

DALMADY GYŐZŐ ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY

Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja, Fejlesztő nevelés-oktatás Intézményi Rehabilitációs Programja

Székhely: 2750 Nagykőrös, Kalocsa Balázs utca 3.

Készítette:

Verbó-Kecskés Ilona Ildikó

igazgató

Ph.

Elfogadta:

Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény nevelőtestülete a I.EGYMI/31/2023. számú határozatával

Jóváhagyta:

I.EGYMI/31/2023. számú határozatával az intézmény vezetője

Hatályos:

A kihirdetés napjától visszavonásig

Érvényességét igazoló aláírások:

Szülői szervezet:

Tóth Sándor Zsoltné

Intézményi tanács:

Ady Irén

Diákönkormányzat:

Vass Krisztina

Verziószám: 4. módosított változat

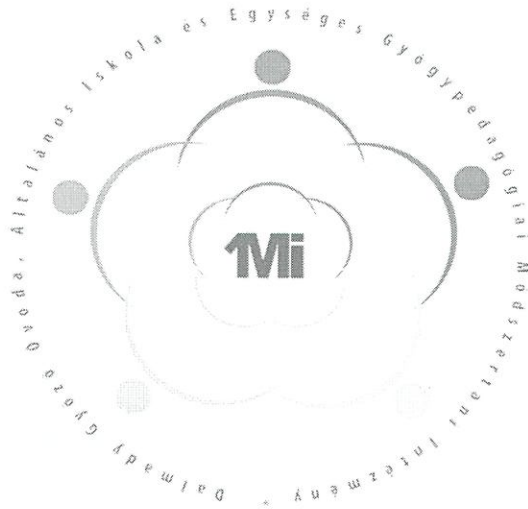
Készült: 2 eredeti példány

OM azonosító szám: 038542

Iktatószám: I.EGYMI/31/2023.

A dokumentum jellege:
Megtalálható:

Nyilvános
<http://www.dalmadyiskola.hu>
Intézmény könyvtárában
Intézményvezetői irodában

**A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola
és
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani
Intézmény**

**Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett
Óvodai Pedagógiai Programja,
Fejlesztő nevelés-oktatás Intézményi
Rehabilitációs Programja**

Verbó-Kecskés Ilona Ildikó
igazgató

2023

Tartalom

DALMADY GYŐZŐ ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY	1
Az intézmény általános jellemzői	8
Jogsabályi háttér:	9
I. NEVELÉSI PROGRAM	11
1. Helyzetelemzés	11
1.1. Az iskola rövid története	11
1.2. Az iskola beiskolázási területe	12
1.3. Képzési idő	12
1.4. Belső kapcsolatrendszerünk	13
1.5. Iskolánk autonóm szervezetei	13
1.5.1. <i>Közalkalmazotti Tanács</i>	13
1.5.2. <i>A Diákönkormányzat</i>	13
1.5.3. <i>Szülői Szervezet</i>	14
1.6. Osztályok, csoportok	15
1.7. Munkaerő-gazdálkodás	15
1.7.1. <i>Munkaerő-gazdálkodás</i>	15
1.7.2. <i>Pedagógus feladatai, osztályfőnöki munka tartalma</i>	15
1.7.2.1 <i>A pedagógus feladatai általában:</i>	15
1.7.2.2. <i>Az osztályfőnök külön feladatai:</i>	16
2. <i>Alapelvek, célok, feladatok, tevékenységek</i>	16
3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	17
4. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	18
5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	19
5.1. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek 19	
5.2. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység	20
5.3. A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	21
5.4. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program	22
6. <i>Komplex Alapprogram:</i>	23
7. <i>A szülők, a tanulók, a pedagógusok együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei</i>	24
8. Fejlesztési program	25
I. Speciális gyógypedagógiai képességfejlesztés	26
<i>Az értelmileg akadályozottak fejlesztése</i>	26
<i>Tanulásban akadályozottak fejlesztése</i>	26
II. Logopédiai fejlesztés	27
<i>Értelmileg akadályozott tanulók fejlesztése</i>	27
<i>Autizmus-spektrum zavarral élő gyermekek/tanulók fejlesztése</i>	27
<i>Tanulásban akadályozott tanulók fejlesztése</i>	28
III. Komplex magatartás- és személyiségfejlesztés	29
IV. Kulcskompetenciák fejlesztése	30
IV.1. A tanulás kompetenciái	31
IV.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)	31
IV.3. Digitális kompetenciák	32
IV.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák	33
IV.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák	34

IV.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái.....	35
IV.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák.....	35
8. Kiemelt fejlesztési feladatok.....	35
8.1. Erkölcsi nevelés.....	36
8.2. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés.....	36
8.3. Állampolgárságra, demokráciára nevelés.....	37
8.4. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése.....	37
8.5. A családi életre nevelés.....	38
8.6. A testi és lelki egészségre nevelés.....	38
8.7. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség.....	39
8.8. Fenntarthatóságra, Környezettudatosságra nevelés.....	39
8.9. Pályaorientáció.....	40
8.10. Gazdasági és pénzügyi nevelés.....	40
8.11. Médiatudatosságra nevelés.....	41
8.12. A tanulás tanítása.....	41
9. Egészség nevelési és Környezeti nevelési program.....	42
9.1. Az egészségnevelés és környezeti nevelés célja.....	42
9.2. Egészségnevelés, egészség fejlesztés.....	43
9.3. Testi és lelki egészség.....	44
9.4. Felkészülés a felnőtt lét szerepeire.....	45
9.5. Fogyasztóvédelem.....	46
9.6. Környezetvédelem.....	46
9.7. Közlekedésre nevelés.....	47
9.8. Társadalmi bűnmegelőzés.....	48
9.9. Az áldozattá válás megelőzése.....	48
9.10. Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák elsajátítása.....	49
AZ ISKOLA HELYI TANTERVE.....	51
1.1. A helyi tanterv kiválasztásának és elkészítésének szempontrendszere iskolánkban.....	51
1.2. Tanterveink.....	51
1.2.1. Az előírt tananyagok és követelmények.....	52
1.2.2. Tantárgyak és óraszámok (óratervek).....	52
1.2.3. A szabadon tervezhető tanórák felhasználása.....	52
2. A választható tantárgyakkal összefüggésben a pedagógus választás szabályai.....	53
3. Rehabilitációs és habilitációs órák.....	54
4. Egyéni rehabilitáció (egyéni fejlesztés).....	55
5. A tanulásban akadályozottak.....	58
6. Kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára:.....	58
7. Műveltségi területek és tantárgyak a NAT alapján.....	61
8. Az alapképzést kiegészítő foglalkozások szerepe helyi tantervünkben.....	62
9. A tanulók értékelésének rendje.....	63
9.1. Magatartás, szorgalom.....	64
9.1.1. Magatartás.....	65
9.1.2. Szorgalom.....	66
9.2. Jutalmazások, büntetések.....	67
9.2.1. Jutalmazások formái.....	67
9.2.2. Büntetések formái:.....	67
9.3. Tanulásban akadályozott tanulók értékelési rendje.....	68
9.3.1. A tanulmányi munka értékelése, a tanulmányok alatti vizsgák szabályai.....	68
9.4. A tanulók fizikai állapotának mérése.....	69

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

9.5. A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek	71
9.6. Hit-és erkölcsstan, etika értékelése, minősítése	72
9.7. Az értelmileg akadályozottak tagozat speciális értékelési rendszere	72
9.8. Autizmus spektrum fejlődési zavarral élő (autista, autisztikus, pervazív fejlődési zavar) értelmileg akadályozott tanulók értékelése	73
10. Tankönyv, taneszköz kiválasztásának elvei	75
10.1. A tankönyvek kiválasztásának elvei	75
10.2. A Pedagógiai Program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések	76
11. A NAT-ban meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai	77
11.1. A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazása a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában	77
11.2. Az Irányelv célja	77
11.3. Alapelveink	78
11.4. Iskolánk célja.....	78
11.5. Feladatok és tevékenységek	78
12. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja	81
12.1. Mindennapos testedzés formái	81
13. Egészségnevelés és környezeti nevelés elvei	82
14. Téma napok, témahetek.....	86
15. Felvételi eljárás szabályai	87
ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK	88
I. AZ ÓVODA MŰKÖDÉSE	89
I.1. Működési területe.....	89
I.2. Tevékenységi köre	89
I.3. Óvodai célok	89
I.4. Óvodai Fejlesztő Program:	89
II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	90
II.1. Gyermekkép.....	90
II.2. Óvodakép.....	90
II. 3. Pedagóguskép	91
II. 4. Az óvoda funkciói	91
II. 5. Az óvodai nevelés alapelvei	91
III. ÓVODAI NEVELÉS	93
III.1. Az óvodai nevelés általános feladatai	93
III. 2. Az egészséges életmód alakítása.....	93
III. 2. 1. Az egészséges életmódra nevelés.....	94
III. 2.2. Megvalósulási területei:	94
III. 3. Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása.....	94
III. 4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	96
IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	97
IV. 1. Személyi feltételek.....	97
IV. 2. Tárgyi feltételek	97
IV. 3. Az óvodai élet megszervezése	97
IV. 3.1. A fejlesztés területei:.....	98
IV. 3. 2. Fejlesztési célok	98
IV. 3. 3. Az óvodába kerülés módja	99
IV. 4. Az óvoda kapcsolatai	102
IV. 4. 1. Társadalmi kapcsolatok.....	103

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI és A GYÓGYPEDAGÓGUS/ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	104
V. 1. Játék.....	104
V. 1. 1. Játékra nevelés.....	105
V. 1. 2. Az értelmében és tanulásban akadályozott gyermek játékának jellemzői	105
V. 2. Vers, mese	108
V. 2. 1. Anyanyelvi nevelés foglalkozások	108
V. 3. Ének, zene, énekes játék.....	112
V. 3.1. Zenei nevelés alapjai	113
V. 4. Rajzolás, mintázás, kézi munka	114
V.4.1. Vizuomotoros fejlesztés	114
V. 4. 2. Az értelmében akadályozott óvodás vizuomotoros készségének jellemzői.....	115
V. 4. 3. Az ábrázolás, alakítás fejlesztésének lehetőségei.....	116
V. 5. Mozgás	117
V. 5. 1. Mozgásfejlesztés-foglalkozás.....	117
V. 5. 2. Az értelmi fogyatékos gyermek mozgásának jellemzői.....	118
V. 5. 3. Az óvodába kerülő gyermek mozgásának jellemzői.....	118
V. 5. 4. A mozgásfejlesztés feladata	118
V. 6. A külső világ tevékeny megismerése	122
V. 6. 1 . Hagyományok kialakítása	122
V. 7. Munka jellegű tevékenységek	122
V. 7. 1. A tevékenységekben megvalósuló nevelés	123
V. 7. 2. Munka jellegű tevékenységek	123
V.7.3. Képességfejlesztés a célzott foglalkozásokon.....	124
V.7.4. Egyéni fejlesztés.....	126
V. 8. Kiegészítő terápiák.....	128
VI. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	128
VI. 1. A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése	129
VI.2. A nyomonkövetés és az értékelés rendszere.....	130
VII. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA AZ ÓVODAI CSOPORTBAN.....	130
VII. 1. Célunk.....	131
VII. 2. Feladatunk.....	131
VII. 3. Alkalmazott módszerek	131
HELYI TANTERV AZ INTEGRÁLTAN NEVELŐ-OKTATÓ ISKOLÁK RÉSZÉRE	141
Helyi tanterv kiválasztásának és elkészítésének szempontrendszere, a módszertani intézmény ajánlása az integráltan nevelő-oktató intézmények részére.....	141
A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Integrációs Programjának általános alapelvei Programunk célja.....	142
A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény ajánlása az integráció objektív feltételrendszerének kialakítására a befogadó intézményekben.....	143
Óraszámok.....	144
Mérés, értékelés az Integrációs Program során.....	144
Fejlesztő nevelés – oktatás	145
<i>Intézményi Rehabilitációs Pedagógiai Program.....</i>	145
BEVEZETŐ	145
A fejlesztő nevelés - oktatás pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai ...	145
Eszközök, eljárások:	149
Mérés, értékelés:.....	149

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani
Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal:	149
Jogsabályi hivatkozások:	150
ZÁRADÉKOK	152
<i>Záradék I.</i>	154
<i>Záradék II.</i>	155
<i>Záradék III.</i>	156
<i>Záradék IV.</i>	157
<i>Záradék V.</i>	158
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	160

Az intézmény általános jellemzői

A köznevelési intézmény

1. **Hivatalos neve:**

Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

1.1. Rövid neve(i): Dalmady EGYMI

2. **Feladatellátási helye(i)**

2.1. Székhelye: 2750 Nagykőrös, Kalocsa Balázs utca 3.

3. **Alapító neve és székhelye:**

Emberi Erőforrások Minisztériuma

1054 Budapest, Akadémia utca 3.

Fenntartó neve és székhelye:

Ceglédi Tankerületi Központ

2700 Cegléd, Malom tér 3.

Az intézmény működtetője:

Ceglédi Tankerületi Központ

2700 Cegléd, Malom tér 3.

4. **Típusa:**

- többcélú intézmény:

- egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmény

5. **OM azonosító:** 038542

6. Az intézmény nem önálló jogi személy
szervezeti egységkód: PF3301

7. **Alapfeladata:**

7.1. *Köznevelési alapfeladatok:*

- óvodai nevelés
  - általános iskola
    - alsó tagozat
    - felső tagozat
  - utazó gyógypedagógusi hálózat
  - fejlesztő nevelés – oktatás: súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók ellátása
- Azoknak a sajátos nevelési igényű gyermekeknek, tanulóknak az óvodai, iskolai ellátása, akik a többi gyermekkel, tanulóval nem foglalkoztathatók együtt: beszéd fogyatékos, autizmus spektrumzavar, értelmi fogyatékos - enyhe értelmi fogyatékos, értelmi fogyatékos - közepsúlyos értelmi fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - hallási fogyatékos)

7.2. Nevelési, oktatási feladatot ellátó feladatellátási helyenként felvehető maximális gyermek-, tanulólétszám: Intézményi összes: 100 fő

- Óvoda: 20 fő
- Iskola: 80 fő

7.3. Az intézmény évfolyamainak száma:

Óvodai nevelés:

- 2 óvodai csoport

Általános iskola:

- 8 évfolyam

7.4. Iskolai könyvtár ellátásának módja:

- saját szervezeti egységgel

7.5. Speciális jellemzők

- Sajátos nevelési igényű tanulók napközi otthoni nevelése
- Iskolai diák sport-tevékenység és támogatása

Terápiás foglalkozások:

- mozgásterápia
- komplex művészeti terápia

8. A feladatellátást szolgáló vagyon és a felette való rendelkezés joga:

feladatellátási hely szerint

pontos cím: 2750 Nagykőrös, Kalocsa Balázs utca 3.

helyrajzi szám: 2930

hasznos alapterület: 931 nm

jogkör: vagyonhasználati jog: Ceglédi Tankerületi Központ

működtető neve: Ceglédi Tankerületi Központ

Vállalkozási tevékenységet nem folytathat.

Jogsabályi háttér:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról,
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról,
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról,
- Szakmai Alapdokumentum,
- Intézményi Szervezeti és Működési Szabályzat,
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról,
- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről,
- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei (https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok)

**„Isten minden kis tücskének akad hely
a kórusban,
Némelyik hangja mély, a másiké magas,
Megint másik hangosan ciripel
a telefondróton,
és aki csak tapsolni tud, olyan is akad...”**

Margaret Martle

I. NEVELÉSI PROGRAM

1. Helyzetelemzés

1.1. Az iskola rövid története

A település jellegét tekintve Nagykőrös Pest megye DK-i határánál elhelyezkedő kisváros. Lélekszáma 25.000 fő körül mozog. Régi mezőváros, a lakosság főleg mezőgazdasággal foglalkozott. Majd később létrehozták /1897-ben/ a Nagykőrösi Konzervgyárat, mely időközben világhírűvé vált, s ezzel meghatározó szerepet töltött be a város életében, munkahelyi lehetőséget teremtve.

Intézményünket 1960-ban alapították. Ekkor 4 tanulócsoporthoz 56 tanulóval 4 pedagógus. A tanítás helye a növekvő tanulólétszám miatt állandóan változott, rendszeres volt a több telephelyen történő oktatás.

1998-ban költöztünk jelenlegi végleges helyünkre, ahol végre újból „egy” iskola lettünk. Tanulólétszámunk akkor 137 fő volt.

Tanulóink a Pedagógiai Szakszolgálat közreműködésével és segítségével, az Országos, illetve a megyei illetékességű Szakértői Bizottságok szakvéleménye alapján kerülnek iskolánkba.

Amikor iskolánk az új épületbe költözött, a kis létszámú tanulócsoportjaink számára elegendő helyiség állt rendelkezésre. A létesítmény eredendően a Beretvás család kúriája volt. Később többszöri átalakítással a város Szülészeti Intézetévé alakult. Ezt követően 1982- 1998-ig szakrendelés és gyermekgyógyászati rendelés működött.

Az épülethez nagy parkos udvar tartozik, ami elegendő játszóhelyet biztosít a gyermekek számára. Az épületszere minőségi változást hozott az iskola életében. Az oktatáshoz sokkal jobb körülményeket tudunk biztosítani, ami a tartalmi munka értékét is növeli. Az új épületben tornaszobát is ki tudunk alakítani, így megfelelő helyet biztosítunk a testnevelés oktatására is. Az épület-komplexum adottságaiban a bővítés, fejlesztés lehetősége is megtalálható.

2003 nyarán, az épület pályázaton nyert összegből felújításra, átalakításra került. Új vizesblokkok, leány-fiúöltözők tusolóval, tetőszigetelés felújítása, néhány terem átalakítása, PVC burkolattal való ellátása történt meg. Minden osztályteremben van mosdókagyló hideg-meleg vízzel.

2009. évben kialakításra kerültek a logopédia foglalkoztató helyiségei, kulturált körülményeket biztosítva a városból járó gyermekek számára, 2010-ben egy korszerűbb mozgásfejlesztő helyiséggel bővült az átalakításokat követően intézményünk.

Iskolánk elsősorban tanulásban akadályozott és értelmileg akadályozott gyermekek, tanulók nevelésével, oktatásával foglalkozik Óvodai csoportot a szakértői véleménnyel rendelkező gyermekek függvényében indítunk. Délután összevont napközis csoportok működnek. A fejlesztő nevelés-oktatás egyéni fejlesztés keretein belül valósul meg.

Iskolánk eszköz és technikai ellátottsága megfelelőnek mondható. Igyekszünk minden évben korszerűsíteni az osztályok bútorzatát, taneszközeit folyamatosan az új igényekhez igazítani. A hiányosságok egy részének csökkentésére, rendszeresen pályázatokat nyújtunk be. Tantestületünk aktívan hozzájárul iskolánk eredményes nevelő-oktató munkájához. Pedagógusaink agilis, mindig megújulásra képes tantestületet alkotnak.

1.2. Az iskola beiskolázási területe

A szakértői bizottságok szakértői véleménye alapján Nagykőrös és vonzáskörzete, Kocsér, Nyársapát és Csemő területéről is fogadunk tanulókat.

1.3. Képzési idő

A képzési idő 1-8 év.

Képzési szakaszok	Évfolyamok							
Alsó szakasz	1	2	3	4				
Felső szakasz					5	6	7	8

Alapfokú általános iskolai oktatás: 8 évfolyam

Gyermekeink jelentős része a társadalom perifériáján élő hátrányos helyzetű családból származik. A családok többségében alkoholizmus, munkanélküliség, rokkantság, a szülők értelmi fogyatékosága jelent gondot. Gyakori a szegényes, igénytelen környezet, a több generáció kényszerű együttélése, a nagy gyermeklétszám. Diákjaink legtöbbször rosszul, hiányosan öltözött, alultáplált, gondozatlan, elhanyagolt. Néhány kivételtől eltekintve fogyatékoságuk miatt családjuk elutasítja őket. Hiányzik a szülői bizalom, türelem, biztatás, következetesség. Az otthon elvárásai irreálisak.

Tanulóink sérültsége az értelmi, illetve tanulási akadályozottság mellett még sajnos igen széles spektrumú:

- Érzékszervi sérültség: hallássérülés, látássérülés
- A kommunikáció zavara: beszéd és nyelvi fejlődési zavar, megkésett beszédfejlődés, súlyosan megkésett beszédfejlődés, nem beszélő, beszédhiba, írás-, olvasászavar, számolászavar
- Mozgásproblémák: tartáshiba, a központi idegrendszer sérülése, neurológiai diszfunkció, rendezetlen mozgás
- Részképesség-zavarok: testséma, téri orientáció, vizuális és akusztikus területek zavara, gyengén fejlett motorikum
- Pszichés fejlődési zavar: magatartászavar, figyelemzavar és hiperaktivitás, szekunder pszichés tünet együttes, organikus, vagy környezeti okok miatt kialakult, pervazív fejlődési zavar, stb.

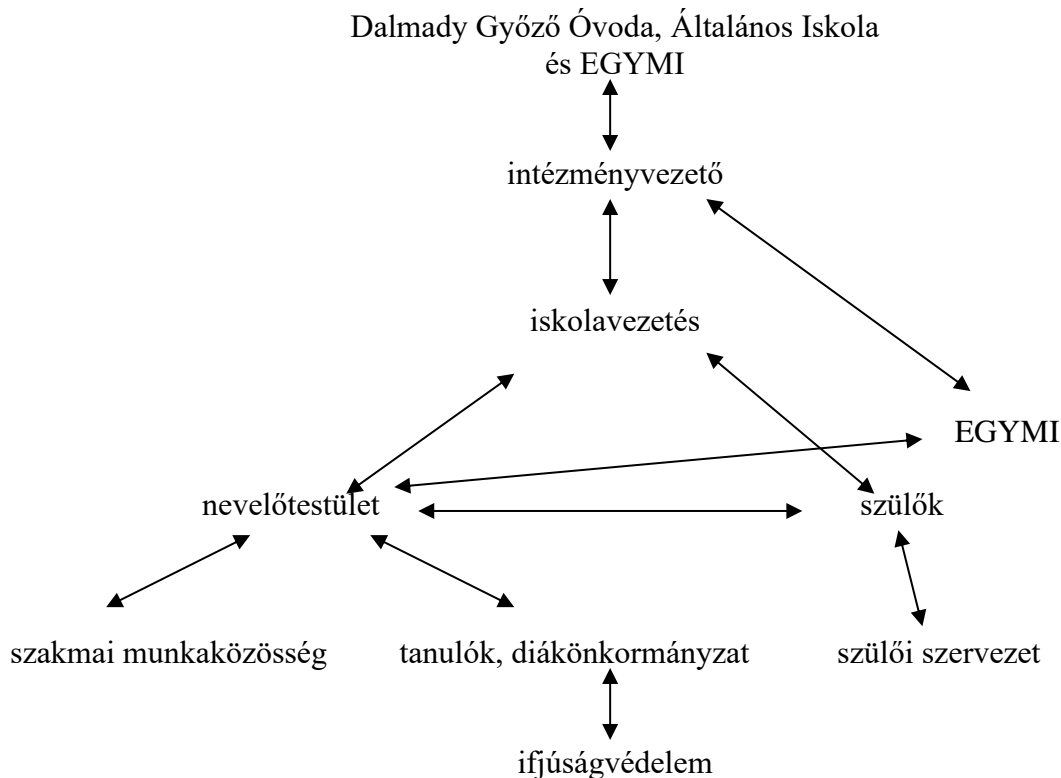
Tanulóink akadályozottsága sajnos egyre súlyosabb és összetettebb.

Képzési profilunk:

óvoda: óvodás korú/tanulásban és értelmükben akadályozott gyermekek/
általános iskola: 1-8 évf. /tanulásban akadályozott gyermek/
1-8 évf. /értelmükben akadályozott gyermekek/

1.4. Belső kapcsolatrendszerünk

Belső kapcsolatrendszerünk szervezeti kereteit a Szervezeti és Működési Szabályzatunk rögzíti.

Nagy gondot fordítunk az információ áramoltatására ezen sejtek között. Ezáltal egyre pezsgőbbé, tudatosabbá válik belső iskolai életünk.

1.5. Iskolánk autonóm szervezetei

1.5.1. Közalkalmazotti Tanács

A közalkalmazottak érdekeit iskolánkban a Közalkalmazotti Tanács képviseli.

1.5.2. A Diákönkormányzat

Működését a Diákönkormányzat Működési Szabályzata határozza meg.

Célja az érdekképviselés mellett iskolai társadalmi fórum létrehozása, vélemények ütköztetése és kinyilvánítása, az egyes tagozatok közötti jó viszony kialakulásának segítése, egymás elfogadása, a szabadidő kulturált eltöltésére való nevelés.

Fontosnak tartjuk:

- a diákok tájékoztatását az iskola fejlesztésének irányairól,
- mindenkor szem előtt tartjuk a tanulók elvárásait iskolánk felé
- hagyományok ápolását
- a kötelességeik és jogaik megismerését
- a tanulói értékrend kialakítását annak elfogadtatását,
- az iskolai rend biztosítását,
- az iskolai élet sokszínű programjainak elkészítésében való részvételt
- a tanulók életre való felkészítését, lehetőségeik felkutatását.

A Diákönkormányzatnak jelentős szerepe van az iskolai programok szervezésében is.

1.5.3. Szülői Szervezet

Szülői Szervezet célja a pedagógus és a szülő kölcsönös együttműködésének zavartalan biztosítása.

Fontosnak tartjuk tanulóink szociális háttérét megismerve iskolánk közéleti szerepének hangsúlyozását, melyek e fórum által lennének biztosíthatók.

Szülői részvétel az iskola munkájában

- A gyermek nevelésének két fő színterén az iskolában és a családban összhangot, egységet kell teremteni a közös cél érdekében. Alapvető értéknek tartjuk a szülőkkel való harmonikus, jó kapcsolat kialakítását, ápolását. A tanár-szülő kapcsolatnak a kölcsönös bizalmon, őszinteségen, megbecsülésen kell alapulnia. Pedagógiai programunkat a szülőkkel, mint iskolahasználókkal egyetértésben tudjuk megvalósítani.
- A család és az iskola között együttműködésnek kell létrejönnie. A szülőkkel való személyes érintkezésre sok mód és lehetőség van. A szülők egy része maguktól jön az iskolába (szülői értekezlet, szülői fogadóóra). A mi iskolánkban nem lehet csak erre hagyatkozni. Elhívhatjuk a szülőket az iskolába, kihasználjuk a velük való véletlen találkozást, vagy írásban értesítjük a megoldandó problémáról. Fontosnak tartjuk a családlátogatást, amelynek jelentős pedagógiai értéke van. Ennek során sok adathoz jutunk, amelyek a tanuló testi, értelmi, erkölcsi fejlődéséről tájékoztatnak bennünket, és igen fontosak a nevelés munkájában.
- Gyakran a szülőket is segítenünk kell, mert nem találják a megfelelő nevelési módszert a gyermeküknél felmerülő probléma megoldásánál.
- A szülők elismeréssel szóltak az iskola családi légköréről, a minden gyermeket segítő pedagógusi magatartásról.
- A szülők nagy része segíti az iskolát, feladatokat vállalnak. Szeretnék, ha gyerekeik közelebb kerülnének az „egészségesekhez”.

Iskolánk nagy gondot fordít arra, hogy a szülők időben, alaposan informálódjanak intézményünk életéről, működéséről

1.5.4. A szülők programokba való bevonása

A szülők programokba való bevonása érdekében nagyon fontos a minél szélesebb körben történő tájékoztatás és motiválás, melynek megvalósulását szolgálják az alábbi információk csatornák:

- Szülői levél;
- Iskolai faliújság;
- Osztályonként létrehozott messenger csoportok

1.6. Osztályok, csoportok

Iskolánkban kettő összevont óvodai csoport működik.

A tanulásban akadályozott tanulók 1-8 évfolyamon, az értelmileg akadályozott tanulók 1-8 évfolyamon, összevont tanulócsoportban vesznek részt az oktatási folyamatokban.

Délután három napközis csoportot működtetünk.

Szaktantermeink: az informatika, a művészeti nevelés, valamint a testnevelési órák és a sport foglalkozások biztosítására nyújtanak lehetőséget.

1.7. Munkaerő-gazdálkodás

1.7.1. Munkaerő-gazdálkodás

Munkaerő-gazdálkodásunkat több tényező befolyásolja. Ezek a következők:

- az iskolai szerkezetváltás
- a tanulóifjúság létszáma
- rendeletek, törvények változása
- a munkavállalók életkora

1.7.2. Pedagógus feladatai, osztályfőnöki munka tartalma

1.7.2.1 A pedagógus feladatai általában:

- Közreműködik az iskolaközösség kialakításában, fejlesztésében.
- Segíti az osztályfőnököket, a fejlesztési tervek elkészítésében.
- Projekt és témaheteket tart.
- Kapcsolatot tart a szülőkkel.
- Részt vállal:
  - az ünnepélyek és megemlékezések rendezéséből, az iskola hagyományainak ápolásából,
  - tanulók folyamatos felzárkóztatásából, a tehetséggondozást szolgáló feladatokból,
  - pályaválasztási feladatokból, a gyermekvédelmi tevékenységből,
  - a tanulók foglalkoztatásának tervezéséből, szervezéséből, irányításából,
  - az iskola kulturális és sportéletének, a szabadidő hasznos eltöltésének a megszervezésében.

- Tanítási (foglalkozási) órán minőségi munkát végez (felkészülés, szervezés, ellenőrzés, értékelés).
- Továbbképzéseken, munkaközösségi munkában aktívan részt vesz.
- A nevelő, oktató munkával összefüggő megbeszéléseken, értekezleteken részt vesz.
- Feladatai közé tartoznak még az alábbiak:
  - Egyes adminisztratív és szervezési feladatok elvégzése, melyeket az intézmény nevelő-oktató munkája tesz szükségessé, illetve az érvényben lévő jogszabályok előírnak.
  - Nevelő-oktató munkáját tervszerűen végzi, tanmenet alapján dolgozik. A tanmenetet az igazgató által meghatározott időpontra elkészíti, az igazgatónak jóváhagyásra bemutatja.
  - Részt vesz az iskola szülői értekezletein, fogadóórát tart.
  - A tanítási órákra felkészül, a tanítási óráit megtartja, pontosan kezdi és fejezi be.
  - Ügyeletet, helyettesítést vállal és megbízottként feladatát ellátja.

1.7.2.2. Az osztályfőnök külön feladatai:

1. adminisztratív és dokumentációs tevékenység:
  - o Osztálynapló kitöltése, vezetése, ellenőrzése, hiányos érdemjegyek esetén a szaktanárral való egyeztetés
  - o A hiányzások összesítése.
  - o Félévi értesítők, év végi bizonyítványok kitöltése, kiadása.
  - o A javító vizsgákkal, az osztályozó vizsgákkal kapcsolatos adminisztráció elvégzése.
  - o A törzslapok kitöltése és vezetése.
  - o Az osztály magatartásának, szorgalmának havi/éves értékelése.
  - o Év elején az első osztályfőnöki órán megismerteti a tanulókkal a házirendet, felhívja a figyelmet az esetleges változásokra.
2. Szervezés, koordinálás, közvetlen nevelőmunka:
  - o Az osztályban érvényesülő nevelési hatások összehangolása.
  - o Az iskolai és iskolán kívüli nevelési tényezők szintetizálása.
  - o Az osztályfőnök a tanulókkal közösen tervezi, alakítja, elemzi az osztály életét és biztosítja annak szerves kapcsolódását az intézmény egészének nevelési rendszerébe.
  - o Kapcsolatot tart tanítványai szüleivel, erősíti a családból származó nevelési hatásokat, megismeri a család viszonyulását az iskolához, a gyerekhez. A nem megfelelő családi nevelési minták és szokások ellensúlyozása, a negatív társadalmi hatások kivédése.

2. Alapelvek, célok, feladatok, tevékenységek

Nyolc évfolyamos általános iskolai végzettséget nyújtó intézmény vagyunk.

Oktatási és nevelési céljainkat meghatározzák:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC.törvény
- A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
- a NAT alapelvei, követelményei

- Mindenkor érvényes Kerettantervi előírások
- a Sajátos nevelési igényű gyermekek oktatásának/nevelésének Irányelvei
- tantestületünk szakmai felkészültsége, iskolaképe
- tanulóink képességszintje
- hagyományaink

3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Tanulóink személyisége sok területen sérült. Ez több esetben személyiségfejlődési zavarokat is magába foglal. Jellemző a magatartásszabályozók hiánya, fejletlensége, a kommunikációs és beilleszkedési zavarok. Ezért szocializációjuk igen nehezített.

A személyiségfejlesztéssel célunk tanulóink személyiségének, magatartásának eredményesebb fejlesztése, szocializációjuk és rehabilitációjuk előkészítése. Fontosnak tartjuk a személyhez szóló magatartásformáló életminta átadását, életgyakorlat alakítását.

Mindkét tagozatunkon a helyi tanterv megalkotásánál kiemelt szempontként kezeljük a szociális ismereteket és az általános szociális értékrend megjelenítését, társadalmi normák közvetítését tanulóink számára. Szorgalmazni kívánjuk felelősi rendszerek kiépítését is.

Továbbra is központi szerepet szánunk az osztályfőnöki munkának, s ezen belül a biológiai és az életszükségletek, az egészséges életmód és a sokoldalú életút közvetítése, az egyéni élettervek elkészítése terén. A személyiségfejlesztés szorosan együtt értendő a közösségneveléssel, mivel az egyén és a közösség transzferhatása ismert számunkra- és visszahat egymásra.

Feladatok és tevékenységek

- ◆ Megfelelő önismeret és önfejlesztés kiformálása
  - komplex személyiségfejlesztés bevezetése a tanórai foglalkozásokon
  - reális önértékelésre nevelés, erősségek és gyengeségek ismerete
  - pozitív változások, eredmények közös megbeszélése
  - felkészítés az emberi kapcsolatok, értékek világában való eligazodáshoz
- ◆ Társismeret, emberismeret megalapozása, kapcsolatfejlesztés
  - kommunikációfejlesztő gyakorlatok
  - játékok, szerepjátékok, pszicho-dráma
  - konfliktus-oldási gyakorlatok
- ◆ A lelki egészség kifejlődését, karbantartását és megőrzését segítő értékrend megalapozása, mentálhigiénés szemléletű fejlesztése, bevezetés az értékek szerinti életgyakorlat formálásába
  - probléma helyzetek megoldása
  - hétköznapi történetek, irodalmi szemelvények, történelmi példázatok értelmezése
  - szituációs szerepjátékok
  - csoportmunka
- ◆ A beilleszkedés és én-védelem alapjainak elsajátíttatása
  - az egészség értékének tudatosítása
  - egészségmegőrző szokások kialakítása
  - veszélyhelyzetek és kockázati tényezők felismertetése

- a kritikai gondolkodás és mérlegelés fejlesztése
- illemszabályok megismertetése és gyakorlása
- mintanyújtás
- megerősítési és viselkedésmódosítási technikák

4. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

“Aki nem halad, lemarad.”

Tanulóink sérültségéből következően számolnunk kell kommunikációs zavaraikkal, illetve azzal, hogy társas kapcsolataikat nehezebben, és csak felszínebben képesek kialakítani.

A már kialakult közösségekben segítő erő, melyek az elfogadás, egymás meghallgatása, figyelem a társ iránt, közös beszélgetések, stb. A csoportra jellemző a “mi élmény”, a saját nyelv, a közösségi élmény, a bizalom.

Célunk tehát az osztályon belüli kiscsoportok osztályközösséggé válásának segítése, és az osztályközösségek iskolai közösséggé való fejlesztése.

Osztályszinten a következők a feladataink:

- ◆ beilleszkedési problémák kezelése, segítése
- ◆ tehetséget, képességet kibontakoztató tevékenységek tanórán kívüli és, tanórai képességfejlesztő feladatokkal
- ◆ gyermek- és ifjúságvédelem
- ◆ tanulóink önismeretének segítése, a jó tulajdonságaik kiemelésével
- ◆ a természetes csoportok közös jellemzőinek kialakítása
- ◆ kiscsoportok szerveződésének figyelemmel kísérése, a pozitívumok megerősítése
- ◆ közösségi normák kialakítása
- ◆ egyének helye a közösségben
- ◆ az osztály történetének építése
- ◆ élményt adó osztályszintű programok szervezése

Ezzel kapcsolatos feladataink:

- ◆ Társas készségek kialakítása
  - az alsó tagozaton kisközösségek, később a csoport építése, közösségfejlesztés
  - szabályozók, pl. erkölcsi törvények, házirend megismertetése
  - szokások kialakítása - az alsó tagozaton mintakövetéssel
  - szokások gyakorlása, interiorizálása
- ◆ A közösségi élethez szükséges tulajdonságok kialakítása
  - kedvesség, figyelem, tapintat, empátia, segítőkészség beépítése a gyerek személyiségébe, mindennapi tevékenységükbe
  - a harmonikus együttműködésre való képesség kialakítása, konfliktustűrés és kezelés kialakítása ráfigyeléssel, segítséggel
- ◆ Képessé tenni tanulóinkat tartalmas és egyenrangú felnőtt-gyerek kapcsolatra
  - jogok és kötelességek megismertetése
  - adekvát kommunikációs formák tanítása, használata a mindennapjaikban
  - tiszteletadás mindkét részből

- ◆ Az iskolai közösség egészének erősítésére az írott és íratlan hagyományaink megőrzésére és újak teremtésére nagy hangsúlyt fektetünk. Hagyományaink ápolása rangot ad iskolánknak, egységesebbé teszi tantestületünket, érzelmileg pozitívan motiválja gyermekeinket, s közelebb hozza a szülőket iskolánkhoz
  - *tanulmányi kirándulások, nyári táborok*¹
  - nemzeti és családi ünnepek, ballagás, tanévnyitó, tanévzáró közös megünneplése
  - gyermeknap, farsang, a Diákönkormányzat klubdelutánjai
  - *Karácsonyi Ajándék műsor a város gyermekei, felnőttei számára*²Ezeken a találkozókön segítséget, tanácsot is kaphatnak további életvezetésükhöz.
- ◆ A felnőtt közösség építése
  - tantestületi kirándulások
  - közös színházlátogatások
  - kiállítások látogatása
  - egyéb évközi közös programok, neves előadók meghívása, előadásai
  - közös vacsorák
- ◆ A településen élő nemzetiséggel történő közösség építés
  - Rendszeres kapcsolattartás a helyi nemzetiség képviselőivel
  - Kultúrájuk megismerését szolgáló tananyag elsajátítása az etika és az osztályfőnöki órákon történik
- ◆ Hagyományok ápolása
  - szakmai hagyományok: bemutató órák,
  - belső továbbképzések
  - bemutató órák, előadások megtartása érdeklődő pedagógusok részére

5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

5.1. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Amikor egy családba sérült gyermek érkezik, maga a család is sérül – emocionálisan. A problémás gyermek léte az érintett szülők, rokonok számára óriási csalódás. Egy ilyen gyermek – létének mássága folytán – beilleszkedési zavarokkal küzd. Mivel minden gyermeknek joga van a teljes és örömteli élethez, ha ebben akadályozott, segítenünk kell őt.

A később áthelyezett tanulók esetében az új környezetbe kerülő gyermek még nehezebben fogadja el új helyzetét. Sérültségét szégyelli, titkolja, szorong, gyakran szomatikus tüneteket produkál.

Tanulóink egy részénél az idegrendszer fiziológiás működésének akadályozottságából, adódóan beilleszkedési zavart mutat. Magas a szorongásszint, a gátoltság, túlzott érzékenység, csekély teherbírás, a figyelemkoncentráció gyenge és nagyon gyakran konkrét képességi zavarok tapasztalhatók, dyslexia, dysgráfia, dyscalculia hívja fel a figyelmünket rájuk.

---

¹ A tanulmányi kirándulások, nyári táborok megvalósulására a személyi, szakmai, infrastrukturális és pénzügyi feltételek teljes körű és maradéktalan rendelkezésre állása esetén kerülhet sor.

² A Karácsonyi Ajándék műsor megvalósulására a személyi, szakmai, infrastrukturális és pénzügyi feltételek teljes körű és maradéktalan rendelkezésre állása esetén kerülhet sor.

Máskor a tanuló érzelmi, indulati életének zavara a felismerés alapja. Dacban, agresszióban, különböző félelemérzésben, hangulati labilitásban, indulatkitörésben, depresszióban, érzelmi sivárságban vagy túl erős kötődésben észlelhetjük másságukat.

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek jellemzője, hogy nehezen tudják, vagy képtelenek elfogadni a családi, közösségi normákat, illetve alkalmazkodni azokhoz. Értékrendjükben nem meghatározó a tanulás, feladattudatuk és feladattartásuk gyenge, a munkához való hozzáállásuk negativisztikus.

Feladataink:

- ◆ A sérült gyermek szüleinek felkészítése gyermekük vállalására, elfogadására
- ◆ A szülői háttér megerősítése, támogatása
- ◆ A felnövő gyermek esetében a gyermekhez vezető “kulcs” megtalálása, partnerkapcsolat kiépítése
  - a magatartászavar okainak feltérképezése
  - olyan, egyénre szabott feladatok adása a gyermek számára, mely teljesítésére képes
  - egyéni beszélgetések, csoportfoglalkozások szervezése,
  - lehetőség biztosítása, hogy a gyermek a benne lévő feszültséget, problémát “kijátszhassa” magából. Drámajáték, konfliktuskezelési technikák megtanítása.
- ◆ A gyermek elfogadása, tolerálása, figyelem, meghallgatás, megértés, empátia a tanuló felé
  - büntetés, mely kellő mértékkel elfogadható, illetve dicséret, a gyermekben rejlő értékek megkeresése
- ◆ A sérült tanulók beillesztése az iskolai közösségbe, hogy később képes legyen sikeres életet élni a társadalomban
  - a pozitív folyamatok, tehetség megvillanása, dicsérettel, elismeréssel való megerősítése
  - szabadidős tevékenységek: sport, játék, kirándulás, szakkörök, klubdelután felhasználása a közösségformálásra, társas készségek fejlesztésére
  - az együttes munka során csiszolódnak a kapcsolatok, finomodnak a viselkedési formák, mélyülnek a barátságok.
  - sokoldalúan fejlesztjük gyermekeink képességét, hogy újra és újra átélhessék az alkotás örömeit, a siker jó ízét.
  - minden lehetőséget megragadunk az értelmes beszéd megerősítésére, az élmények, vágyak, kívánságok, kérések, kérdések meghallgatásával, a megfogalmazás segítségével szárnyra kel a képzelet, mélyülnek az emóciók, alakul az ízlés, tágul a világ, színesedik, gazdagodik az egyéniség ennek az izgalmas munkafolyamatnak a során.

5.2. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Iskolánk megkülönböztetett figyelmet kíván fordítani azokra a tanulókra, akiknek esélye lehet többségi iskolában integráltan tanulni.

Célunk

- ◆ az iskolai oktatás folyamatában az ismeretszerzés formájában egyre több ismeret átadása.
- ◆ alkotóképesség kifejlesztése (amikor a gyermek tudását, érzésvilágát önállóan, különböző tevékenységi formákban nyilvánítja meg).

Feladatok és tevékenységek

- ◆ Kiemelt figyelem a tehetséges gyerekeknek
  - gyerekek által tartott kiselőadások
  - irányított könyvtárlátogatás
  - anyag és tárgyi emlékek gyűjtése
  - tantárgyi fejlesztés
- ◆ Az önkifejezés megtanítása, és gyakoroltatása
  - ünnepi műsorok készítése
  - kiállítás rendezése
  - dramatizálások
  - meseírás, meseillusztráció készítése
  - zenehallgatás
  - rajzversenyeken, rajzpályázatokon való részvétel
- ◆ További, évenként megjelenő tevékenységeink
  - *városi versenyek, sportversenyeken való részvétel / Magyar Speciális Olimpiai Szövetség (MSOSZ), Fogyatékosok Országos Diák- és Szabadidősport Szövetsége (FODISZ) / és egyéb sportversenyek*
  - *Komplex Tanulmányi Verseny*

5.3. A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Az gyermek- és ifjúságvédelem gyűjtőfogalom, amelynek keretében sokféle problémát kell kezelnünk. Feladatunknak tekintjük iskolánkban az esélyegyenlőség biztosítását.

Feladataink:

- ◆ Segítségnyújtás a szülőnek
  - szülői értekezletek szervezése nevelési, oktatási kérdésekről, tájékoztatás
  - gyermekeik fejlődéséről
  - szakemberek meghívása, bevonása (orvos, pszichiáter, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat képviselője, stb.)
- ◆ Segítségnyújtás a gyermeknek (prevenció szűrés és aktuális segítség)
  - egészségnevelési programok:
    - káros szenvedélyekről
    - kulturált viselkedésről
    - személyi higiénéről
    - sportolás fontosságáról, jelentőségéről
    - a szabadidő hasznos, helyes eltöltéséről
    - egészséges életmód elemeiről és gyakorlatáról
  - a gyermek áldozattá válásának megakadályozása: személyiségfejlesztő programunk keretében a helyes önértékelés kialakítása, veszélyhelyzetek felismerése, a segítségkérés módjainak elsajátítása
  - felzárkóztatások, tehetséggondozás
  - személyiségformálás (személyiségzavarok korrekciója, életvezetési technikák megismertetése – ahogy programunkban fentebb megfogalmazásra került.
- ◆ Együttműködés külső, segítő intézményekkel
  - kapcsolattartás a Nagykovácsi Humánszolgáltató Központtal gyermekvédelmi feladatok ellátásában (igazolatlan mulasztások, gyermekek bántalmazása, stb).
  - folyamatos a kapcsolattartás és konzultáció a városi rendőrkapitánysággal

- esetmegbeszélések a családgondozókkal
  - kapcsolat a Gyámhivatallal: hiányzások jelentése a tankötelezettség teljesítése érdekében
- ◆ Tanórán kívüli tevékenységek
- feladataink a napköziben:
    - tanulási szokások kialakítása
    - begyakoroltatás, rendszerezés, rögzítés
    - szabadidős tevékenységek széles skálája manuális, kulturális, sportfoglalkozások
    - pozitív viselkedési formák megerősítése

5.4. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

A tanulási kudarcnak kitett tanulók általában néhány sikertelen hónap vagy rosszabb esetben egy-két sikertelen iskolaév kudarcélményeivel terheltlen érkeznek iskolánkba.

Az áthelyezés indoka többnyire a tanulási nehézség.

A tanulási nehézségekkel hozzánk kerülő gyermekek többsége kezdetben érzelmileg kiegyensúlyozatlan, feszült, gyakran agresszív vagy teljesen introvertált, sértődött, szótlan.

Programunk prevenciójukat és korrekciójukat szolgálja.

Teendőink a következők:

- ◆ kiszűrés
- ◆ tanulóról való információszerzés (háttérvizsgálat, okok feltérképezése)
- ◆ diagnosztika
- ◆ út kijelölése (a pedagógus és a tanuló közös tevékenységére épülő nevelői eljárást igyekszünk találni)
- ◆ egyéni tervek készítése, mely tartalmazza a célt, az eszközt, az eljárást, módszert és tevékenységet
- ◆ konkrét segítségnyújtás, mely során ki kell használni a gyermek életkor-specifikus érdeklődését:
  - a szociális hátrányok, nehézségek leküzdésére
  - a család pszichés megsegítése a negatív élmények oldására (családottság, elvárások realitásai, várható életút, pályaválasztás lehetőségei, eddig elszenvedett kudarcélmények feldolgozása osztályfőnökök, gyógypedagógiai tanárok, illetve pszichiáter segítségével)
  - kudarc megelőzési és kezelési technikák megtanítása szituációs helyzetek gyakorlásával, helyzetteremtési alkalmakkal. Személyes jó kapcsolat kiépítése a gyerekekkel.
  - differenciált óravezetések, “versenyztető” tanítás helyett individualizált, illetve együtt-tanulási helyzetekkel
  - fejlesztő foglalkozások, – habilitációs és rehabilitációs tevékenységek, melyek alkalmával nemcsak tananyagot sajátít el a gyermek, hanem különféle szocializációs folyamatokat is, valamint alkalmazkodó képességet, kudarc-feldolgozási módokat, stb.
  - tanulás megtanulásának módjai
- ◆ nevelőtestületi értekezleteken, a különböző szakterületek képviselőinek együttműködése
- ◆ továbbképzéseken való részvétel

Feladataink:

- ◆ A kudarcélmény megelőzése vagy csökkentése, illetve az ebből fakadó személyiségzavarok korrekciója

6. Komplex Alaprogram:

Intézményünk gyógypedagógusai/pedagógusai korábban elvégezték a Komplex Alaprogram képzést, és annak alprogramjait (KAP, DFHT, Alprogramok). Tantestületünk a mindennapi gyakorlatban alkalmazza a program módszereit.

A Komplex Alaprogram a (tanulási) esélyek növelésének komplex pedagógiai módszerek rendszerszemléletű együttesét magában foglaló személyiségfejlesztő tevékenységek összessége. A program épít a tanulók sokféleségére, az egyediségére, az egyedi képességek társas interakciókon keresztül történő kibontakozására, mely támogatást jelent a tanítási-tanulási folyamatban, a végzettség nélküli iskolaelhagyás preventív mérséklésében.

A Komplex Alaprogram Koncepció legfőbb célja a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése. A program további célja a differenciált, személyközpontú nevelést-oktatást lehetővé tevő módszertani kultúra megerősítése a köznevelési intézményekben, a nyitottságra ösztönző intézményi nevelés-oktatás pedagógiai és módszertani eszköztárának fejlesztése, valamint méltányos tanulási környezet kialakítása valamennyi tanuló sikeres előrehaladása érdekében.³

---

³ <http://www.koala.szte.hu/komplex-alaprogram-koncepcio/>

7. A szülők, a tanulók, a pedagógusok együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

A nevelési folyamat résztvevői sok szállal kötődnek egymáshoz.

Célunk, a nevelési folyamatban résztvevő közösségek együttműködését mind tartalmi, mind folyamatszervezési szempontból magasabb szinten biztosítani. Fontosnak tartjuk ezt az együttműködést. Az iskolánkba járó gyerekek szüleinek gyakran igen nehéz feldolgozniuk gyermekük sérült állapotát. Ezért igyekszünk fokozott figyelemmel és empátiával fordulni feléjük. Kapcsolatunk rugalmasabb és közvetlenebb, mint a többségi iskolákban. Tudjuk, hogy lényeges meghallgatni, elfogadni, és eleget tenni a szülői igényeknek. A szülői szerepek kiszélesedtek. Az eddig megszokott gondozó szerepkörből nevelő, törvényes képviselő és felhasználó lett.

Feladataink

- ◆ Elsősorban a jogszabályok által megfogalmazott lehetőségeket kívánjuk biztosítani a következő szempontok szerint:
  - a szülők tájékoztatása az, őket érintő jogszabályokról, Köznevelési tv-ről, valamint az iskola tevékenységéről, Pedagógiai programunkról, Házi rendünkről a szülő és az iskola nevelési partnerkapcsolatának tudatosítása, a bizalom növelése
  - a szülők részvétele és vélemény nyilvánítása a tervezésben, a végrehajtásban és az értékelésben
  - a szülők érezzék, hogy az iskola az övék is
  - rendszeresen beszámolunk gyermekük magaviseletéről, fejlődéséről, tanulmányi előmeneteléről
  - a szülői szervezetek javaslatait megvizsgáljuk, és érdemben megválaszoljuk
  - a szülők nyílt napokon, vagy kérésre más alkalmakon is részt vehetnek tanulási foglalkozásainkon
  - a tanulók egészségügyi állapotát, ellátását folyamatosan figyelemmel kísérjük, és szorgalmazzuk (érzékszervi szűrés, ortopédia, stb.)
  - gyermekpszichológiai tanácsadást biztosítunk az iskolán belül a család segítése érdekében
- ◆ Segítséget kívánunk nyújtani a szülőknek gyermekük nevelésében, illetve szabadidejük hasznos eltöltésében. A fenti célokat szolgálják a következő formák:
  - szülői értekezletek,
  - fogadó órák (osztályfőnöki, igazgatói, ifjúságvédelmi)
  - családlátogatások: tanulóinkat és családjaikat a családlátogatás során sokkal mélyebben ismerhetjük meg, mód van személyesebb kapcsolat kialakítására, meghittebb beszélgetésekre, tanácsadásra, ha szükséges, segítségnyújtásra
  - lényegesnek tartjuk, hogy problémáinkat közösen, egymást támogatva oldjuk meg
  - igényeljük, hogy legalább évenként beszéljünk meg együttműködésünk tapasztalatait (a Szülői Szervezet találkozóin)
- ◆ A tanulókkal való együttműködés fóruma a Diákönkormányzat
  - osztályonként 1-1 diákot választanak be önkormányzatukba
  - havi rendszerességgel megbeszélést tartanak, ahol előkerülnek a diákság problémái, illetve az iskolát érintő kérdések
  - a Diákönkormányzat részt vesz az iskola életében, így pl. a házirend elkészítésében is
  - kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel, javaslatot tesz, kik azok a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek, akik segítségre szorulnak

8. Fejlesztési program

A tanulási, értelmi akadályozottság többek közt az iskolai tanulási helyzetekben is megmutatkozik, melynek háttérében a tanuláshoz szükséges alapképességek lassúbb fejlődése, eltérése áll. A problémák mind a kogníció három alappilléret (figyelem – észlelés – emlékezet), mind a kivitelezést-végrehajtást, mind az érzelmi szférát valamint a kommunikációt érintik.

- ◆ A figyelem – észlelés - emlékezet eltérései közé sorolhatók az alábbiak:
  - a figyelem terjedelme, tartóssága, elterelhetősége és átvitele
  - taktilis-kinesztetikus észlelés
  - auditív észlelés
  - vizuális észlelés
  - rövid- és hosszú távú emlékezet terjedelme,
  - a tárolt információk előhívása.
- ◆ A kivitelezés-végrehajtás problémái a következők:
  - az idegrendszer éretlensége
  - egyensúlyzavarok
  - kóros reflexek, együttmozgások
  - izomtónus zavarai
  - nagymozgások zavarai
  - finommotorika problémái
  - gyengén fejlett testséma,
  - kialakulatlan laterális dominancia
  - kétoldali koordináció nehézsége
  - motorikus hyperaktivitás vagy motoros gátoltság
  - mozgások kivitelezésének lelassulása
- ◆ A szociális-emocionális területen mutató eltérések, zavarok:
  - az általános pszichés állapotban (levertség, féktelenség, szorongás)
  - a késztetések területén (apátia, passzivitás, túlérzékenység)
  - a munkavégzésben (gyors kifáradás, vontatott tempó, impulzivitás)
  - a motiváció területén (motiválatlanság, megközelíthetlenség)
  - az önirányítás területén (labilitás, rigiditás)
  - az önértékelés területén (kisebbségi érzés, hiányos énkép, túlzott elbizakodottság)
  - a szociális beilleszkedés területén (elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézség, túlzott alkalmazkodás, belátás hiánya, agresszivitás)
- ◆ A kommunikáció területén mutató zavarok:
  - beszéd- és nyelvi fejlődés (megkésett beszédfejlődés, fejlődési dysfázia)
  - hangadás rendellenessége (rekedtség, dysfónia)
  - artikuláció (pöszeség, orrhangzós beszéd)
  - beszédfolyamatosság (dadogás, hadarás)
  - olvasás és írásteljesítmény (dyslexia, dysgráfia)

Az említett területeken mutató zavarok korrigálására és megszüntetésére intézményünk folyamatosan alakította ki Fejlesztő Programját. A program négy fő területet ölel fel, úgymint:

- I. Speciális gyógypedagógiai képességfejlesztés
- II. Logopédia
- III. Komplex magatartás-és személyiségfejlesztés
- IV. Kulcskompetenciák fejlesztése

A fent említett négy fő terület az értelmileg akadályozottak tagozatán és a tanulásban akadályozottak tagozatán egyaránt megjelenik, de tartalma sérülés specifikus.

I. Speciális gyógypedagógiai képességfejlesztés

Az értelmileg akadályozottak fejlesztése

Célja

A speciális gyógypedagógiai képességfejlesztés célja a tanulási folyamat egyénre szabott, differenciált megsegítése, valamint az önálló életvitelre való felkészítés támogatása.

Feladata

A képességfejlesztés feladata a tanulók állapotának időszakos felmérése és rögzítése, fejlődésük folyamatos figyelemmel kísérése és dokumentálása. Egyénre szabott fejlesztési tervek elkészítése a gyógypedagógus által meghatározott időintervallumra, egyéni és kiscsoportos foglalkozások tervezése és levezetése. Amennyiben a gyógypedagógus úgy ítéli meg, hogy a képességek funkcionális gyakoroltatásához, ill. fejlesztéséhez, valamint a megfelelő motiváció érdekében készíthet tematikus fejlesztési tervet is. Feladata továbbá a szülők rendszeres tájékoztatása írásban és szóban fogadóórán, illetve a megfelelő szakemberrel való konzultáció. (A kitűzött feladatok illetve a képességfejlesztés mérésének, értékelésének, ellenőrzésének rendszerét iskolánk helyi tanterve tartalmazza.)

A fejlesztés menete

A fejlesztő foglalkozások a tanítási órákkal párhuzamosan, egyéni és kiscsoportos formában zajlanak, a célnak megfelelően kialakított fejlesztő szobában. A foglalkozások időtartamának meghatározásakor figyelembe vettük, hogy a tanulók figyelmé mennyi időre köthető le, mennyire fáradékonyak, így egyes órák bontása szükségessé vált. A fejlesztésekhez használt alapvető eszközök rendelkezésünkre állnak, bővítésük folyamatos. A gyerekek fejlettségi szintjét figyelembe véve megállapítható, hogy egy konkrét terápia alkalmazása nem lehetséges. Így a fejlesztések anyagát egyes terápiák (Frostig, Sindelar) részletei, illetve az iskolára való felkészítés ismert feladattípusai adják.

Tanulásban akadályozottak fejlesztése

Célja

A speciális gyógypedagógiai képességfejlesztés célja a tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése, az egyéni adottságokat és az életkori sajátosságokat figyelembe véve.

Feladata

A képességfejlesztés feladata a tanulók állapotának évenként kétszeri felmérése, a fejlődés nyomon követése és dokumentálása. A tanév elején és félévkor, vagy ha a gyógypedagógus úgy ítéli meg, akkor más időintervallumot kijelölve, pl. háromhavonta elkészítésre kerülnek az egyéni fejlesztési tervek, amelyek az egyéni és kiscsoportos foglalkozások tervezésének alapját adják. Az értelmileg akadályozott tanulók tagozatánál leírt módon itt is dönthet a gyógypedagógus a tematikus fejlesztési tervek alkalmazásáról. Az eredményes munka feltétele a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás, tájékoztatás illetve a megfelelő szakemberrel való konzultáció.

A fejlesztés menete

A fejlesztő foglalkozások a délelőtti tanórák alatt, egyéni és kiscsoportos formában zajlanak. Egy erre a célra kialakított fejlesztő terem biztosítja a megfelelő körülményeket és légkört. Pályázatok útján sikerült beszereznünk a fejlesztéshez szükséges legfontosabb eszközöket,

játékokat, de törekszünk a folyamatos bővítésre. A foglalkozások időtartama 45 perc. A sérült képességstruktúrából adódóan a fejlesztés anyagát több különböző terápia (Sindelar, Frostig, Nagyné Dr. Réz Ilona –Téri tájékozódás, Rosta Katalin -Testséma) megfelelő elemeiből válogattuk össze. Azt tartjuk, hogy akkor igazán hatékony a fejlesztés, ha a tanuló hetente több alkalommal is részt vesz a foglalkozásokon. (A kitűzött feladatok illetve a képességfejlesztés mérésének, értékelésének, ellenőrzésének rendszerét iskolánk helyi tanterve tartalmazza.)

II. Logopédiai fejlesztés

Értelmileg akadályozott tanulók fejlesztése

Célja

A beszédhibák korrekciójával ép beszéd létrehozása, hogy a társadalmi beilleszkedést segítse, továbbá a komplex személyiségfejlesztés.

Feladata

- ◆ beszédhibák javítása
- ◆ a mindennapi életben használatos beszédfordulatok elsajátítása
- ◆ aktív-passzív szókinccs bővítése
- ◆ a logikai gondolkodás fejlesztése
- ◆ nem beszélő gyermek esetén a metakommunikáció fejlesztése
- ◆ ritmusérzék és zenei hallás fejlesztése

Terápiája

- ◆ bevezető gyakorlatok (légző, nyelv, ajakizom, nyelvgyakorlatok, állgyakorlatok adott hangok képzéséhez, artikuláció, hangutánzások)
- ◆ térorientációs gyakorlatok
- ◆ soralkotások
- ◆ analízis – szintézis (tárgyakkal, rajzokkal, szóban)
- ◆ játékok: gyakorló-funkciós, szerepjátékok, konstruáló-alkotó játékok
- ◆ emlékezet fejlesztése (tárgyakkal, képekkel, stb.)
- ◆ zenehallgatás
- ◆ rövid memoriterek
- ◆ beszédhiba javítása (hangelőkészítés, hangképzés, hangkapcsolások, automatizálás, differenciálás, folyamatos beszéd)

Autizmus-spektrum zavarral élő gyermekek/tanulók fejlesztése

Célja

Az oktathatósi állapot elérése, komplex személyiségfejlesztés.

Feladata

A kommunikáció megteremtése, illetve optimális szintre hozása, nem beszélő autista esetén a metakommunikáció gyakorlása.

Terápiája

- ◆ beszéltetés tárgyak, játékok, színek, hangok, képolvasás, zene segítségével.
- ◆ beszédhibák korrekciója (hangelőkészítés, hangképzés, kapcsolási gyakorlatok, automatizálás, differenciálás, folyamatos beszéd)
- ◆ kifejezésmódok tanítása, gyakorlása
- ◆ praktikus ismeretek
- ◆ testséma gyakorlása, önkép fejlesztése
- ◆ beszélgetések

A logopédiai játékoknál dominánsnak az ismeretszerzést, illetve meghatározott készségek elsajátítását tartjuk. A logopédiai kezelésben az általunk kialakítandó készségeknek örömmel történő elsajátítása lényegesen fokozza az, az emberiséget és zavartalanabbá teszi a kezelt gyermek és a logopédus kapcsolatát.

Tanulásban akadályozott tanulók fejlesztése

Célja

Komplex személyiségfejlesztés, az anyanyelv használatának lehető legmagasabb szintű elsajátítása, a beszéd, írás, olvasás, kommunikáció területén.

Feladata

- ◆ a beszédhibák javítása
- ◆ a nyelv logikai oldalának fejlesztése
- ◆ a kommunikáció nyelvi, tartalmi oldalának fejlesztése
- ◆ az írás, olvasás zavarainak kiküszöbölése, teljesítményének növelése
- ◆ egyéb elmaradást mutató képességek fejlesztése

Terápiája

- ◆ a terápiás folyamat tervezése egyénekre bontott terv alapján
- ◆ beszéd- és nyelvfejlesztés
  - ◆ a nyelv logikai oldalának fejlesztő eljárásai (rendezések, felosztások, a fogalmi rendszer viszonyai, összefüggések felismerése, igaz-hamis állítások, nyelvtani feladatsorok nyelvi programok segítségével)
  - ◆ a kommunikáció nyelvi-tartalmi oldalának fejlesztő eljárásai szókincsfejlesztés, szógyűjtés, szókincsbővítés, szóalkotás, szószármazékok mondatba illesztése, mondatalkotás, szövegszerkesztés, egyszerű és összetett mondatok, szövegalkotás, szituatív beszédgyakorlatok, szólások és közmondások értelmezése
- ◆ a hangadás rendellenessége, artikulációs zavarok, a pöszeség általános és részleges terápiája
- ◆ előkészítő gyakorlatok légző gyakorlatok, hanggyakorlatok, rezonancia, mozgásfejlesztő gyakorlatok (nagymozgás, finommotorika, téri tájékozódás, artikulációs gyakorlatok, ritmus gyakorlatok)
- ◆ hangfejlesztés
- ◆ rögzítés
- ◆ automatizálás
- ◆ dadogás, hadarás
  - a környezet befolyásolása (családi környezet, iskola), szubjektív
  - céltudatosság kialakítása, folyamatos beszédre nevelés speciális
  - gyakorlatokkal (légzési gyakorlatok, hanggyakorlatok, kiejtési gyakorlatok,

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- beszédgyakorlatok, (ritmikus beszéd és olvasás, verses szövegek gyakorlása,
- önálló beszéd és olvasás)
- orrhangzós beszéd: zárt (orrgaratmandula nagyobbodás, összenövések)
- nyílt (szájpadláshasadék)

Az okok megszüntetése után (orvosi beavatkozás) az adottságokhoz alkalmazkodva az egyes hangok javítása.

Dyslexia (fonematikus és optikus)

- általános előgyakorlatok
- optikai gyakorlatok
- akusztikai gyakorlatok
- motoros gyakorlatok
- beszédanalízis és szintézis gyakorlása

Dysgráfia: fonematikus (analízis-szintézis képesség fejlesztése) optikus (laterális dominancia figyelembe vétele)

Fonematikus dysgráfia esetén

- egyszerű differenciáló szótagok, szavak
- szótagok kiegészítése szavakká
- szavak másolása határozott feladattal
- szavak kiemelése adott szövegből, másolásuk
- betűkirakóval történő gyakorlás
- másolás, meghatározott betű vagy szótagok aláhúzása
- tollbamondás írása
- eseménykép tartalmának leírása (önálló írás)

Optikai dysgráfia esetén

- betűelemek megformálása (írásban felcserélt betűk összehasonlítása)
- felcserélt betűk másolása
- betűformák gyakorlása ráírással
- felcserélt vagy rosszul alakított betűket tartalmazó szavak kiemelése a szövegből, másolása különböző oszlopokba
- felcserélt betűket tartalmazó tárgyképek aláírása
- az említett betűk leírása átalakított szövegbe
- a felcserélt hangokat, (betűket) tartalmazó szöveg tollbamondás utáni írása
- vezető hibatípus javítása

III. Komplex magatartás- és személyiségfejlesztés

Célja

A gyermekek körében egyénre szabottan tárja fel, kezelje és rendezze az önismereti hiányból, kommunikációs készség hiányából, a társak helyes ismeretének hiányából és a lelki egészség hiányából fakadó problémákat. Tegye a gyermekeket képessé, a megfelelő beilleszkedésre a társadalom kívánalmai szerint. Az egyéni gondok alakításával formálja a közösséget is.

Feladatai

- ◆ alakítsa ki a gyermekek helyes önértékelését, önfogadását
- ◆ alakítsa ki a társak helyes megismerését, elfogadását, segítségét
- ◆ alakítsa ki a bizalmat a gyerekek között, oldja a szorongásokat
- ◆ segítsen az agresszió leküzdésében
- ◆ alakítsa ki az alapvető erkölcsi normák iránti igényt és viselkedést
- ◆ fejlessze a kommunikációs készséget
- ◆ adjon lelki erőt, tartást az élet vezetéséhez, az igazi barátság kialakításához

Tevékenységi formák

Beszélgetés, „álmódosítás”, zenehallgatás, élménybeszámoló és személyiségfejlesztő játékok keretében történik az elvégzendő feladatok feldolgozása. A fejlesztő órák terhére, heti egy alkalommal kerül sor egy-egy osztályban erre az együttlétre.

A játékok Dr. Bagdy Emőke –Telkes József „Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában” című könyvéből kerülnek alkalmazásra, melyet vagy egy az egyben, vagy kreatív személyiségű pedagógus esetén az aktualitásnak megfelelően lehet és kell formálni.

Ezt a fejlesztési módszert a tanulásban akadályozott tanulóinknál valósítjuk meg.

Természetesen a fent említett feladatok nem csak a tanítási órákon, hanem a speciális gyógypedagógiai képességfejlesztésben a speciális fejlesztési célokhoz nagyon szorosan kapcsolódva, mint általános célkitűzések valósulnak meg.

IV. Kulcskompetenciák fejlesztése⁴

A Nat az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, arra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat, továbbá azokat, amelyek jellemzői, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

1. A tanulás kompetenciái
2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
3. A digitális kompetenciák
4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az Európai Unió országaiban megfogalmazott, a NAT-ban alapvető célként meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése az enyhén értelmi fogyatékos tanulók integrált (inkluzív) és a gyógypedagógiai intézményekben megvalósuló nevelési formáiban egyaránt fontos nevelési-oktatási elvárásként jelenik meg. Ennek biztosítása elengedhetetlen a társadalmi integráció

---

⁴A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

szempontjából, s különös hangsúlyt kap az önálló életvezetés, a munka világába való beilleszkedés érdekében.

A fent megjelölt rendelet a kulcskompetenciák fontosságát illetve az erre épülő kiemelt fejlesztési feladatokat hangsúlyozza.

Ennek szellemében áttekintettük nevelő-oktató munkánk egészét és megfogalmaztuk, hogy pedagógiai tevékenységünkben milyen tartalmi változtatásokat szükséges megtennünk.

Kulcskompetenciának tekintjük azokat a képességeket, melyekre mindenkinek szüksége van az élet feladatainak megoldásához, a társadalmi beilleszkedéshez, a boldoguláshoz.

Ezek a képességek a mindennapi tapasztalatszerzés és tanulás során fejlődhetnek ki, ezért munkánk egészét meg kell, hogy határozzák.

A kulcskompetenciák fejlesztésének célja a tanuló személyiségének lehető legnagyobb mértékű kibontakoztatása.

A sajátos nevelési igényű gyerekek számára is lehetőségeik határáig szeretnénk biztosítani azon kompetenciák kialakítását, mely segítheti őket a változó világhoz való alkalmazkodásban.

Pedagógiai Programunk első részében fektettük le a kompetenciafejlesztés nevelési kérdéseit, a Helyi Tantervi részben pedig a tanórákon megvalósuló kompetenciafejlesztésről szólunk.

IV.1. A tanulás kompetenciái

Hatékony, önálló tanulás kulcskompetencia

Ennek során hangsúlyos szerepet kapott azoknak a kulcskompetenciáknak a fejlesztése, amelyek az egész életen át tartó tanulásra való felkészítést szolgálják, pl.: az alapkészségek (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás) és a hatékony, önálló tanulás képességének fejlesztése.

Ezért a pedagógus egyik legfontosabb feladata, hogy diákjaiban felébressze az önművelés, a folyamatos tanulás iránti igényt (motiválja az ismeretszerzésre), illetve elsajátíttassa a hatékony, önálló tanulás módszereit, technikáit.

Mit kell ennek érdekében tenni:

- ◆ A tudás-központúságról a kompetencia-központúságra, a tanítás-orientáltságról a tanulás-orientáltságra való átállás.
- ◆ Kisiskolások bevezetése a hatékony, önálló tanulás rejtelseibe.
- ◆ A gyakorlat-orientált tanulási formák előtérbe helyezése.
- ◆ Tanár és tréner- továbbképzések, multikulturális tartalommal, a tolerancia és a demokrácia értékeinek hangsúlyozásával.
- ◆ Az IKT - (INFORMÁCIÓS ÉS KOMMUNIKÁCIÓS TECHNIKÁK) - alapú oktatás preferálása, az eLearning (ELEKTRONIKUS ESZKÖZÖKKEL TÁMOGATOTT TANULÁS) kezdeményezés széleskörű beindítása.
- ◆ Az élethosszig tartó tanulást célzó kezdeményezések támogatása, tanuló szervezetek működésének elősegítése.

IV.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Szemléleti és módszertani alapelv, hogy a tananyag - a tanítási tartalom - eszköz a tantárgy nevelési feladatai megoldásában.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában a tanulásban akadályozott tanulók esetében a beszéd centríkusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az

elsődleges feladat. Az anyanyelv elsajátítása során - a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett alapelv, hogy esetükben a nyelvsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvi fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit.

Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vétele mellett) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja.⁵

Ismeretek:

Az anyanyelvi kommunikáció elsajátítása, a megfelelő szókinés, a nyelvtan és a nyelvtani funkciók elsajátítása tapasztalati folyamatokban való elmélyülés alapján.

Élmények összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal.

Szemléltető-cselekedtető módszerrel a mindennapi élet szempontjából jelentős helyzetekbe ágyazottan a verbális és nonverbális kommunikációs eszközök megismerése.

Igényesen kiválasztott irodalmi élmények közvetítése. Az információszerzéshez szükséges kommunikációs csatornák megismerése. Kommunikációs kezdeményezések segítése, alternatív és augmentatív kommunikációs eszközök differenciált alkalmazása.

A beszédhanghallás, beszédértés és beszédprodukciónak logopédiai megsegítéssel.

Képességek:

Képes megkülönböztetni és felhasználni különféle típusú szövegeket. Információkat gyűjteni, megadott szempontok alapján feldolgozni, ehhez az eszközöket segítségével megtalálni. Gondolataikat a kommunikációs helyzethez alkalmazkodva megfogalmazni, kifejezni.

Az adott, jelenben megélt szituáció egyszerű, konkrétumokra irányuló kommunikációs rendszerében tudjon résztvevő lenni.

Képes legyen kommunikációt kezdeményezni és azt fenntartani, hatni környezetére a tanult, kommunikációs eszközökkel.

Attitűdök:

Pozitív attitűd magában foglalja, az adott kommunikációs mintához alkalmazkodva az esztétikai minőségre való törekvést, mások megismerésének igényét.

Türelemmel fordul a partner felé, kivárja a közlés végét. Pozitív érzéssel éli meg a kommunikáció környezetre gyakorolt hatását, és beszédkészletése fejlődik.

Megéli a kommunikációban rejlő örömeket és lehetőségeket.

IV.3. Digitális kompetenciák

Iskolánkban fokozatosan vezetjük be tanulóinkat az informatika világába. Mivel a családok nagy része nem rendelkezik számítógéppel, a gyerekeknek a felfedezés örömét is megadja. Az elektronikus média segítségével kitágul a világ a gyermekek számára, látókörük szélesedik és az ismeretszerzés új lehetőségével ismerkednek meg.

Célunk, hogy a tanulók képességeikhez mért legmagasabb szinten, magabiztosan, örömmel alkalmazzák mindennapjaikban a számítógépet. Ez megkönnyítheti társas érintkezésüket,

---

⁵ A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei (https://www.oktatas.hu/koznevelis/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok)

társadalmi beilleszkedésüket, később foglalkoztathatóságukat. Fontos, belátniuk, hogy a számítógép nem lehet a kapcsolatok, a játék, a szórakozás egyedüli eszköze, reális szerepét kell elfogadniuk.

Feladatok:

- ◆ kezdő szinten ismerkedés, barátkozás a számítógéppel, gyermekekhez közel álló fejlesztő játékokon, oktató programokon keresztül
- ◆ az elektronikus médiában rejlő lehetőségek sokoldalúságának megismertetése
- ◆ magabiztos eszközhasználat fokozatos elsajátítása
- ◆ lehetőségek teremtése önállóan, vagy csoportban végzett munkára
- ◆ pozitív viszonyulás az internet használatához
- ◆ biztonságos, felelős internet alkalmazás gyakorlása
- ◆ információk, adatok keresése, adekvát felhasználás képessége
- ◆ a valóság és a virtuális világ különbségének felismertetése
- ◆ az információhalmazból a megbízható és érvényes adatok szűrése
- ◆ a használatot érintő etikai elvek megismertetése, betartására törekvés
- ◆ A társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálása, felfogása, megértése, szelektálása, elemzése, közvetítése, alkotása.
- ◆ Megismerési képességek fejlesztése: megfigyelés, kódolás, értelmezés, indoklás, bizonyítás.
- ◆ Kritikai és kreatív olvasás képességének fejlesztése, az elektronikus média hatásmechanizmusainak megértése, ezekben való eligazodás.

A számítógép alkalmazása informatika órákon, alkalmanként egyéb tanórákon és informatika szakkör keretében történik.

IV.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

Tanulóink nagy részénél problémát okoz a matematikai ismeretek elsajátítása. Ezért a matematika nem korlátozódhat csupán a heti néhány tanórára, hanem a gyerekek, mindennapjaiba kell illeszteni. Cselekvés útján tapasztalják meg, az őket körülvevő világot, értsék összefüggéseit.

Főképp az alpműveletek magabiztos alkalmazására, a logikus gondolkodás fejlesztésére kell törekednünk, a gyengébben haladókkal, pedig a segédeszközök tudatos használatát kell megismertetnünk.

Célunk, hogy az ismeretek bővítése tevékenység központú legyen. Játékos formában, sokoldalú eszközhasználattal, cselekvő személyes tapasztalatszerzés útján történjen.

Cél, hogy a tevékenységek rendjét mindig a gyermek életkorához és képességeihez igazítsuk.

Feladatok:

- ◆ a számoktól való félelem leküzdésének segítése
- ◆ hajlandóság számtani műveletek alkalmazására a mindennapi életben
- ◆ állításait tudja alátámasztani, megfelelően indokolni
- ◆ mások véleményének elfogadása (elutasítása) megfelelő indokok alapján
- ◆ az igazság tisztelete
- ◆ kritikai gondolkodásra való hajlam
- ◆ matematikai gondolkodásmód megismertetése
- ◆ eszközök segédeszközök adekvát, biztos használata
- ◆ matematikai kifejezésmódra törekvés
- ◆ problémaérzékenység fejlesztése
- ◆ kooperatív tanulási technikák gyakori alkalmazása

A matematika órákon kívül, szinte az élet minden területén alkalom nyílik a matematikai gondolkodásmód fejlesztésére. Viták, kritikák, véleményalkotás, összehasonlítás, becslés stb. az együttműködő, tapasztalatszerző, alkotó, kooperatív tanulási módokban nap, mint nap megjelenik.

Fontos, hogy iskolán kívüli programokon, pedagógusaival, társaival megtapasztalja a gyermek, a minket körülvevő világ összefüggéseit.

IV.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység. A személyes és társas kompetencia felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben.

A sikeres kapcsolatok és társadalmi részvétel érdekében elengedhetetlen a normatudat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése. A szociális és állampolgári kompetencia alapja az a képesség, hogy különféle területeken hatékonyan tudjunk kommunikálni, figyelembe vesszük és megértjük a különböző nézőpontokat, tárgyalópartnereinkben bizalmat keltünk és empátikusak vagyunk.

Magában foglalja az aktuális események valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő eseményeinek és tendenciáinak továbbá a társadalmi és politikai mozgalmak céljainak, értékeinek és politikáinak az ismeretét.

A személyes és társas kompetencia jelenti a demokratikus döntéshozatal valamennyi szintjén való alkotó részvételt, valamint a felelősségérzetnek és a közösségi összetartást megalapozó közös értékek elfogadásának és tiszteletben tartásának kinyilvánítását. Az alkotó részvétel az állampolgári tevékenységeket, a társadalmi sokféleség és mások értékeinek, magánéletének a tiszteletét is jelenti.

Területei illetve fejlesztési lehetőségei:

- ◆ Az iskolai ünnepélyekre való
  - előkészítés
  - felkészülés (szereptanulás)
  - dekorálásban való részvétel
  - részvétel, szereplés
- ◆ Sportrendezvények, versenyek során:
  - aktív részvétel
  - csapatszellem erősítése
- ◆ Tanulmányi versenyekre való
  - lelkiismeretes felkészülés
  - pozitív, aktív részvétel
- ◆ A napközis csoportokban a különböző életkorú tanulók sajátos viselkedési és magatartási szokásainak összeegyeztetése.
  - alkalmazkodási készség
  - elfogadási képesség kialakítása, fejlesztése

Módszerek:

- ◆ megbeszélés
- ◆ helyes példa bemutatása
- ◆ helyes megoldás közös keresése
- ◆ csoportszabályok megalkotása, betartása és folyamatos értékelése
- ◆ saját és egymás iránti felelősségtudat erősítése

A Diákönkormányzat működtetése során folyamatosan

- ◆ rendszeres, havi megbeszélések
- ◆ feladatvállalás
- ◆ véleményalkotás
- ◆ egymás munkájának segítése
- ◆ ellenőrzés, értékelés

IV.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Olyan esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképességek tartoznak ide, mint művészi önkifejezés, saját nézőpont összevetése mások véleményével, az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése. A művészi kifejezés sokfélesége iránti nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejleszti a kreativitást és az arra való készsége.

Megvalósítási lehetőségek:

A rendezett környezetben végzett munka igényének kialakítása (tanórán és tanórán kívül egyaránt)

- ◆ bemutatás
- ◆ gyakoroltatás
- ◆ következetes betartatás

Manuális munkavégzés során

- ◆ fogékonyság az újonnan megismert technikák iránt.
- ◆ A sikertelenségek leküzdésének segítése
  - biztatás
  - próbálkozás
  - gyakorlás-új munkadarab készítése
  - saját környezet rendben tartása

IV.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

E kompetenciák megléte nélkülözhetetlen ahhoz, hogy valaki sikeres vállalkozó lehessen, de hasznos mindenki számára a saját élet irányítása szempontjából. A vállalkozói készség tágabb értelmezése, mely bizonyos egyéni tulajdonságok fejlesztését foglalja magában, és nem kifejezetten az üzleti vállalkozás létrehozására összpontosít, míg a szűkebb értelmezés az üzleti vállalkozás működtetésére irányul. A mi iskolánkban, az ismeretszerzés folyamatában az informális és nem formális keretek között megvalósuló tapasztalatszerzésen – vagy a tevékenység gyakorlása közbeni ismeretszerzésen van a hangsúly. Lehetőséget kell biztosítanunk, hogy gyermekeink az irányított folyamatban minél aktívabban vegyenek részt

8. Kiemelt fejlesztési feladatok

A Nemzeti Alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek. Összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait. Az iskolai nevelés és oktatás valamennyi elemét áthatják, elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését.

8.1. Erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása - az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig - hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

8.2. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Cél:

- ◆ Saját hagyományos kultúránk értékeinek megismertetése, tudatosítása a globalizálódó kulturális közegben;
- ◆ Hazaszeretetre nevelés, az érzelmi kötődés kialakítása, elmélyítése a népszokások, népművészet megismertetése révén;
- ◆ A mindennapi paraszti hagyományok; - paraszti munkák, kézműves mesterségek, népi építészet, népi táplálkozás, földművelés, állattartás -, megismertetésével a munka kultúrájának és megbecsülésének formálása, alapvető technológiák, munkafolyamatok megismertetése;
- ◆ A népcsoportok, nemzetiségek, tájegységek kulturális és nyelvi különbözőségének bemutatása, ezen keresztül a multi kultúra és a másság tudatosítása, elfogadtatása, tolerálása.

Feladatok:

- ◆ Nemzeti kultúránk értékeinek megismerése.
- ◆ Magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságának, tevékenységének tanulmányozása.
- ◆ Ismerjék meg az egyéni és közösségi tevékenységeket, az otthon, a lakóhely, a szülőfölddel kapcsolatos tudnivalókat, a haza és népei megismerése, megbecsülése. A városi és a falusi élet hagyományainak jellegzetességének megismerése.
- ◆ A nemzettudat megalapozása, a hazaszeretet elmélyítése, harmonikus kapcsolat a természeti és társadalmi környezettel, egyéni és közösségi tevékenységre való felkészítés.

Módszerek:

- ◆ Bemutatás - szemléltetés a honismeret tanításánál elsődleges feladat a néphagyomány tényszerű megismertetése a korszerű oktatási eszközök használatával; - zenehallgatás, archív filmek vetítése, digitalizált képek vetítése -

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- ◆ Múzeum -, tájház látogatás. A tanulmányi kirándulások programjának összehangolása a hon- és népismeret tantárgy célkitűzéseivel, tematikájával;
- ◆ A néphagyomány beillesztése az iskola tanórán kívüli nevelőmunkájába; - jeles napi szokások az iskola ünnepi kultúrájában, kézműveskedés a szabadidős programokban.

8.3. Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az osztály, illetve az iskolai közösség fejlesztése biztosít alapot arra, hogy tanulóink az iskolából kilépve részt tudjanak venni a társadalom életében is. Ezért tekintjük a NAT szellemében kiemelt fejlesztési feladatnak az aktív állampolgárságra, demokráciára nevelést. Szeretnénk kialakítani tanulóinkban azt az attitűdöt, mely segíti a civil társadalomban, a lakóhelyi közösség életében való részvételüket.

Ehhez képessé kell válniuk

- ◆ a társadalmi együttélés szabályainak betartására
- ◆ az emberi jogok tiszteletére
- ◆ egymás elfogadására
- ◆ szükséges, hogy birtokában legyenek az elemi konfliktuskezelésnek
- ◆ készek legyenek segítséget nyújtani egymásnak
- ◆ illetve együttműködni egymással.

A fentiekhez kiváló gyakorlóterepet nyújtanak például a csoportmunkára épülő óraszervezés, a házirend betartása, a tanórán kívüli közös programok és a DÖK működése is.

Ahhoz, hogy tanulóink élni tudjanak jogaikkal, lehetőségeikkel, be tudják tartani az együttélés szabályait, stb., ismerniük kell azokat.

A szükséges tudást az Ember és társadalom műveltségterülethez kapcsolódóan szerezhetik meg az iskolánkba járó gyermekek és fiatalok.

8.4. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret - mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség - a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé válják érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

Az egyén önmagához való viszonya, önmagáról alkotott képe, a személyiség belső diszpozíciói saját befogadó-alkotó tevékenysége során alakulnak ki, csak úgy, mint a személyiségre jellemző egyéb tulajdonságok.

Az SNI gyermekek sajátos személyiségképet mutatnak. Személyiségfejlődésük mind minőségi, mind mennyiségi szempontból eltér az egészségestől, és igen heterogén képet mutat.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

Egyénenként kell felmérni az egyéni szükségleteket, képességeket és igényeket a pedagógiai munka megtervezéséhez. A különböző fejlődési-fejlesztési területeket nem szeparálja az egyes funkciók gyakorlására, az egész személyiség komplex fejlesztése történik. Figyelembe kell venni, hogy a fejlődés is komplex folyamat.

A nevelés folyamatában az oktatás, a fejlesztés, a képzés a terápia és az adódó gondozási feladatok ellátása multidimenzionális formában teljesül ki.

A fejlesztési folyamat figyelembe veszi a gyermek egész élethelyzetét, a múltbeli tapasztalatokat, a jelen állapotot, és a rá váró jövőt.

Az aktív fejlesztés mellett érvényesül a részvétel, az átélés, a befogadás az élmény pedagógiai hatása. A folyamatban a pedagógus személyisége is formálódik, alakul. A személyiségfejlesztés területén a normalizációs elv is érvényesül.

A személyiség harmonikus fejlődése feltételez bizonyos alapvető szükségleteket, azok kielégítését.

- ◆ Alapvető biológiai funkciók
- ◆ Ingerek, változatosság, aktív mozgásos tevékenység,
- ◆ Biztonság, stabilitás, a kapcsolatok megbízhatósága,
- ◆ Kötődés, elfogadottság, gyengédség,
- ◆ Elismerés, önbecsülés, függetlenség, önállóság, önmeghatározás

Lényeges pontjai:

A tanulókat önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet biztosítása, mely fokozza bennük az őket körülvevő személyek és dolgok iránti érdeklődést. Etikai és erkölcsi normák iránti fogékonyság kialakítása. Aktív részesei legyenek a tanulási tartalmak elsajátításának folyamatában. Törekedjünk a tanulók ön- és világszemléletének folyamatos formálására

8.5. A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párok kapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

8.6. A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

8.7. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A NAT ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létehez.

8.8. Fenntarthatóságra, Környezettudatosságra nevelés

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Célja

A tanulók tevékenységbe ágyazottan ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket és annak értékeit. Legyenek képesek a környezet megóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalom fenntartható fejlődését. Váljanak tevékeny, kreatív állampolgárokká, akik tudatosan figyelnek környezetükre és a természetre.

Feladata

A tanulók természettudományi gondolkodásmódjának fejlesztése. Legyenek képesek a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére.

Ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Értsék a fogyasztás és a környezeti erőforrások kapcsolatát, a fenntartható fogyasztás elvét. A pedagógusok feladata olyan szokások kialakítása, mellyel tanulóink tudatosan őrzik meg környezetüket.

- ◆ Bánjanak takarékosan az energiaforrásokkal (villany lekapcsolása, ha nincs senki a teremben; fűtés idején ajtó legyen csukva).
- ◆ Szelektív hulladékgyűjtés (illetve a hulladék mennyiségének csökkentése) kialakítása
- ◆ Az iskola külső-belső környezetének esztétikus alakítása
- ◆ A tanórákon a hangsúly az aktív, a helyi környezetet felhasználó és azért cselekvő tudásszerzésen legyen (vizsgálódás a természetben, gyűjtő munka, megfigyelés). A lehetőségekhez mérten előtérbe kell helyezni a tantermen kívüli iskolai tevékenységeket, hogy a környezetről az iskolában szerzett tudásanyag gyakorlattá válhasson.

Rendelkezzenek problémamegoldó gondolkodásmóddal, kötelezettséget vállaljanak egyéni és közös tetteikben. Természettudományos gondolkodás fejlesztése, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerése, megőrzése, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek vállalása, jogok gyakorlása. Ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív következményeit.

A környezettudatosságra nevelés terén csak akkor érhetünk el tartós eredményeket, ha a tanulók képessé válnak minden megszerzett kompetenciájukat a környezeti problémák kezelésének érdekében használni. A szövegértésen keresztül a szociális kompetenciák kialakításáig, minden kompetenciaterület használata szükséges ahhoz, hogy a tanulók aktív, felelős, környezettudatos emberré válhassanak, és életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzése váljon meghatározóvá.

8.9. Pályaorientáció

Az iskolának - a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest - átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

8.10. Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrataltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

Fontos, hogy tanulóinkban kialakuljon, olyan pozitív attitűd:

- ◆ az értékteremtő munka,
- ◆ a javakkal való gazdálkodás
- ◆ és a gazdasági ésszerűség iránt, mely a későbbi életük minőségét is jelentős mértékben befolyásolja.

Alakuljon ki bennük:

- ◆ a pénzzel való bánni tudás,
- ◆ az erőforrásokkal való gazdálkodás,
- ◆ az okos gazdálkodás képessége.

8.11. Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatisált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint a különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

8.12. A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

A tanulás nem csupán ismeretsajátítás és a figyelem emlékezet működtetése, de magában foglalja valamennyi értelmi képesség és az egész személyiség fejlődését, fejlesztését.

Cél:

Minden oktatási módszer sajátos értékeket vonultat fel azzal a céllal, hogy a tanórán a gyerekek motiváltak legyenek a munkavégzés során, minél többet tevékenykedjenek önállóan az ismeretszerzés folyamán, és nem utolsósorban a tömegoktatásban megvalósuljon az egyéni differenciálás is.

A megváltozott társadalmi feltételek miatt az iskolának sokat kell pótolnia azokból a hiányosságokból, amelyek a családban képződnek, illetve keletkeznek.

Feladatok:

- ◆ Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátítása, a könyvtár használatának technikája, módszerei- ezek elsajátítása.
- ◆ Informatikai eszközök és elektronikus oktatási segédanyagok használata a tanulási folyamatban.
- ◆ Pedagógus feladata, hogy megismerje a tanuló tanulási módjait, stratégiáit, stílusát, szokásait. Törekedjen a gondolkodási képességek fejlesztésére, analízisszintézis, összehasonlítás-általánosítás és konkretizálás erősítésére.
- ◆ A kreatív gondolkodás fejlesztése, kritikai gondolkodás megerősítése, konfliktusok kezelése, életminőség javítása, teljesebb élet megszervezése.

Módszerek:

Az iskolában a hagyományos, szemléltető-magyarázó oktatási módszereket korszerűbb, a tanulók önálló ismeretszerzésen alapuló tanítási-tanulási formák váltják fel.

A *feladatrendszeres oktatás*, mely a gondolkodás rugalmas fejlesztésében mutatkozik hatékonynak.

- ◆ A kiscsoportos tanulás, mely a szociális érzékenységet és a kommunikációs képességeket fejleszti. (A későbbiekben ezt a módszert fejtem ki részletesen.)
- ◆ Az individualizált tanítás-tanulás, mely az egyéni haladási, fejlődési ütemet maximálisan figyelembe veszi.
- ◆ A programozott oktatás, mely az algoritmikus gondolkodás fejlesztésére épít.
- ◆ A „mesterfokú tanítás” (*mastery learning*), mely az egyént eljuttatja a legmagasabb szintű tudáshoz (az egyetemi oktatás, illetve a tehetséggondozás szintjén jelenik meg).

Minden pedagógusnak joga van eldönteni, milyen munkamódszerrel dolgozzon. Az viszont megfontolandó, hogy a mindennapi pedagógiai munkája során mennyire hatékonyan szolgálja tanítványai eredményes tanulását. A NAT tartalmazza ezt az úgynevezett kiemelt fejlesztési feladatok rendszerével.

Az új évezred új szerepvállalást vár el tőlünk, ezt alátámasztja, hogy iskolánk élenjáró az integrációs módszerek támogatásában, az inkluzív (befogadó) iskolaként való megfelelés elősegítésében. Megvalósításuk során a kulcskompetenciák fejlesztése döntő jelentőségű. Többek között az intellektuális kompetenciák (információhasználat, problémamegoldás, kritikai gondolkodás, kreativitás), a módszertani kompetenciák (módszerek befogadása, IKT), a személyi és szociális kompetenciák (identitás, másokkal való kooperálás), a kommunikációs kompetenciák (megfelelő kommunikáció, azaz kommunikációs módok, normák). Ezek fejlesztése a megszokottól eltérő szemléletmódot, módszertani kultúrát igényel, megőrizve a frontális munkaforma lehetőségeit. Az eltérő képességű gyerekek fejlesztéséről, az egyéni képességfejlesztésről nem mondhatunk le.

9. Egészség nevelési és Környezeti nevelési program

9.1. Az egészségnevelés és környezeti nevelés célja

„A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-telki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.”⁶

Az *egészségnevelés* célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon felmérni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatását, elkerülésük módját. El kell érni, hogy alkalmazzák a tanultakat: tegyenek saját egészségük érdekében.

Az egészségvédelem kiemelt témakörei:

---

⁶ 20/2012.(VIII.31) EMMI rendelet 128.§ (1)

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- az életkorral járó biológiai-, pszichohigiénés-, életmódi tennivalók;
- a társkapcsolatok egészségi, etikai kérdései;
- az egészségre káros szokások (helytelen táplálkozás, inaktív életmód);
- az antihumánus szenvedélyek, drogprevenció;
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek, a személyiség fejlesztése;
- az egészségérték tudatosítása.

A *környezeti nevelés* célja a tanulók ösztönzése saját élő és élettelen környezetük megismerésére, alakítására, védelmére, a környezetet károsító jelenségek felismerésére, az azok elleni tudatos fellépésre. A WHO egészségdefiníciója hangsúlyozza, hogy az egészség nem pusztán a betegségek hiánya, hanem testi-lelki és társadalmi jóllét, mely a fenntartható fejlődésnek is egyik elengedhetetlen alapfeltétele

9.2. Egészségnevelés, egészség fejlesztés

Az egészségnevelés mellett – melyről nevelési programunkban szoltunk -, fontos feladatnak tekintjük a tanórák keretében folyó egészségfejlesztést is.

Az egészségfejlesztésben kiemelt feladata van az osztályfőnököknek, az életvitel ismereteket tanító kollégáknak és a testnevelést tanítóknak.

Célunk

- ◆ Megelőzés, korszerű felvilágosító munka már alsó tagozatban majd a felsőben is.
- ◆ Ismerjék meg azokat az intézményeket, ahová egészségük megőrzése érdekében fordulhatnak, illetve ahol betegség esetén segítséget kaphatnak.
- ◆ Legyenek képesek élni az egészségük megőrzése, illetve helyreállítása érdekében rendelkezésükre álló lehetőségekkel.

Feladatok

- ◆ A szülők segítése ismeretek átadásával (előadás, szülői értekezlet, családlátogatás).
- ◆ Az egészségi állapot szempontjából fontos viselkedésmódok megismertetése a tanulókkal, a szokások valamint az ezeket befolyásoló tényezők kialakulásának elősegítése. Támpontok, értelmezési keretek adása az életmódbeli döntések meghozatalához, ezzel is segítve, hogy az egészséget támogató magatartásformák, megoldási módok alternatívaként jelenjenek meg mindennapi életükben.

A megvalósítás módszerei

- ◆ tisztasági versenyek rendezése, osztályok között
- ◆ önismereti, önfejlesztő játékok a testi higiénia kialakításához kellő igényesség felkeltéséhez
- ◆ önálló kiselőadások tartása a tanulókkal az egészséges életmód, táplálkozás, mozgás, környezetkultúra témakörében, gyűjtőmunka keretében
- ◆ káros tényezők következményeinek bemutatása

Az ismeretanyag tartalma

- ◆ Az oktatás során a tanulók jussanak közvetlen tapasztalatok birtokába lényeges fogalmak értelmezése terén, váljon érthetővé és élményszerűvé számukra az „egészséges” – „kevésbé egészséges” tevékenységformák közötti megkülönböztetés, a pozitív életszemlélet.
- ◆ Az egészség-betegség tüneteinek megismertetése, leggyakoribb gyermekbetegségek, tünetei, gyógyítása, a védőoltások jelentősége, a betegségek megelőzésének lehetőségei, az ideális testsúlyra törekvés.
- ◆ Az élelmiszerek megismerése, milyen tápanyagokat tartalmaz, az étrend fontossága.
- ◆ Elsősegélynyújtás módja, segítségkérés lehetőségeinek ismerete, az elsősegély készlet tartalma.
- ◆ Környezetünk tisztántartása, osztályok közötti tisztasági versenyek.
- ◆ Az egészségkultúra fejlesztése, testünk felépítése, serdülőkori változások, az egészséges fiatal életvezetése, veszélyeztető tényezők, mint helytelen életmód, kockázatos viselkedés, veszélyes barátság.
- ◆ Változatos, vitamindús étkezés jó élettani hatásai, a sport személyiségfejlesztő hatása.
- ◆ Az emberi test felépítése, működése, az elsősegélynyújtás célja, tennivalói (tűz, elektromos áram, vérzéscsillapítás, sebellátás, epilepsziás roham) hívható segítség, emberi kötelezettségeink.
- ◆ Döntések meghozatala, a szeretet, a barátság, segítőkészség, felelősségérzet értékrendje.
- ◆ A dohányzás, az alkohol, drogok kialakulásának története, a fiatalkori káros szenvedélyek negatív hatása az egészségre, a családra, az utódokra, a társadalomra, ezek rossz pszichés és biológiai hatásai, a kábítószerrel kapcsolatos alapfogalmak megismertetése, tévhitek és tények ezek alkalmazásáról. Káros szenvedélyek megelőzése, leküzdése, a segítségnyújtók felkeresése.
- ◆ A jó megjelenés összetevői (ápoltság, tisztaság, esztétikum).

A társadalom alapja a család, érzelmek és viselkedés kapcsolata, problémahelyzetek megoldása, párvalasztás, harmonikus családi élet fontossága, családtervezés kérdései, felelősségvállalás, a gyermekgondozás feladatai. Minden tagozaton a megvalósítás szinterei osztályfőnöki, komplex személyiségfejlesztő, életvitel, környezetismereti, testnevelési órák.

9.3. Testi és lelki egészség

Célja

Iskolánk minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki, és szociális fejlődését. Azon pozitív beállítódások, magatartások és szokások kialakulását kell segíteni, amelyek a tanulók egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását fejlesztik. Sajátítsák el az egészséges állapot örömteli megélését és a harmonikus élet értéként való tiszteletét. Ismerjék fel, hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között.

Feladata

Az egészség megőrzéséhez fontos viselkedésmódok megismertetése a tanulókkal, a helyes szokások kialakulásának elősegítése. Arra kell ösztönöznünk diákjainkat, hogy kialakuljon bennük az önmagukkal szembeni felelősségérzet. Be kell látniuk, hogy életük alakulásában óriási szerepe van önálló, egyéni döntéseiknek, egészségük megőrzése saját tetteiken, választásaikon is múlik.

Témakörök: táplálkozás, biztonság, közlekedés, alkohol- és kábítószer-fogyasztás, dohányzás, családi és iskolai kapcsolatok, aktív életmód, higiénia, testi és nemi érés területei (tagozatonként – életkori, illetve értelmi képességeiknek megfelelően).

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

Iskolánk arculata miatt fontos feladatunk a beteg, sérült és fogyatékos emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartás fejlesztése.

Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az iskolai környezet is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést, melyben pedagógusaink példamutatásának, életvitelének is jelentős szerepe van.

Az iskolának minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Segítse a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását. Tanítson a betegségek megelőzésére, az egészséges állapot örömteli megélésére, a harmonikus élet értéként való tisztelésére. Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást. Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, fordítson figyelmet a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.

9.4. Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése, reális önértékelésre nevelés. A tanulók további iskola- és pályaválasztásának segítése.

Személyiségük, magatartásuk eredményes fejlesztése, szocializációjuk és rehabilitációjuk előkészítése. Fontos a magatartást formáló életminta adása, a sokoldalú életút közvetítése. Mindhárom tagozatunkon kiemelten foglalkozunk a társadalmi normák közvetítésével.

Feladata

Olyan változatos tevékenységek biztosítása számukra, amelyek elősegítik, hogy tanulóink kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken.

- ◆ Társismeret, emberismeret megalapozása, kapcsolatfejlesztés – kommunikációt kialakító, elmélyítő gyakorlatokkal.
- ◆ Kiemelt figyelmet fordítunk a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság kezelésének képességének fejlesztésére. Tudatosítanunk kell a tanulóknak, hogy életpályájuk során többször kényszerülhetnek pályamódosításra. Tudniuk kell, hogy adott szituációkban kihez fordulhatnak segítségért, eligazításért.

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttéléshez elengedhetetlenül szükséges az egészségmegőrző szokások kialakítása, veszélyhelyzetek és kockázati tényezők felismerése, a kritikai gondolkodás és mérlegelés kialakítása, együttműködő képesség, segítség adása és elfogadása, a társadalmi hierarchiák elfogadása, illemszabályok gyakorlása, a társadalom által elvárt magatartási formák aktív használata, konfliktustűrés és kezelés. Fontos eleme a pályaeorientáció, melynek célja a tanuló további iskolai és pályaválasztása.

Egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése, legfontosabb pályák, foglalkozási ágak megismertetése, a lehetőségek és a valóság, a vágyak és realitások összehangolása. Tudatosítani kell, hogy életpályájuk során többször pályamódosításra kényszerülhetnek. Átfogó képet kell nyújtani a munka világról.

Kiemelt kulcskompetenciák fejlesztése:

- ◆ rugalmasság
- ◆ együttműködés
- ◆ bizonytalanság kezelése

9.5. Fogyasztóvédelem

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény rendelkezése alapján helyi tantervünkben helyet kap a fogyasztók oktatása, a fogyasztóvédelmi jogszabályok – az értelmükben és tanulásukban akadályozottak esetében elemi szintű – megismertetése.

„A fogyasztóvédelmi oktatás célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknak.” (NAT) Az alsó tagozaton a fogyasztói magatartások, a kiválasztás, az áruismeret, a döntés, a kockázatvállalás, a bizalmi elv érvényesülése az elsajátítandó, a felső tagozaton pedig a jogismeret, a szolgáltatásismeret és a fogyasztói értékrend.

Formáljuk tanulóink értékrendjét pld. A kívánság és a szükséglet fogalmának tisztázásával és elkülönítésével, a természeti értékek védelmének hangsúlyozásával. Kialakítjuk bennük a tájékozódás képességét, a döntési helyzet felismerését, illetve felkészítjük őket a döntésre. Megismertetjük őket a piac, a marketing, a reklám szerepével, hangsúlyozzuk a minőség és a biztonság szerepét, valamint a gazdaságosságot és a takarékoságot.

A fogyasztóvédelmi oktatás szinterei az oktatásban

- ◆ Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásai, pld.
  - Technika: áruismeret, a gyártás és a termékminőség összefüggései
  - Matematika: banki, biztosítási, üzemanyag- fogyasztási számítások
  - Magyar: reklámyelv, a feliratok, a reklám kommunikációs csapdái
  - Informatika: a reklám képi nyelve és hatásai, stb.
- ◆ Tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedők, versenyek, rendezvények)
- ◆ Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, bankok látogatása)
- ◆ Az iskola fogyasztóvédelmi működése, az ezzel kapcsolatos foglalkozások.

A fogyasztók oktatása alapvetően készségfejlesztő. Elsajátítják a kritikus gondolkodás, a döntéshozatal, a problémamegoldás stb. készségeit.

Módszereink

- ◆ Interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól
- ◆ Riportkészítés az eladókkal
- ◆ Médiafigyelés, médiaelemzés, reklámkritika
- ◆ Problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel
- ◆ Viták, szituációs játékok (eladói és vásárlói érdekek összehangolása, jellemző piaci magatartások felismerése és elsajátítása), stb.

9.6. Környezetvédelem

Célunk

Fontosnak tekintsék a természeti és lakóhelyi környezetük védelmét. Tegyék ezt helyes szokások kialakítása és a helyes viselkedés elsajátítása által

Feladatok

- ◆ képessé tenni a gyerekeket a veszélyhelyzetek felismerésére és megelőzésére
- ◆ helyes szokások kialakítása környezetük megóvása érdekében
- ◆ új ismeretek nyújtása

Színterei

- ◆ az otthonuk és környéke (az otthoni környezet tisztántartása)
- ◆ az iskola, az iskola udvara és környéke (a közvetlen környezet: tantermek dekorálása, tisztántartása, utolsó óra utáni rendrakás, udvari papírhulladék szedése, az iskolai kertben ültetett növények folyamatos, tudatos gondozása Tanulói tevékenységek: egyéni megfigyelés, csoportmunka, gyűjtőmunka.

A természetet járva végezzenek gyűjtőmunkát, ismerkedjenek meg a térképpel, turistatérképpel, jelzésekkel. Ismerjék a háztartásban előforduló vegyszereket, mérgeket, a tartósítószerket, élelmiszer-adalékokok jelentését. Tanuljanak meg takarékosan gazdálkodni az energiával.

9.7. Közlekedésre nevelés

Tanulóink naponta kísérettel vagy önállóan vesznek részt a helyi vagy helyközi közlekedésben. Közlekedési ismereteik sokszor hiányosak, ami részben abból adódik, hogy akadályozottságuk miatt autóval hozzák, viszik őket az iskolába. A közlekedési balesetek megelőzése érdekében fontos feladat, hogy tanulóink megismerjék és alkalmazni tudják a közlekedéssel kapcsolatos ismereteket gyalogosan, járműben utasként, ill. ismerjék a kerékpárral való közlekedés alapvető szabályait.

Célok:

- ◆ tanulóink életének védelme érdekében a közlekedési szabályok és veszélyek megismertetése, a helyes, kulturált és biztonságos közlekedésre nevelés
- ◆ felkészítés a veszélyfelismerésre, megelőzésre
- ◆ gyakorlati tapasztalatok szerzése
- ◆ a helyes közlekedési gondolkodás alapjainak megteremtése
- ◆ a helyi balesetek és azok jellemző okainak megismerése
- ◆ az alkohol, a drog veszélyének, hatásának a közlekedésre való hatása

Feladatok:

- ◆ az önálló gyalogos közlekedésre való felkészítés
- ◆ a tömegközlekedési eszközök használatának elsajátítása
- ◆ az utas balesetek elkerülésének módjaival való megismertetés
- ◆ a közlekedés veszélyforrásaival és azok tudatos felismerésével a mindennapok közlekedésében és lehetőség szerinti elhárításával való megismertetés
- ◆ a tanulók megtanítása arra, hogy a közlekedésben felelősség terheli őket, úgy saját, mint mások biztonságáért
- ◆ a gyalogos közlekedéssel, a városi tömegközlekedéssel, a vasúti közlekedéssel valamint a szükség szerint a távolsági autóbusszal közlekedéssel, a légi- és a vízi közlekedéssel, a kerékpáros közlekedéssel, továbbá a fürdőzés tudnivalóival kapcsolatos ismeretek nyújtása
- ◆ a segédmotoros kerékpáros közlekedés és a gépjárművezetés előkészítése

A közlekedésre nevelés tantárgyakba integrálva valósul meg. A pedagógusok és meghívott előadók irányításával foglalkozunk a közlekedési szabályokkal, ismeretekkel gyakorlatorientált tevékenységek végzése, továbbá oktatófüzetek, oktatófilmek, oktatójátékok felhasználásával. Az iskola épületének akadálymentesítése tanulóink biztonságosabb közlekedését teszi lehetővé. Különösen fontosnak tartjuk a közlekedési szabályok és a szabálysértések ismeretét abban a korban, amikor a tanulók motor, illetve gépjármű vezetői tanfolyamokra kívánnak jelentkezni. Tisztában kell lenniük a rájuk vonatkozó jogi normákkal is.

Közlekedésre nevelés a tanórán kívül:

Iskolánkban évek óta szakkör keretében is folyik a közlekedésre nevelés. Ugyanakkor osztálykirándulásokon is nagy figyelmet fordítunk a csoportos közlekedési normák betartására, az egymással való törődésre, a másik figyelmeztetésére és a segítségnyújtásra.

9.8. Társadalmi bűnmegelőzés

Intézményünkben a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács dokumentumait, szakmai anyagait használjuk. A tevékenységünk során feladataink:

- ◆ Folyamatos és személyes konzultáció a szociális és gyermekvédelmi intézetekkel, a társ-intézményekkel;
- ◆ Fejleszteni kell a pedagógusok és a tanulók bűnmegelőzéssel kapcsolatos ismereteit;
- ◆ Keresni kell azokat az anyagi és szellemi erőforrásokat, amelyekkel jobban, korszerűbben megoldhatók a kapcsolattartás és a tudás-fejlesztés feladatok;
- ◆ Folyamatosan tájékoztatni kell a szülői szervezetet, a tanulókat, a bekövetkezett változásokról, a jogszabályi környezet módosulásáról.

Módszerek:

- ◆ A hagyományos módszereken túl nagyon hatékony a szemléltetés, a személyes érzelmi benyomásokat érintő metódus. A hagyományok sajnos negatív módon hatnak; „arról nem beszélünk, ami személyesen nem érint minket”, sokkal erősebben működnek az elhárító mechanizmusok, a probléma előli kitérés;
- ◆ A legkorszerűbb oktatástechnikai berendezések használatával; - DVD- és animációs-filmek vetítése, projektoros prezentáció, az érintett szakemberek személyes meghívása óralátogatásra;
- ◆ TEAM munkában; - pszichológus, rendőr, családsegítő, iskolai szociális munkás, pedagógus - a személyiségfejlesztés részeként, prevenciós hatások kialakítása.

9.9. Az áldozattá válás megelőzése

Iskolánk tanulói nemcsak életkorukból, de sajátos nevelési igényükből adódóan is könnyebben kerülhetnek olyan helyzetekbe, melyekben nem képesek megfelelő döntéseket hozni, áldozattá válhatnak. Ezért elengedhetetlen követelmény számunkra, hogy olyan széleskörű ismereteket és magatartásmód formákat közvetítsünk tanulóink felé, melyek birtokában nagyobb eséllyel kerülhetik el a drogfogyasztást, a szenvedélybeteggé válást, a fiatalkori csoporthatásokból adódó deviáns magatartásformákat, a bűncselekmények elszენvedését és egyben a bűnelkövetővé válást is.

Célok:

- ◆ a tanulók legyenek tisztában a biztonság fogalmával és kérdéskörével
- ◆ idejében ismerjék fel a veszélyforrásokat, a helyzet súlyának megfelelően mérlegeljenek, megfontoltan cselekedjenek, valamint legyenek képesek helyes döntést hozni és vállalni azok lehetséges következményeit
- ◆ ne bízzanak meg az idegenekben
- ◆ ismerjék és alkalmazzák az önvédelem különböző szintjeit illetve formáit
- ◆ ismerkedjenek meg a szenvedélybetegségek körébe tartozó szerek károsító hatásaival
- ◆ alakuljon ki bennük a káros szenvedélyek visszautasítására történő "nemet mondás" képessége
- ◆ törekedjenek értéktárgyaik megóvására

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- ◆ ismerkedjenek meg a társadalmi, közösségi szabályokkal, magatartási formákkal
- ◆ szembesüljenek a média pozitív és negatív személyiségformáló hatásaival
- ◆ fejlődjön a pozitív énképük, önértékelésük
- ◆ ismerjék meg az alapvető emberi jogok, a gyermeki jogok gyakorlását
- ◆ ismerjék meg és építsék be a személyiségükbe az áldozattá válás elkerülésével kapcsolatos trükköket és tanácsokat
- ◆ ismerjék fel a „diákcsíny” és a bűncselekmény között lévő határt
- ◆ alakuljon ki bennük a problémás helyzetek megoldásának képessége, a helyes viselkedési attitűdök.

Feladatok:

- ◆ ismeretek szerzése a megelőzés fontosságáról az áldozattá válás témaköreiben
- ◆ a kommunikáció és kifejezőkészség fejlesztése
- ◆ az érzelmek feldolgozása, feszültségkezelés
- ◆ önálló vélemény alkotása és a hozott döntés felvállalása
- ◆ a jelentkező problémák megoldása, vitakészség fejlesztése
- ◆ a negatív csoportnyomásnak való ellenállás kialakítása
- ◆ önmaguk kipróbálása új szerepekben, fiktív helyzetekben
- ◆ életkori sajátosságok figyelembevételével önfeledt, örömszerző játékok
- ◆ önbecsülés, önbizalom, énkép fejlesztése

Színterek:

- ◆ osztályfőnöki óra
- ◆ etika óra

Módszerek:

- ◆ ismeretterjesztő előadás
- ◆ szituációs gyakorlatok
- ◆ dramatikus, problémamegoldó szerepjátékok
- ◆ irányított fókuszcsoporthoz megbeszélés
- ◆ kreatív, alkotó gyakorlatok
- ◆ vita
- ◆ filmvetítés
- ◆ projektmunka
- ◆ önálló kutató munka

9.10. Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák elsajátítása

Az erőszakos konfliktusmegoldásoknak rendkívül megnőtt a száma az utóbbi években. Pedagógusként naponta szemtanúi vagyunk a gyerekek közötti konfliktusoknak, melyben tanulóink nemegyszer „áldozatként” az erőszak szenvedő alanyaivá válnak. Ezért elengedhetetlenül fontos, hogy csökkentsük tanulóink kapcsolataiban az érzelmi feszültséget, s elősegítsük az erőszakmentes konfliktuskezelést.

Célok:

- ◆ A konfliktushelyzeteket meglátni és kihasználni az ezekben rejlő nevelési lehetőséget
- ◆ Felkészíteni tanulóinkat a saját problémáik, kudarcaik, konfliktusaik feldolgozására
- ◆ Megismertetni tanulóinkkal a konfliktuskezelési stratégiákat
- ◆ Sajátítsák el tanulóink a konstruktív konfliktuskezelést

Feladatok:

- ◆ Problémamegoldó technikák tanítása
- ◆ Tanulóink önbecsülésének és a mások iránt tanúsított megbecsülés készségének fejlesztése
- ◆ A meghallgatásra és a megértésre való készség fejlesztése
- ◆ A beleérző képesség fejlesztése
- ◆ A mások ártása nélkül megvalósított önmegvalósítás képességének fejlesztése
- ◆ Az együttműködő-készség fejlesztése
- ◆ A nyitottságra nevelés és a kritikai gondolkodás támogatása
- ◆ A fantázia és a kreativitás fejlesztése

Színterek:

- ◆ osztályfőnöki óra
- ◆ etika óra

Módszerek:

- ◆ szituációs gyakorlatok
- ◆ dramatikus, problémamegoldó szerepjátékok
- ◆ irányított fókuszcsoporthoz megbeszélés
- ◆ vita
- ◆ kreatív, alkotó gyakorlatok

AZ ISKOLA HELYI TANTERVE

Az intézmény helyi tantervének kialakításában a következő törvényi szabályzókat alkalmaztuk:

- **2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről**
- **20/2012.(VIII.31) EMMI rendelet**
- **A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei**

1.1. A helyi tanterv kiválasztásának és elkészítésének szempontrendszere iskolánkban

- ◆ NAT és kiegészítő dokumentumai (kerettantervek, SNI irányelvek stb.)
- ◆ iskolánk oktatási, nevelési célrendszere
- ◆ beiskolázott tanulóink tudásszintje
- ◆ hagyományaink és innovációs törekvéseink
- ◆ tárgyi feltételeink

1.2. Tanterveink

Intézményünk helyi tanterve a NAT alapján és a Sajátos nevelési igényű gyermekek/ tanulók óvodai és általános iskolai irányelvében meghatározottak alapján készült.⁷

Az Oktatási Hivatal által kihirdetett és alkalmazásra kerülő kerettantervek a következők

- ◆ Kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára
- ◆ Kerettantervek a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára⁸

---

⁷ A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei
(https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok)

⁸ https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/SNI_1_4evf
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/enyhe_sni_5_8
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/kozepsulyos_sni_1_8
http://kerettanterv.ofi.hu/kiegeszites/11_sni/enyhe/index_sni_enyhe.html
http://kerettanterv.ofi.hu/kiegeszites/11_sni/kozep/index_sni_kozep.html

1.2.1. Az előírt tananyagok és követelmények

Az iskola pedagógiai programjának részeként, ha e törvény másként nem rendelkezik, az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv megnevezi az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettantervek közül választottat és rendelkezik a kerettantervben meghatározott, a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete legfeljebb tíz százalékának felhasználásáról.⁹

A fent említett tantervek Pedagógiai Programunk mellékletét képezik, és tartalmazzák az előírt tananyagokat és követelményeket.

1.2.2. Tantárgyak és óraszámok (óratervek)

Iskolánk célrendszeréből következik a gyakorlati élethez, a munkába álláshoz szükséges ismeretek, képességek elsajátításának begyakoroltatása. Mindennapos feladatunk a hétköznapi világ beemelése, a problémamegoldásra való érzékenység és építés, és az ismeretek állandó alkalmazása és visszacsatolása. Valljuk, hogy a tudás sok minden jelent, ismereteket éppúgy, mint alkalmazható tudást, a kulturált magatartást és életmód tudását és persze annak belső igényét is. Ezért óvodánkban és mindkét iskolatípusunkban kiemelt szerepet biztosítunk és óraterveinkben meg is jelenítjük a komplex személyiségfejlesztést.

Iskolánkban az alábbi foglalkozások vannak:

- ◆ kötelező tanórai foglalkozás
- ◆ egyéni foglalkozások
- ◆ rehabilitációs és habilitációs órák
- ◆ *tanórán kívüli tevékenységek, szakkörök, szabadon választható órák*

Mindezen foglalkozásokra és órákra a Köznevelési törvény biztosítja a megfelelő órakeretet, melyet mindhárom iskolatípusunkban összevontan használunk fel.

1.2.3. A szabadon tervezhető tanórák felhasználása

Értelmileg akadályozottak

- ◆ 1-3 évfolyamig + 2 óra:
  - 1 óra olvasás - írás
  - 1 óra számolás - mérés
- ◆ 4. évfolyamon + 3 óra:
  - 1 óra olvasás-írás
  - 1 óra számolás-mérés
  - 1 óra életvitel és gyakorlat
- ◆ 5-6. évfolyamon + 3 óra:
  - 1 óra állampolgári ismeretek
  - 1 óra számolás-mérés
  - 1 óra életvitel és gyakorlat

⁹ A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. Törvény 26.§ (2)

- ◆ 7-8. évfolyamon + 2 óra:
  - 1 óra olvasás-írás
  - 1 óra számolás - mérés

A szabadon tervezhető órák kiválasztásának szempontjai során az értelmileg akadályozott gyermekek/tanulók sajátosságait vettük figyelembe. Elsődleges szempontot jelentett a szükséges elsajátítandó ismeretek elmélyítése, az önállóság kialakítására való törekvés és a közvetlen környezet megismertetése. Az órák tananyaga a tanmenetek elkészítésekor kerül beépítésre.

Tanulásban akadályozottak

- ◆ 1. évfolyamon + 2 óra:
  - 1 óra magyar nyelv és irodalom
  - 1 óra technika és tervezés
- ◆ 2. évfolyamon + 2 óra:
  - 1 óra magyar nyelv és irodalom
  - 1 óra technika és tervezés
- ◆ 3. évfolyamon + 2 óra:
  - 1 óra magyar nyelv és irodalom
  - 1 óra matematika
- ◆ 4. évfolyamon + 2 óra:
  - 1 óra technika és tervezés
  - 1 óra magyar nyelv és irodalom
- ◆ 5-8. évfolyamon + 2 óra:
  - 1 óra magyar nyelv és irodalom
  - 1 óra technika és tervezés

A szabadon tervezhető órák kiválasztásának szempontjai során a tanulásban akadályozott gyermekek/tanulók sajátosságait vettük figyelembe. Elsődleges szempontot jelentett a szükséges elsajátítandó ismeretek elmélyítése, az önálló életvezetésre való felkészítés. Az órák tananyaga a tanmenetek elkészítésekor kerül beépítésre.

2. A választható tantárgyakkal összefüggésben a pedagógus választás szabályai

Intézményünkben a gyermekek/tanulók sajátosságait figyelembe véve választható tantárgy és választható pedagógus nem lehetséges. Tekintettel arra, hogy minden pedagógusunk gyógypedagógus, ezért megfelelő ismerettel és szaktudással rendelkezik a tantárgyak tanításához.

3. Rehabilitációs és habilitációs órák

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei:

A sajátos nevelési igény kifejezi a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team-munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakvéleménye.

A habilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés gyógypedagógiai kompetencia. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor-tanító, terapeuta együttműködése szükséges.

A habilitáció/rehabilitáció során a gyenge képességeket fejlesztik, a kiesett funkciókat helyettesítik. Ezen korrekcióknak végtelen számú variációja lehetséges, a gyermekek fejlesztésének két alapvető irányt határoztuk meg, az egyik az önálló életvitelre való felkészítést, másik pedig a tanulmányi továbbhaladást.

Tevékenységszabványok:

- ◆ egyéni korrekció:
  - érzékelés, észlelés, figyelem,
  - grafomotoros koordináció
  - idő-, és térbeli tájékozódás
- ◆ személyiségfejlesztő - szociális és kommunikációs tevékenység segítése
- ◆ sérülésspecifikus korrekciók:
  - mozgáskorrekció
  - gyógytestnevelés
  - mozgásfejlesztés
- ◆ pszichomotoros zavar leküzdése:
  - látásfigyelem
  - forma és térlátás
  - hallásfigyelem
  - síkban és térben történő tájékozódás
  - nagyság és alak konstancia
- ◆ mentális képességek fejlesztése: - figyelem, emlékezet, gondolkodás fejl.
- ◆ kommunikációs készség fejlesztése:
  - beszédészlelési terápiák
  - dysgráfia-, dyslexia-prevenció és reedukáció
  - helyesírás fejlesztés

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- ◆ Színeskotta bevezetése, ötvözve a Kokas személyiségfejlesztő módszerrel 2023/2024-es tanévtől kezdődően
- ◆ tanulási problémák rendezése:
  - auditív tanulás segítése
  - tanórák megsegítése

A megsegítés formája az adott gyermekcsoport szükségleteitől függ.

4. Egyéni rehabilitáció (egyéni fejlesztés)

Mindenkor személyre szabottan a Szakértői Bizottság szakvéleményében előírtak szerint biztosítjuk, az alábbi területeken:

- ◆ logopédia,
- ◆ szomatopedagógia
- ◆ szurdopedagógia
- ◆ tiflopedagógia
- ◆ autizmus specifikus rehabilitáció

Iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

Alapfokú nevelés-oktatás

- alsó tagozat 1-4. évfolyam
- felső tagozat 5-8. évfolyam

Alsó tagozat 1-4. évfolyam

Cél:

- ◆ A szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása
- ◆ A szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztés
- ◆ A beszéd tanítása, illetve beszédfejlesztés
- ◆ A tanítási helyzetben szükséges elemi, szociális viselkedés kialakítása
- ◆ Alapvető készségek kialakítása az önkiszolgálásnál: /étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés/

Feladat

- ◆ Elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása
- ◆ Játékok és használati eszközök célszerű használata
- ◆ Az elsajátított képességek gyakorlása
- ◆ A képességek alkalmazása más, első sorban otthoni környezetben
- ◆ Viselkedésproblémák kezelése
- ◆ Pszichés funkciók fejlesztése
- ◆ Bazális stimuláció:
  - érzékelés
  - észlelés
  - figyelem
  - emlékezet
- ◆ Vizuomotoros koordináció és grafomotoros ügyesség fejlesztése
- ◆ Nyelvi kommunikációs képességek, időbeli, térbeli tájékozódást segítő készségek fejlesztése
- ◆ Házimunka és a munkára nevelés megalapozása

Felső tagozat 5-8. évfolyam

Cél: A valóság megismeréséhez szükséges ismeretek és technikák elsajátítása, kiemelve a mindennapi önkiszolgálást, valamint a házimunkába ágyazott ismeretközvetítést, készségfejlesztést. A fejlesztésnek ki kell térnie a jel- és szimbólumértés képességeinek alakítására. A felnőtt korban egyénileg elérhető maximális szintű adaptáció, önállóság és munkavégző képesség elérésének megalapozása.

Feladat

- ◆ Orientációs képességek (tér, idő) fejlesztését, az ismeretek gazdagítása, a cselekvőképesség alakítása
- ◆ A verbális és nem verbális kommunikációs technikák alkalmazásával gazdagodik érzelmi élete, társas kapcsolata, szociális érzékenysége.
- ◆ Különböző terápiaalkalmazása csökkenti a lemaradást az egész személyiség fejlődésben
- ◆ Ismeretek bővítése
- ◆ Alapvető kultúrtechnikai ismeretek alkalmazása - differenciált formában
- ◆ Munkaképességek kialakítása
- ◆ Normakövetés
- ◆ Önszervezés

Ebben az időszakban a rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységek közül kiemelt jelentősége van az eddig hasznosított terápiaalkalmazásnak, a kommunikációs technikák alkalmazásának.

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadóak, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) meghatározása mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye. A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a tanulási-tanítási folyamat azonban zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított. A Sajátos Nevelési Igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján megadott módosítások figyelembevétele szükséges a helyi tanterv elkészítéséhez.

**A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok
középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára
1–8. évfolyam**

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2 + 1	2 + 1	3 + 1	3 + 1	4	4	2 + 1	2 + 1
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2 + 1	2 + 1	2 + 1	2 + 1	3 + 1	3 + 1	3 + 1	3 + 1
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1 + 1	1 + 1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2 + 1	2 + 1	2 + 1	3	3
	Játéokra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3	3	3	2	2
Összesen		24	24	24	25	28	28	30	30

5. A tanulásban akadályozottak

Célunk a gyermekek személyiségének ismeretében az önmagukhoz képest maximális fejlődés lehetőségének megteremtése. Figyelembe vesszük a tanulásban akadályozott tanulók speciális szükségleteit, pl. a téri tájékozódás, a finommotorika, figyelem, kommunikáció, a szociális viselkedés zavarait.

Feladatunk alapvető készségek, képességek fejlesztése, valamint a környező világban való eligazodáshoz szükséges ismeretek nyújtása. A nevelés, oktatás egészével hozzá kívánunk járulni a sérült vagy fejletlen pszichikus funkciók korrekációjához. Emellett átadjuk azokat a magatartási és viselkedési formákat, melyeket nevelési tervünkben is megfogalmaztunk.

A kezdő és bevezető szakasz fő feladata a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztése, alapvető a kultúrtechnikák eszközszintű elsajátíttatása, a tanulásban egyre nagyobb önállóság kialakítása.

Az alapozó és fejlesztő pedagógiai szakaszban az eddigi eredményekre építve folytatjuk fejlesztő munkánkat. Hangsúlyos a megismerési módszerek további fejlesztése. Ha lehetséges a tanulásban előtérbe kerül a verbális szint, de több esetben számolni kell a továbbiakban is a manipulációs, illetve a képi szint jelenlétével is. A 8. évfolyam végére az ismeretek megerősítése, rendszerezése, a pályaválasztás, az önálló életvezetésre való felkészítés elvez prioritást.

Munkánkat végigkíséri a folyamatos fejlesztő, segítő ellenőrzés és értékelés. Ez történhet diagnosztikus céllal, mely elsősorban felmérő jellegű, vagy fejlesztő, illetve lezáró, minősítő jelleggel. Minden esetben elsősorban a gyermek önmagához mért fejlődését kívánjuk értékelni.

A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban és a kerettantervben foglaltak az irányadóak, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) meghatározása mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye. A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a tanulási-tanítási folyamat azonban zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított. A Sajátos Nevelési Igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján megadott módosítások figyelembevétele szükséges a helyi tanterv elkészítéséhez.

6. Kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára:

Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, alsó tagozat, 1–4. évfolyam
Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7 + 1	7 + 1	6 + 1	7+ 1
Matematika	4	4	3 + 1	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1 + 1	1 + 1	1	1 + 1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára

5–8. évfolyam

Kötelező tantárgyak és óraszámok

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	2 tanéves óraszám	7. évfolyam	8. évfolyam	2 tanéves óraszám
	Heti óraszám			Heti óraszám		
Magyar nyelv és irodalom	4 +1	4 +1	288	4 +1	4 +1	288
Idegen nyelv	-	-	-	2	2	144
Matematika	4	4	288	4	4	288
Etika	1	1	72	1	1	72
Történelem	2	2	144	2	1	108
Hon- és népismeret	1	-	36	-	-	-
Természettudomány	2 Természetismeret	3 Természetismeret 2 Földrajz 1	180	5 Biológia 1,5 Fizika 1 Kémia 1,5 Földrajz 1	5 Biológia 1,5 Fizika 1 Kémia 1 Földrajz 1,5	360
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	36
Ének-zene	2	2	144	1	1	72
Vizuális kultúra	2	2	144	1	1	72
Digitális kultúra	1	1	72	1	1	72
Technika és tervezés	1 +1	1 +1	72	1+1	1+1	72
Testnevelés	5	5	360	5	5	360
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	72	1	1	72
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	144	2	2	144
Heti órakeret	28	28		30	30	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak

7. Műveltségi területek és tantárgyak a NAT alapján

- ◆ Magyar nyelv és irodalom
- ◆ Idegen nyelvek
- ◆ Matematika
- ◆ Történelem és állampolgári ismeretek
  - Történelem
  - Állampolgári ismeretek
  - Hon – és népismeret
- ◆ Természettudomány és földrajz
  - Környezetismeret
  - Természettudomány
  - Biológia
  - Kémia
  - Fizika
  - Földrajz
- ◆ Művészetek
  - Ének-zene
  - Vizuális kultúra
- ◆ Technológia
  - Technika és tervezés
  - Digitális kultúra
- ◆ Testnevelés és egészségfejlesztés
  - Testnevelés
  - Közösségi nevelés (osztályfőnöki)
- ◆ Etika/hit és erkölcstan

8. Az alapképzést kiegészítő foglalkozások szerepe helyi tantervünkben

A nemzeti köznevelési törvény bekezdés rögzíti, hogy az iskola – a tanórai foglalkozások mellett – a tanulók érdeklődése, igényei szerint tanórán kívüli foglalkozásokat szervez.

Tanórán kívüli foglalkozás:

- a) napközis foglalkozások
- b) szakkörök
- c) iskolai sportkör
- d) tanulmányi, kulturális verseny, diáknapi
- e) az iskola pedagógiai programjában rögzített, a tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály- vagy csoportfoglalkozás, így különösen a tanulmányi kirándulás.

A szülők igénylik 1. osztálytól 8. osztályig a napközis foglalkozást.

Szakköreinknek jelentős hagyományaik vannak. Közlekedési, művészeti, informatika, ének, tömegsport szakköröket szerveztünk, tanulóink érdeklődésének megfelelően.

A köznevelési törvény meghatározza:

- a) egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások,
- b) nem kötelező, - a tanulók érdeklődése, igénye szerinti tanórai foglalkozások,
- c) könnyített testnevelés, illetve mindennapi testedzés szervezése,
- d) egyéni – egy-három tanuló részére szervezett foglalkozások kiemelt fontossággal bírnak az értelmi fogyatékos gyermekek képzésében.

Az értelmileg akadályozott tanulóink számára a kötelező tanórán kívüli foglalkozások keretében kapnak megsegítést a tanórai anyagok elmélyítéséhez. A gyengébb képességű gyermekeket az egyéni képességeknek és fejlettségi szintnek megfelelően felzárkóztatni, a jobb képességűeket továbbfejleszteni; egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés a következő területeken történik:

- kommunikáció, beszédfejlesztés (logopédia)
- mozgásfejlesztés (mozgásterápia),
- művészeti terápia (komplex művészeti, zeneterápia).

A tanulásban akadályozott tanulóink külön korrekciós felzárkóztató, képességfejlesztő foglalkozásokon, szakkörökön vehetnek részt. A jól haladó gyermekek tehetséggondozásban, sikerorientált fejlesztésben részesülnek.

A tagozaton a rehabilitációs foglalkozások szerepe a következőkben nyilvánul meg:

- egyrészt az anyanyelvi – kommunikációs készségek fejlesztése a rászoruló tanulók esetében (beszédjavítás, a beszédértés, a szóbeli – írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a helyesírás javítása, az olvasási készség, az olvasottak megértésének elősegítése a megfelelő részképességek fejlesztésével),
- másrészt a különböző gyógypedagógiai terápia alkalmazása a viselkedéskorrekció és a gondolkodási műveletek korrekciója érdekében,
- harmadrészt a harmonikus személyiség kialakításában fontos szerepet szánunk a művészeti – kézműves foglalkozásoknak; úgymint: ének-zenei fejlesztés, színjátszás, bábozás, szöveg, agyagozás és más ábrázolási technikák,
- negyedrészt a matematikai készségek, a mérés, tér- és formaismeret, az időbeni tájékozódás fejlesztése,

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- ötödrészt: igen fontos egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs foglalkozás a mozgáskorrekció.
- **A tehetséggondozás** a szakköri, tehetséggondozó foglalkozások keretében történik a művészetek, sport és különböző tantárgyak területén. Egyéni foglalkozások során készítjük fel tanulóinkat versenyekre, vetélkedőkre, esetenként a pályaválasztás speciális követelményeinek teljesítésére.¹⁰

Felzárkóztató foglalkozásokat tartunk a rászoruló tanulóknak – különös tekintettel a veszélyeztetettekre. Az előzőekben felsorolt foglalkozásokon kívül olyan tevékenységeket szervezünk, amelyek a lemaradást segítik behozni; függetlenül a lemaradás okától.

A szakkörök a rehabilitáció, tehetséggondozás, felzárkóztatás területein kívül a tanulók érdeklődési körét elégítik ki, felkészítenek a pályaválasztásra, a mindennapi életre.

A könyvtár megcélozza a tanulásban akadályozott tanulók egy részének olvasóvá nevelését, a könyv információhordozó szerepének felismertetését, valamint a vizuális kultúrahordozók válogató használatát.

A sportfoglalkozások elsődleges célja az egészséges életre nevelés, valamint a fizikai állóképesség növelése. Segítenek a szabálytudat kialakításában, és nem utolsósorban örömforrás a tanulók számára.

A könnyített és gyógytestnevelésre kötelezett tanulók olyan mozgásanyagot gyakorolnak, amely számukra nem ellenjavallt. A szűrést minden évben orvos, szakorvos illetve az iskola védőnője végzi.

Célunk: megfelelő, rendszeres terhelés elősegíti fizikai fejlődésüket, mozgásállapotuk javulását, oldja gátlásaikat, megalapozza munkába állásukat.

9. A tanulók értékelésének rendje

Iskolánk értékelési rendszerének alapja a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. Törvény 54-78.§-a, amely szabályozza a tanulók értékelésének és továbbhaladásának rendjét.

Szoros összhangba a törvénnyel, tantestületünk a helyi szabályozást az alábbiak szerint állította össze.

Továbbhaladás feltételei:

- a) A tanuló az első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamisméltásra, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni. A nevelőtestület élhet azzal a jogával, hogy a tanuló részére ebben az esetben is osztályozóvizsgát engedélyez.
- b) Ha a tanuló nem teljesítette az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket, tanulmányait az évfolyam megisméltésével folytathatja.
- c) A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.

---

¹⁰ A versenyekre való felkészítés, tehetséggondozás megvalósulására a személyi, szakmai, infrastrukturális és pénzügyi feltételek teljes körű és maradéktalan rendelkezésre állása esetén kerülhet sor.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- d) Ha az első–negyedik évfolyamra járó tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi –s köznevelési törvényben meghatározott időkeret terhére – lehetővé kell tenni, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozásokon vegyen részt.
- e) A tanuló részére engedélyezhető az iskola évfolyamának megismétlése abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamra léphetne. Az engedély megadásáról a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére az iskola igazgatója dönt. A szülő kérésére az első–negyedik évfolyamon engedélyezni kell az évfolyam megismétlését.
- f) Ha a tantárgy oktatása félévkor fejeződik be, a tanuló osztályzatát az év végi bizonyítványban kell feltüntetni.
- g) Összefoglaló jellegű írásbeli felmérésekre évente három alkalommal kerülhet sor.

Évfolyamismétlés rendje

- a) A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket legalább elégséges (2) szinten teljesítette. A tanuló érdemjegye a tanórai foglalkozásokon nyújtott szó- és írásbeli munkája, gyakorlati tevékenysége alapján kerül meghatározásra. Értékelésnél minden döntés során minden esetben a gyermekek érdekét vesszük figyelembe.
- b) A szülőket – a szülői értekezleteken – tájékoztatni kell azokról a lehetőségekről, amelyekkel az iskola segítséget tud nyújtani gyermeke eredményes felkészüléséhez. Ha az összes lehetőség kihasználása sem vezet eredményre, és a szülőt tájékoztatták az évközi sikertelenségről, a tanulót az év végén elégtelenre lehet minősíteni. A tanév végén elégtelen osztályzatot kapott tanuló, javítóvizsgát tehet. Javítóvizsgát augusztus hónap utolsó hetében kell tartani. amiről a szülőt írásban kell tájékoztatni. Ha az elégtelen osztályzatok száma meghaladja a kettőt, a tanuló a nevelőtestület engedélyével tehet javítóvizsgát
- c) Ha a tanuló igazolt és igazolatlan hiányzása meghaladja a 250 órát, a tanév végén nem osztályozható. Számára a tantestület osztályozó vizsgát engedélyezhet. A sikertelen osztályozó vizsga, vagy a vizsgaengedély meg nem adása évfolyamismétlést von maga után.
- d) 1-től a 4. évfolyam félévig tanuló csak a szülő kérésére ismétélhet. 4. évfolyam végén a tantestület élhet azzal a jogaival, hogy a tanuló osztályozó vizsgát tegyen.

9.1. Magatartás, szorgalom

Iskolánk megőrzi a hagyományos értékelési kategóriákat.

Mind a magatartás, mind a szorgalom minősítésére négy fokozatot kell használni:

Magatartás esetében példás /5/
jó /4/
változó /3/
rossz /2/ minősítést

Szorgalom esetében példás /5/
jó /4/
változó /3/
hanyag /2/ minősítést.

A magatartás és a szorgalom elbírálásának helyi minősítési rendszerét a tantestület határozza meg az alábbiak szerint.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

9.1.1. Magatartás

A magatartás osztályzat az életkorhoz és képességekhez mérten a tanuló iskolai és iskolán kívüli rendezvényeken tanúsított fegyelmezettését, viselkedését, társaihoz, a felnőttekhez, saját és mások iránt érzett felelősség érzetét értékeli. Az iskola által támasztott erkölcsi követelmények jelenítik a viszonyítási alapot, amely a gyermek jogai és kötelességeinek törvényi szabályozását veszi alapul.

Magatartás ...../..... tanév ..... félév 20.... év .....hó .....nap

	Példás	Jó	Változó	Rossz
Fegyelmezettsége:	Nagyfokú, állandó, másokra pozitívan ható	Megfelelő, még nem teljesen sajátja	Másokat zavaró, kifogásolható, gyenge, ingadozó, de igyekszik javulni	Erősen kifogásolható, másokat erősen zavaró, negatív
Viselkedése, kultúrája, hangneme:	Kifogástalan, példaértékű, udvarias, tisztelettudó	Kevés kivétlnivalót hagy maga után	Udvariatlan, nyegle	Durva, romboló, közönséges, goromba, hangoskodó
Hatása a közösségre, társas emberi kapcsolatai:	Pozitív, aktív, segítőkész, jóindulatú	Nem árt, ingadozó, bekapcsolható a közösségi tevékenységbe	Negatív, goromba, ártó	Lélektelen, megfélemlítő
Házirend betartása:	Betartja, arra ösztönöz	Néha hibázik	Részben tartja be	Sokat vét ellene
Felelősségérzete:	Nagyfokú felelősségtudat	Időnként feledékeny	Ingadozó	Felelőtlen, megbízhatatlan

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

9.1.2. Szorgalom

A szorgalom jegy a tanuló egyéni képességeihez mérten a tanulmányi munkához való viszonyát, munkavégzését és kötelességtudását értékeli.

Szorgalom értékelése:

Szorgalom ...../..... tanév ..... félév 20.... év .....hó .....nap

	Példás	Jó	Változó	Hanyag
Tanulmányi munkája:	Céltudatosan törekvő, odaadó, igényes	Figyelmes, törekvő	Ingadozó	Hanyag, lassító
Munkavégzése	Kitartó, pontos, megbízható, önálló, lankadatlan	Rendszeres, többnyire önálló	Rendszertelen, hullámzó, önállótlan	Megbízhatatlan, gondatlan
Kötelességtudata	Kifogástalan, precíz	Megfelelő, néha ösztökélni kell	Felszerelése gyakran hiányos	Felszerelése hiányos, szinte nincs is
Tanórán kívüli információk felhasználása, többletmunkája	Rendszeresen érdeklődő	Előfordul, ösztönzésre dolgozik	Ritkán	Egyáltalán nincs

Az osztályfőnök folyamatosan ellenőrizze a tanulók magatartásában és szorgalmában mutatkozó változást, a tapasztalatokról tájékoztassa a szülőt.

A tanulók magatartását és szorgalmát félévkor és tanév végén osztályozó értekezleten értékeli az őt tanító tanárok. Eltérő vélemények számának azonossága esetén az osztályfőnök javaslata duplán számít.

A magatartási és szorgalmi minősítéseket félévkor az ellenőrző könyvbe, tanév végén a törzslap és a bizonyítvány megfelelő rovatába csak betűvel kell bejegyezni.

Aki bizonyítványát osztályozó vizsgával szerezte, magatartásból és szorgalomból nem kap minősítést.

9.2. Jutalmazások, büntetések

9.2.1. Jutalmazások formái

Osztályfőnöki/szaktanári szóbeli dicséret
Osztályfőnöki/szaktanári írásbeli dicséret
Igazgatói szóbeli elismerés
Igazgatói írásbeli dicséret *
Nevelőtestületi dicséret*
/* tanulóifjúsággal ismertetni kell/

9.2.2. Büntetések formái:

Iskolánk tanulóinak kötelessége, hogy

- a) rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően eleget tegyen tanulmányi kötelezettségének,
- b) megtartsa az iskolai házirendben foglaltakat,
- c) az iskola vezetői, tanárai, dolgozói, tanuló társai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa.

Ha ezeket valamelyik tanulónk megszegi, elmarasztalásban részesül.

Osztályfőnöki/szaktanári szóbeli figyelmeztetés
Osztályfőnöki/szaktanári írásbeli figyelmeztetés
Osztályfőnöki/szaktanári intés
Osztályfőnöki/szaktanári megrovás
Igazgatói szóbeli vagy írásbeli figyelmeztetés
Igazgatói intés*
Igazgatói megrovás*
Nevelőtestületi megrovás*
/* tanulóifjúsággal ismertetni kell/

Ha a tanuló **kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi**, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető¹¹

---

¹¹ 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 4.§ (1)q. szerint kell eljárni

9.3. Tanulásban akadályozott tanulók értékelési rendje

9.3.1. A tanulmányi munka értékelése, a tanulmányok alatti vizsgák szabályai

Az iskolai írásbeli beszámoltatások rendje, formái, korlátai, a tanulók tudásának értékelésben betöltött szerepe, súlya

Tanulóink különböző fokban és területeken sérültek, ezért rendkívül fontos, hogy fejlődésüket folyamatában kövessük nyomon. Az értékelés során a követelményeknek való megfelelésen túl önmagukhoz mért fejlődésüket, előrelépésüket kell tekintetbe vennünk.

A haladást folyamatosan ellenőrizzük. Tantárgyanként havonta egyszer értékelünk, az osztályfoknak megfelelően jeggyel vagy szöveges formában. A tanulók beszámoltatása írásban (pl. röpdolgozat) vagy szóban történik. Naponta csak egy dolgot lehet íratni, kettő munkanappal előre bejelentve.

Összefoglaló jellegű írásbeli felmérésekre évente három alkalommal kerül sor: év elején diagnosztikus jelleggel, az első félév végén és a tanév végén. Ezek a felmérések nem csupán a tudásszintről adnak információt, hanem alapot képeznek az egyéni habilitációs programok összeállításához is. A félév végi, év végi értékelések egyik, de nem kizárólagos támpontját jelentik, azok a tanulók teljesítményének komplexebb megítélésén épülnek fel.

A felmérések anyagát a munkatankönyvekben közölt tudáspróbák nyújtják, illetve pedagógusaink állítanak össze a követelményszintet és az adott csoportban tanuló gyermekek fejlettségét figyelembe véve feladatsorokat. Az utasításokat írásban és/vagy szóban közöljük. A felmérések értékelése ütemezéssel történik, az eredményt százalékban is kifejezzük.

Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt szóbeli és írásbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A készségek, képességek fejlesztése, az új ismeretek biztosabb elsajátítása, begyakorlása érdekében fontosnak tartjuk, hogy tanulóink a nap során több alkalommal is foglalkozzanak a tananyaggal. Ezért a megfelelő mennyiségű és minőségű játéktevékenység, fejlesztő foglalkozás, tehetség-gondozás mellett lényeges, hogy a napközis nevelő irányításával délután szóbeli és írásbeli feladatokat oldjanak meg a gyermekek.

Tanulóink értelmi és más területeken tapasztalható sérülése és sok esetben szociokulturális háttérük korlátokat szab az otthonra adható házi feladatoknak. Ugyanakkor céljaink közé tartozik önállóságra nevelésük, felelősségtudatuk fejlesztése, ezért minimális feladatokkal otthonra is megbízzuk őket. Teljesítményünk megítélésében ezeknek természetesen nem lehet döntő szerepe.

1-4. évfolyamon szöveges értékelést alkalmazunk.

Első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szöveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló **kiválóan** vagy **jól** vagy **megfelelően** vagy **gyengén** teljesített. Etika/hit- és erkölcsstan tantárgy választása esetén **jól megfelelt** vagy **megfelelt** vagy **részt vett** minősítést alkalmazunk.

1. évfolyamon, évvégén, 2. évfolyamon I. félévben

kiváló	5
jó	4
megfelelő	3
gyenge	2
elégtelen	nincs, helyette egyéni fejlesztésre szorul

2.-8. évfolyamon a tantervi követelményeknek

jeles	5
jó	4
közepes	3
elégséges	2
elégtelen	1 szinten felelt meg

Jeles	(5)	a tantervi követelményeket kifogástalanul teljesíti
Jó	(4)	a tantervi követelményeket megbízhatóan, kevés hibával teljesíti
Közepes	(3)	a tantervi követelményeket pontatlanul, néhány hibával teljesíti
Elégséges	(2)	a tantervi követelményeket súlyos hiányosságokkal teljesíti, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik
Elégtelen	(1)	a tantervi követelményeknek a pedagógus útbaigazításával sem tud eleget tenni, a minimum szintet sem teljesíti.

9.4. A tanulók fizikai állapotának mérése

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 81.§ szerint:

„(1) Az iskola a pedagógiai programjában meghatározott mérési időszakban és mérési módszer alkalmazásával tanévenként, valamennyi évfolyamára kiterjedően, a nappali oktatás munkarendje szerint felkészülő tanulók részvételével megszervezi a tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát. A mérés, vizsgálat lefolytatható egyszeri alkalommal és megszervezhető legfeljebb két hónapig terjedő időszakra is. A tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát az iskola testnevelés tantárgyat tanító pedagógusa végzi.

(2) Az (1) bekezdés szerint lefolytatott mérés, vizsgálat eredményeit a vizsgálatot végző pedagógus a mérésben érintett tanulónként, osztályonként és évfolyamonként rögzíti, az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusokkal közösen elemzi és meghatározza a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket.”

Az általános fizikai teherbíró képesség mérése során feltérképezhetők az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok. E hiányosságok feltárása, a tanulók életmódjának ismerete kiindulási alapul szolgál mind az egyéni, mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez, lehetőséget biztosítva az egészségileg hátrányos helyzet megszüntetésére, az általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, szükséges szint elérésére, megtartására.

Mivel intézményünk sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését és oktatását látja el, ezért nagyon fontos volt, hogy olyan tesztet válasszunk, mely az alábbi kritériumoknak megfelel:

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- egyszerűen végrehajthatóak legyenek,
- minimális eszközt igényeljenek,
- a tesztek végzése semmilyen egészségkárosító hatást nem válthat ki,
- feleljenek meg a tudományos kritériumoknak,
- elsősorban az egészségben meghatározó szerepet játszó összetevőket mérje:
  - kardio-respiratorikus állóképességet,
  - erőt, az izomerő állóképességét,
  - testösszetételt.

A tesztek alkalmazásánál az értelmi képességek sérülése mellett – a gyógytestnevelésre utalt tanulóinknál – figyelembe kell vennünk a diagnózisban foglaltakat.

Bizonyos próbákat a belgyógyászati és ortopédiai kórképek függvényében el kell hagyni.

Lesznek olyan gyermekek is, akik nem képesek a szabályos kivitelezésre. Természetesen náluk is elvégezzük a felméréseket, külön feltüntetve a diagnózisukat, valamint a végrehajtásnál elkövetett hibákat. Így később lehetőség nyílik az összehasonlításra, és a mért eredmények elemzésére.

A vizsgálatok megszervezése:

- A vizsgálatot a testnevelő tanár végzi az adott osztályfokon.
- A tesztekét évente kétszer, a tanév elején és végén kell végeztetni (október, május hónapok).
- A motiváció növelése miatt rendkívül fontos, hogy a teszt levezetője tisztában legyen, miért végeztetjük el a tesztekét, és hogyan értelmezzük az eredményeket.
- Az összehasonlíthatóság érdekében a tesztek végrehajtási körülményeinek hasonlóknak kell lenniük minden diáknál, minden részletben (helyszín, eszköz, hőmérséklet, stb.).
- A tesztek eredményeit minden gyermeknek személyre szólóan kell megadni.
- Referenciatáblázatot mi esetünkben nem alkalmazunk a fent említett okok miatt.
- A tesztekét a 4. évfolyamtól végezzük.

A mérés általános szempontjai

- A tanulók valamennyi tesztet testnevelési/sportfelszerelésben hajtják végre.
- Valamennyi tesztet, ha erre lehetőség van, jól szellőző, nagy teremben kell elvégeztetni. Csúszásmentes padló szükséges.
- A tesztek egymásután következése a körkörös rendszerben is szigorú sorrendiségű.
- Az ülésben előrenyúlás teszténél nem lehet bemelegíteni, vagy nyújtási gyakorlatokat végezni.
- A tesztek között a tanulók pihenjenek.
- A tanulók nem próbálhatják ki a tesztekét előre, kivéve, ha a teszt végrehajtási utasításában nincs erre külön utalás.
- A mérések során fontos bátorítani a tanulókat.

Az általunk használt motoros tesztek, és végzési sorrendjük

1. Hajlékonysági teszt:	ülésben előrenyúlás
2. Dinamikus láberőt mérő teszt:	helyből távolugrás
3. Törzserőt mérő teszt:	sit-up teszt, felülések
4. Funkcionális karerőt mérő teszt:	függés hajlított karral
5. Futási sebességet, fürgeséget mérő teszt:	10 x 5 m ingafutás

1. teszt: Ülésben előrenyúlás
A vizsgált tényező: Hajlékonyság.
A teszt leírása: Ülő helyzetben a lehető legtávolabbra nyúlás.
Felszerelések: Megfelelő méretű tesztasztal vagy doboz, 30 cm hosszú vonalzó.
2. teszt: Helyből távolugrás
A vizsgált tényező: Explozív erő
A teszt leírása: Álló helyzetből távolugrás
Felszerelés: Csúszásmentes kemény felület (pl.: tornaszőnyeg), kréta, mérőszalag
3. teszt: Sit-up teszt, felülések
A vizsgált tényező: A törzs ereje (hasizom erő – állóképesség).
A teszt leírása: A fél perc alatti maximális számú felülés.
Felszerelés: Két szőnyeg, stopperóra, asszisztens (segítő).
4. teszt: Függes hajlított karral
A vizsgált tényező: Funkcionális erő (a kar és a váll izomerő állóképessége).
A teszt leírása: Megtartani a hajlított karú helyzetet rúdon való függés közben.
Felszerelések: 2,5 cm átmérőjű, kör keresztmetszetű, vízszintes rúd, stopperóra, szőnyeg a rúd alatt a leugráshoz, törlóruha és magnéziumkréta, szükség szerint pad vagy szék.
5. teszt: 10 x 5 méteres ingafutás
A vizsgált tényező: Futási sebesség, fűrgesség.
A teszt leírása: A maximális sebességű futás, fordulás szintje.
Felszerelések: Tiszta, csúszásmentes padló, stopperóra, mérőszalag, kréta vagy szigetelőszalag, jelzőbóják.

Az eredmények értékelésénél nem használjuk az OM által megadott értékelő táblázatokat, tanulóink mozgásos státusza miatt. A évente kétszer végzett vizsgálatokat hasonlítjuk össze, és az alapján készül a fejlesztőprogram, mely további munkánkat segíti.

A tesztek részletes leírását lásd: Útmutató a tanulók fizikai és motoros épességeinek méréséhez Szerkesztette: Tompa Ferenc, OM 2000.

9.5. A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek

A mérésnél a NETFIT tesztsort alkalmazzuk és „A tanulók fizikai és motorikus képességeinek méréséhez” útmutató alapján végezzük el.

A tesztsor megbízható, egyszerű, objektív mérési módszer és értékelési rendszer, mely alkalmas a tanulók pillanatnyi fizikai állapotának egységes jellemzésére.

9.6. Hit-és erkölcsstan, etika értékelése, minősítése

Intézményünkben a 2013/2014 tanévtől kezdődően - felmenő rendszerben - a tanulók (szülők) választása alapján református- és római katolikus felekezeti hitoktatás, illetve **etika oktatásra** van lehetőség, heti 1-1 órában.

A hit-és erkölcsstan tantárgy értékelése az egyházi személy által meghatározott módon, míg az etika tantárgy esetében a NAT és a kidolgozott kerettanterv alapján a Sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók Irányelvében meghatározott módon történik.

9.7. Az értelmileg akadályozottak tagozat speciális értékelési rendszere.

Az értelmileg akadályozottak tagozat tanulóinak értékelése speciálisan, több formában történik.

Az értékelés alapelve az, hogy a tárgyi követelmények elsajátítása, valamint a gyermek önmagához mért teljesítménye milyen, fejlődésének üteme hogyan alakul.

Az értékelés időbelisége és módja:

Két alkalommal történik a szülők tájékoztatása a gyermek előmeneteléről félévkor és tanév végén – írásos formában jeleznek a szülőknek az addig elért eredményekről, évközi időben folyamatosan, szóban és KRÉTA E-NAPLÓN felületén tájékoztatjuk a szülőket a gyermek munkájáról.

Formája:

Az értékelés két módozatban történik az **év végi bizonyítványban:**

1. Szöveges értékelés: 1-6. csoportos tanulók részére
2. Érdemjegyes értékelés: 7-8. csoportos tanulók részére

Év végi bizonyítványban a tanulók dicséretet is kaphatnak.

A **félévi bizonyítvány** – félévi értesítő néven – egy külön, erre a célra összeállított szempontsört követ és így nyújt tájékoztatást.

A magatartás értékelésénél **a következő szempontokat vesszük figyelembe.**

a) Irányíthatósága:

- jól irányítható
- irányítható
- nehezen irányítható

b) Viszonyulása tárgyakhoz:

- adekvátan
- romboló módon

c) Viszonyulása társaihoz:

- jól kapcsolódik
- nehezen kapcsolódik
- nem kapcsolódik
- agresszív

d) Viszonyulása nevelőihez:

- jól kapcsolódik
- nehezen kapcsolódik
- nem kapcsolódik
- agresszív

A gyermek szorgalmának értékelése az önmagához mért fejlődésben tükröződik.

A tanulók fejlődésének nyomon követése év közben folyamatos.

Szöveges értékelés a tanuló szorgalma estében az alábbi lehet:

- kimagasló
- folyamatosan jó
- igyekvő
- ingadozó
- hanyatló
- hanyag

A tudásszint rögzítése felmérő lapokkal

- év elején
- nagyobb témák feldolgozása után
- év végén történik.

7-8 évfolyamon bevezetésre kerül az öt fokozatú érdemjeggyel való értékelés. Ennek alapján:

Jeles	(5)	a tantervi követelményeket kifogástalanul teljesíti
Jó	(4)	a tantervi követelményeket megbízhatóan, kevés hibával teljesíti
Közepes	(3)	a tantervi követelményeket pontatlanul, néhány hibával teljesíti
Elégséges	(2)	a tantervi követelményeket súlyos hiányosságokkal teljesíti, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik
Elégtelen	(1)	a tantervi követelményeknek a pedagógus útbaigazításával sem tud eleget tenni, a minimum szintet sem teljesíti.

9.8. Autizmus spektrum fejlődési zavarral élő (autista, autisztikus, pervazív fejlődési zavar) értelmileg akadályozott tanulók értékelése

Az értékelés formái, a magasabb évfolyamba lépés feltételei

Az értékelés és minősítés a tananyagban való előrehaladásról szolgál tájékoztatásul, elsősorban a szülők számára. Az értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál eltér attól, amely az oktatásban megszokott.

Az értékelés elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája számukra nem motiváló és információ értékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés viszont jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában. A visszajelzés lehetőleg pozitív tartalmú legyen, fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb. Az értékelésnél az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.

Az értékelés alapelve az, hogy a tárgyi követelmények elsajátítása, valamint a gyermek önmagához mért teljesítménye milyen, fejlődésének üteme hogyan alakul.

Az értékelés:

Időbenisége:

2 alkalommal történik a szülők tájékoztatása a gyermek előmeneteléről.

Módja:

Folyamatosan, évközi időben a szülőket szóban tájékoztatjuk a gyermek munkájáról. Félévkor és év végén pedig írásban rögzítjük az eredményeket.

Formája:

Az 1-6. évfolyamon szöveges értékelést kell csatolni a bizonyítványhoz, utóbbiban csak a név, a nevelőtestületi határozat és a záradék rész kerül kitöltésre. A záradék szövege: „Jelen bizonyítvány a mellékelt szöveges értékeléssel együtt érvényes.”
7-8. évfolyamon az értékelés a törvény által előírt érdemjeggyel történik.

Az értékelés módjai az év végi bizonyítványban:

- Szöveges értékelés: 1-6. csoportos tanulók részére
- Érdemjegyes értékelés: 7-8. csoportos tanulók részére

Év végi bizonyítványban a tanulók dicséretet is kaphatnak.

A **félévi bizonyítvány** – félévi értesítő néven – egy külön, erre a célra összeállított szempontsört követ és így nyújt tájékoztatást 1-6. csoportos tanulók részére.

A minősítés lehetséges fokozatai az 1-6 évfolyamokon:

- **sokat fejlődött**
- **fejlődött**
- **részterületen fejlődött**
- **változatlan**
- **hanyaglott**

A fokozatok a legutolsó minősítéshez viszonyított állapotot, valamint a tantárgyi tantervekben meghatározott tartalmak elsajátításának mértékét tükrözik.

A **7. évfolyamtól** kezdődően megjelenik a törvény által előírt érdemjeggyel történő minősítés a következő módon:

Jeles /5/ az, aki: sokat fejlődött, a minimális teljesítményeknél sokkal többet teljesített

Jó /4/ az, aki: fejlődött, a minimális teljesítményeknél többet teljesített

Közepes /3/ az, aki: részterületen fejlődött, a minimális teljesítmények teljesítésével

Elégséges /2/ az, aki nem fejlődött, de a minimális teljesítményeket teljesítette

Elégtelen /1/ az, aki: nem fejlődött, vagy hanyaglott, a minimális teljesítményeket nem teljesítette.

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az adott évfolyamra előírt minimális teljesítményeket elérte. Önállóan tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el.

A magatartás és szorgalom értékelésének formája, minimális teljesítményei

A magatartás és szorgalom év végi minősítése szövegesen történik, a 7. évfolyamtól a törvény által előírt formában. Magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét.

A magatartás értékelésénél **a következő szempontokat vesszük figyelembe:**

7-8. évfolyamon:

Kiváló	az, aki: a megadott, tanult viselkedési szabályokat betartja.
Jó	az, aki: a megadott viselkedési szabályokat felnőtt segítségével képes betartani.
Változó	az, aki: alkalmanként segítséggel sem tartja be a tanult viselkedési szabályokat, ilyenkor inadaptív viselkedést mutat (pl. hipermotilitás, passzivitás, sztereotip viselkedés, esetleg agresszió, autoagresszió).
Gyenge	az, aki: gyakran autoagresszív, agresszív, vagy egyéb súlyos viselkedésproblémát mutat (pl. szökés). Önmagát, környezetét súlyosan veszélyezteti.

A gyermek szorgalmának értékelése az önmagához mért fejlődésben tükröződik.

Szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét.

Fokozatai

7-8. évfolyamon:

Kiváló	az, aki: bizonyos tanult aktivitásokat önként, külső motiváció nélkül is elvégez, teljesítménye egyenletes.
Jó	az, aki: biztos motivációs bázissal rendelkezik, teljesítménye egyenletes.
Változó	az, aki: csak bizonyos körülmények között aktivizálható.
Hanyag	az, aki: nem aktív, nem motivált, csak teljes irányítással képes elvégezni aktivitásait.

10. Tankönyv, taneszköz kiválasztásának elvei

10.1.A tankönyvek kiválasztásának elvei¹²

A tankönyvrendelést oly módon kell elkészíteni, hogy – a tankönyvtámogatás, a tankönyvkölcsönzés, a tankönyv tanórán kívüli elhelyezése – az iskola minden tanulója részére biztosítsa a tankönyvhöz való hozzájutás lehetőségét.

Amennyiben a hivatalos tankönyvjegyzéken a matematika műveltségterület kivételével bármely tantárgy, műveltségterület vonatkozásában van olyan tankönyv, amelyet az e rendeletben a tartós tankönyvre meghatározott szabályok alapján hagytak jóvá és az ilyen tantárgyhoz vagy műveltségterülethez az iskola tankönyvet rendel, az iskola a tankönyvrendelés során a tartós tankönyvek közül választ.

A pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a nevelési illetve a pedagógiai program alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés és tanítás módszereit megválassza.

A helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével megválassza az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, ruházati és más felszereléseket.

A pedagógus nem választhat olyan tankönyveket, amelyek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak. A pedagógus – a minőség, típus és ár megjelölése nélkül –

---

¹² <https://www.kello.hu/>

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

olyan felszerelés beszerzését kérheti a tanulótól, amely nélkülözhetetlen az általa tartott tanórai foglalkozáson való részvételhez, illetve a tananyag elsajátításához, és amelyet a tanórai foglalkozáson egyidejűleg minden tanulónak rendszeresen alkalmaznia kell. Az e körbe nem tartozó felszerelések biztosítása az iskola feladata.

Tanítási év közben a meglévő tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, ruházati és más felszerelések beszerzésére vonatkozó döntés nem változtatható meg, ha abból a szülőre fizetési kötelezettség hárul.

A törvény mellett különböző szakmódszertani, lélektani és külső megjelenési szempontokat is figyelembe kell venni.

A különböző szituációs játékokhoz a fantáziát megmozgató sokféle játékra van szükség.

Az ábrázoló-alakító tevékenységnél az eszközök, különböző anyagok (papír- félek, építőjátékok, gyöngyök, stb.) nélkülözhetetlenek a manuális készség, a finommotorika fejlesztésénél.

Kiemelt fontosságú a mozgásnevelés. Ehhez sportszerek, izomfejlesztőgépek, labdák kellenek.

Az önkiszolgálás megalapozásához álljanak rendelkezésre konyhai eszközök, berendezések, tisztasági szerek.

A beszédfejlesztés-környezetismeret, olvasás-írás, számolás-mérés tantárgyaknál értelemszerűen érvényesülnek az általános elvek, mindazonáltal további specialitások megfogalmazása indokolt: a taneszközöknek még plasztikusabbnak, élethűbbnek, színesebbnek, figyelemfelhívóbbnak, differenciálásra alkalmasabbnak kell lennie.

Fontos a ritmusfejlesztés, amelyhez alapvető zenei hangszerek szükségesek.

A tankönyvválasztást a nevelőtestület tanévenként felülvizsgálja és a tankönyvrendelést megelőzően döntést hoz.

A nevelési program e részét összegezve meggyőződésünk – feladatainkat megfelelően szolgáló törvényi keretek között – pedagógiai munkánk színvonalas elvégzéséhez és annak hatékonyságnöveléséhez a javaslatok megvalósítása a gyakorlatban feltétlenül indokolt.

10.2. A Pedagógiai Program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések

„(1) A 2. melléklet határozza meg azokat a kötelező (minimális) eszközöket és felszereléseket, továbbá helyiségeket, amelyekkel a nevelési-oktató intézményeknek rendelkezniük kell”.

11. A NAT-ban meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai¹³

11.1. A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazása a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: NAT) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóakra is érvényesek. A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a NAT és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a kollégiumi nevelés országos alapprogramját,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a fővárosi, megyei feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési tervet,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt tanulók sajátosságait.

Az Irányelv egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű tanulóknak a többi tanulóval részben vagy egészben együtt (integráltan), azonos iskolai osztályban történő, illetve az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, iskolai osztályban a sajátos nevelési igényű tanulók számára külön szervezett (gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményekben) nevelésére, oktatására.

A köznevelési törvény által megadott egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásainak órakeretén belül a tanuló annyi foglalkozáson vesz részt, amennyi hátránya csökkentéséhez szükséges. A foglalkozások óraszámát integráltan nevelkedő tanuló esetében a szakvéleményt kiállító szakértői bizottság véleménye alapján, a tanuló fejlesztésében közreműködő szakirányú végzettségű gyógypedagógus pedagógiai vizsgálatának figyelembevételével kell meghatározni.

11.2. Az Irányelv célja

Az Irányelvben foglaltak célja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél. Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

- a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést,
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez,
- ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is terjedjen ki,
- a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé,
- a tanulókat a nevelés, oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

¹³ Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján és A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve alapján
(https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok)

Ennek érvényesítése érdekében meghatározza:

- a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit,
- a sérült képességek rehabilitációs, habilitációs célú korrekciójának területeit,
- a nevelés, oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

11.3. Alapelveink

Tanulóinkat képességeik maximumára kívánjuk juttatni. Tevékenységüket motivációs bázisra építjük, önmagukhoz mért feladatokat adva számukra, hogy eredményesek lehessenek, örömhöz és tanulási sikerekhez juthassanak. Nevelőtestületünk alapértékeinek tartjuk a szakmai tehetséget és tudást, az elhivatottságot, a korrektséget, a türelmet, tapintatot, együttérzést, a következetességet, a tisztességet, a személyiség tiszteletét, a sikerorientációt, a kreativitást és a közösségteremtést.

11.4. Iskolánk célja

Meghatározott pedagógiai elvek alapján az iskolai tevékenységek valamennyi területén és szintjén harmonikus, alkalmazkodni és beilleszkedni tudó személyiségekké kívánjuk formálni gyermekeinket/tanulóinkat. El kell sajátítaniuk az európai és a magyar kultúra ismereteit. Ezen ismeretek birtokában tudnak megfelelni iskolaváltoztatás esetén a következő iskola minimális követelményszintjének. Egyénileg differenciált speciális korrekciós neveléssel, felzárkóztató foglalkozásokkal, megsegítő pedagógiai eljárásokkal jutunk el a kitűzött célig.

11.5. Feladatok és tevékenységek

◆ Indulási hátrányok csökkentése

- testi adottságokból eredő hátrányok korrekciója gyógytestneveléssel
- gyermekvédelmi tevékenység
- segítő kapcsolattartás a családokkal
- felzárkóztatás differenciált óravezetéssel
- alapvető szokások, normák kialakítása (tiszteletadás, higiénés szabályok, stb.)
- szabadidős tevékenységek során kulturális és egyéb igények felébresztése (pl. könyvtár, olvasás, művészetek, stb. iránt)
- komplex tanulmányi verseny
- szakkörök indításával tartalmas szabadidős programok biztosítása

Tevékenységünk sikeres a tanulásban akadályozott és értelmileg akadályozott gyermekein esetében, ha:

- köszön, tud alkalmazkodni, betartja a higiénés követelményeket
- a tanuláshoz pozitív a hozzáállása

◆ Értékek közvetítése terén:

Hazaszeretet, emberi jogok, erkölcsi értékek, természeti, kulturális, esztétikai értékek, társas kapcsolatok értékei: személyiség harmóniája, biológiai lét értékei, egészség és az élet tisztelete

- iskolai megemlékezések nemzeti és egyéb ünnepekről
- ünneplő ruha viselése, dekoráció, jelképek használata
- részvétel témához kapcsolódó pályázatokon
- szavalóversenyek
- az egészséges élet értékeinek felmutatása, drog prevenciók előadások

- ◆ Társas kapcsolatok kialakítása
  - Szociometriai felmérések végzése
  - napközis foglalkozásokon közös tevékenységek
  - közös ünnepek
  - testvérosztályok szervezése
  - név és születésnapok megünneplése osztályszinten
  - karácsonyi ajándékozások

- ◆ Tanulási technikák elsajátíttatása
  - alapkészségek kialakítása
  - rendszeresség a tanórai foglalkozásokon, napirend betartatása
  - segítségadás az önálló tanulás kialakításához
  - tanulópárok szervezése, differenciált feladatadás
  - fejlesztjük a pszichikus funkciókat (érezkelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, képzeletet), a konfliktuskezelési képességet, az érzelmi, akarati élet terén kialakítjuk a különböző viselkedési, magatartási és kommunikációs módokat.

- ◆ Felkészítés az önálló életvezetésre
  - a mindennapi élet feladatainak gyakoroltatása (telefonálás, csekk kitöltése és feladása, villanyszámla értelmezése, stb.)
  - háztartási ismeretek,
  - közlekedési ismeretek elsajátítását segítő nap

- ◆ A kitartó munkához való helyes viszony kialakítása
  - felső tagozaton komolyabb jelleget ölt
  - tanóra és napközis sporttevékenység
  - kertművelés
  - helyes napirend, illetve szokások kialakítása
  - szakkörökön és életvitel órákon munkafegyelem erősítése
  - túrák szervezésével az állóképesség fejlesztése

- ◆ Pályaorientáció
  - önismeret, önértékelés kialakítása
  - az életvitel tantárgy adta lehetőségek alapján felkészítés az általános iskolás kor utáni életre
  - pályatükrök megismertetése, bemutatásuk osztályfőnöki órákon
  - nyílt napok látogatása középiskolákban

- ◆ Alapvető erkölcsi normák kialakítása
  - a házirend megismertetése a tanulókkal és a szülőkkel, ezek betartása, alkalmazása
  - jó és rossz fogalmának elemi szintű meghatározása
  - és elsajátíttatása velük, pl. dramatikus játékokkal, olvasmányok elemzésével, stb.
  - alapkövetelménynek tekintjük a becsületességet, a rendszeret, megbízhatóságot, mások elfogadását, az igazmondást
  - havi egyszeri közös magatartás, szorgalomértékelés az éves munkatervben meghatározott szempontrendszer alapján
  - a helyes tanár – diák kapcsolat normáinak tanítása, gyakoroltatása, betartása, tiszteletre nevelés

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- problémás esetekben négy szemközti beszélgetés az érintett tanulóval, beszélgetés az osztályfőnökkel – ifjúságvédelmi felelőssel, igazgatóval, és szükség szerint a tantestülettel
- beszélgető öt percek a hétfői első órákon
- szülők, ill. régi diákok meghívása tapasztalataik átadására

◆ Értelmileg akadályozott és autista tanulóinkkal kapcsolatos nevelési céljaink és feladataink.

Feladatunk itt egy olyan értelmi és neveltségi szintre való eljuttatás, mely lehetővé teszi, hogy életvezetésükhöz minél kevesebb segítséget igényelve tudjanak beilleszkedni a társadalomba, munkával keressék meg a megélhetésükhöz szükséges anyagiakat, irányítással, segítséggel.

A mindennapi életvezetéshez szükséges alaptevékenységeket a szervezett órakereteken belül lehetőség szerint sajátítsák el.

- szokások, helyes napirend kialakítása
- minél több, az életből vett feladat megoldása
- a mindennapi élet problémáival való szembesítésük, azok elhárítására, megelőzésére, illetve a megoldás megkeresésére nevelés
- feladatainkat a napi életviteli teendőket megismertetni, begyakoroltatni

Sikeresnek ítéljük tevékenységünket az értelmükben akadályozott tanulóinknál, ha:

- tanulóink az iskolai élet szokásait tiszteletben tartják, pl. köszönés, egymás, és az őket körülvevő felnőttek tisztelete stb.
- mindenkinek van ünneplő ruhája, ezt viseli az ünnepségeken
- ismeri a szociális kapcsolatteremtés formáit és alkalmazza azokat
- figyelemfelhívása, érzelmi kifejezése elfogadható keretek között marad
- részt vesz közös osztályprogramokon
- nem hagyja el helyét az órán, tud dolgozni, illetve segítséget kérni
- ha a gyermek fokozatosan halad az önálló feladatvégzés felé
- az önkiszolgálási feladatokban az együttműködés szintjétől eljut az önállóságig
- ha tudja, hogy kitől kérhet segítséget (pl. baleset, tűz esetén)
- az iskolai napirendet betartja
- végezze el a képességeinek megfelelő feladatot
- életkora növekedésével a feladatok száma, komolysága emelhető
- a gyermek udvariasan, megbízhatóan viselkedik
- különbséget tesz jó és rossz magatartási forma között, hibáit belátja
- érdeklődésük képességeiknek megfelelő irányba orientálódik

12. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

Az Intézmény Helyi Tantervében a 2012/2013-as tanévtől kezdődően került bevezetésre a mindennapos testnevelés az 1. és 5. évfolyamokon felmenő rendszerben, mely alapján a heti órakeret 5 óra.

12.1. Mindennapos testedzés formái

Célja

Az iskolai testnevelés és sport fő funkciója, hogy a gyermekek pszichoszomatikus fejlettségéhez és érdeklődéséhez igazodó játékos mozgástevékenységgel gazdagítsa és fejlessze a tanulók mozgásműveltségét és pótolja az esetleges elmaradásokat.

Koordinációs képességeiket fejlessze olyan szintre, hogy alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos cselekvés tanulására, sportolásra és elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét. Fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás-és feladatmegoldó képességüket, járuljon hozzá a sportolás eszközeivel a tanulók életigenlő, az egészséget sajátos értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé formálásban. Legyen a testnevelés követelményeinek mozgósító hatása mind az egészséges, mind az önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő tanulók számára, és a koordinációs képességek szenzitív időszakában történő fejlesztésével csökkentse a tanulók hátrányait.

Feladata

- ◆ az egészség megvédése, megőrzése, visszaszerzése
- ◆ prevenció a munka világába való beilleszkedés érdekében
- ◆ egészségvédő magatartás, egészségvédő szabályok, egészségvédő döntések kialakítása.

A délutáni sportfoglalkozásokon az iskola minden tanulója jogosult részt venni. A részvételhez az iskola biztosítja a tornaszoba és a sportpályák használatát. Gondoskodik annak balesetmentes használhatóságáról.

A diáksportköri foglalkozásokat a tantárgyfelosztásban meghatározott időtartamban, felnőtt vezető irányításával kell megszervezni.

Az iskola tanulói benevezhetnek a városi, illetve a megyei és országos speciális sportversenyekre.

A tantárgyfelelős a munkaközösségi vezetővel és az igazgatóval rendszeresen (havi 1-2 alkalommal) kapcsolatot tart a programok egyeztetése érdekében tantestületet félévkor és év végén tájékoztatja az elért eredményről.

A mindennapos testedzéshez kapcsolódóan a testnevelő tanár feladata:

- ◆ a diáknapi sportrendezvényeinek szervezése és irányítása

A mindennapi testmozgást a rendelkezésünkre álló tornaszobában, mozgásfejlesztő teremben és az udvaron található sportpályán bonyolítjuk le. Az iskolai sportélet finanszírozását a hatályos rendelkezések írják elő.

13. Egészségnevelés és környezeti nevelés elvei

I. Egészségnevelés

Az egészség nem a betegség hiánya, hanem ennél sokkal több: a legfontosabb érték, a teljes fizikai, mentális, szociális jól-létet jelenti.

Helyzetelemzés:

Iskolánkba szociálisan hátrányos helyzetű tanulók járnak. Tapasztalataink alapján a családok többnyire rossz lakáskörülmények között élnek. Jellemző a hiányos, vagy egyoldalú táplálkozás, helytelen napirend, a higiénés ismeretek hiánya, élvezeti cikkek fogyasztása, az alapvető egészségügyi ismeretek hiánya, mozgásszegény életmód, bizonytalan jövőkép.

Az egészségnevelési program megvalósulását segítő személyek:

Külső (iskolán kívüli) és belső személyek egyaránt részt vesznek benne.

Minden egyes pedagógusnak be kell építenie munkájába.

A munkát segítik: iskolaorvos, védőnő, gyermek-és ifjúságvédelmi felelős, iskolapszichológus, pszichiáter, alkalmanként meghívott vendégek (pl. drog prevencióval foglalkozó szakember), a szülők.

Célunk:

- ◆ Az egészségmegtartás kialakítása és megőrzése.
- ◆ A tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük védelme érdekében. Ismerjék fel,
- ◆ hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között.
- ◆ A tanulók értsék meg, alapértéknek tekintsék, hogy egészségük érték, amelyért ők is felelősek.

Feladatok:

- ◆ Képesé tenni a gyermeket az egészséghez vezető életvitel kialakításában
- ◆ Útmutatás, probléma esetén hová fordulhatnak segítségért
- ◆ Segítségnyújtás a tanulóknak abban, hogy készség szintjén alkalmazzák azokat az ismereteket, amelyeket elsajátítottak.
- ◆ A diákok ösztönzése arra, hogy kialakuljon bennük az önmagukkal szembeni felelősségérzet. Ismerjék fel, miért szükséges a jövő tervezése, az életút tudatos építése, lássák be, hogy ebben meghatározó szerepet játszanak az egyéni döntések, a helyzetmegoldási technikák.
- ◆ Nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók helyesen értelmezzék azt a tényt, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteken, választásokon, személyközi kapcsolataik minőségén is múlik.

Az egészségnevelés tartalma:

Az egészségre, annak megtartására, illetve visszaszerzésére irányuló, a személyiség formálását elősegítő tevékenység.

A tanulók már meglévő ismereteire támaszkodunk. Az egészségre vonatkozó fogalomkészletüket bővítjük, egyre differenciáltabbá tesszük, folyamatosan értelmezzük az új tapasztalatokat.

Az egészség megőrzéséhez, a betegségek megelőzéséhez szükséges készségeket a tanulói aktivitására épülő módszerekkel, a pozitív példák, minták megerősítésével fejlesztjük.

A témakörök átfogják az egészség-magatartás szempontjából leginkább kritikusnak tekinthető területeket, a táplálkozást, a biztonságot, az alkohol-és a kábítószer fogyasztást, a dohányzást, a családi és az iskolai kapcsolatokat, az aktív életmódot, a személyes higiéniát, a testi és nemi érés területeit, életkori sajátosságaiknak megfelelően, tehát tagozatonként, illetve értelmi státuszuknak megfelelően. Értsék meg, hogy az egészség – a kiegyensúlyozott életvitel – eszköz a boldog és sikeres élet folytatásához

A megvalósítás módszerei

- ◆ önismereti, önfejlesztő játékok a lelki higiénia kialakulásához
- ◆ szituációs játékok az egészségkárosító magatartás káros hatásának felismeréséhez
- ◆ előadások szervezése a tanulók részére a témában: (védőnő, fogorvos, drogvédelem előadó, szülő, gyermekvédelmi felelős, testnevelő tanár)
- ◆ napi, rendszeres mozgás bevezetése az iskolában, versenyek rendezése (futás, labdajátékok, néptánc, óráközti szünetben való közös, mozgásos játékok)
- ◆ beszélgetés
- ◆ oktatófilmek megtekintése

Az ismeretanyag tartalma tagozatonként:

Az értelmükben akadályozottak

- ◆ **Egészség-magatartás:**
Általános testápolás, egészséges öltözködés, fehérműváltás, rendszeres fogápolás, étkezések előtti, WC utáni kézmosás, hajápolás, az otthon, az osztályterem, az iskola környékének tisztántartására törekvés, a betegség jelzése, a gondozás kritériumai, a jó levegő, szellőztetés fontossága
- ◆ **Táplálkozás:**
A helyes táplálkozás fontossága, sok folyadék fogyasztása, a táplálékok fogyasztás előtti megmosása, az étkezési kultúra kialakítása, késsel-villával önálló táplálkozás, az esztétikus terítés fontossága, a napi táplálkozás helyes arányai, az optimális testsúlyra törekvés
- ◆ **Napirend, szabadidő**
- a helyes napirend kialakítása (otthon, iskola)
- a rendszeresség bevezetése a tanulás –pihenés–játék tevékenységekben
- ◆ **Balesetvédelem**
Fokozott figyelemfelhívás az otthoni, iskolai közlekedésben előforduló balesetekre!

Tanulásban akadályozottak

- ◆ **Egészség-magatartás**
Az egészség, mint alapvető érték tudatosítása, a helyes és helytelen életmód következményeinek összehasonlítása, a kellő testápolás, higiéné megtartása, a ruhanemű, az alsónemű tisztántartása.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- ◆ Táplálkozás
Az étkezési kultúra kialakítása, a napi táplálkozás helyes arányainak megismerése, a helyes táplálkozás egészségmegőrző szerepének tudatosítása, az egészséges táplálkozás kritériumainak (mértékletesség, kiegyensúlyozottság, változatosság) megismertetése.
- ◆ Napirend, szabadidő
Az egészséges napirend meghatározása (pihenés, étkezés, tanulás, vagy munka, mozgás, szabadidő arányai), a szabadidő egészséges eltöltése (séta, sport, kirándulás) a rendszeresség fenntartása.
- ◆ Balesetvédelem
Balesetből eredő egészségkárosodás okai, a drog, a kábítószer, alkohol balesetet okozó hatásai, káros szenvedélyek negatív következményei.
- ◆ Kortárskapcsolatok
A serdülés hatásai a szervezetre, az egyénre, társismeret alakítása, barátság fiúk lányok között, a szaporodás rendszere, a nemi viselkedésminták elsajátítása, korunk betegsége az AIDS, ennek elkerülése.
- ◆ Egészséges környezet kialakítása és védelme
A víz, levegő, föld, növény-és állatvilág védelme, a helyes környezetvédelem. A család fontosság; a lelki egészség megtartó ereje a család.

Várható eredmények

Az eredmények nehezen mérhetők.

Leginkább az látszik majd, ha tanulóink jókedvűen, kipihenten érkeznek, és érdeklődéssel, könnyedén végzik feladataikat.

Munkánk sikeres, ha mérhetően csökkennek a betegségből adódó hiányzások, tehát javul a kondíció, nő az ellenálló képesség.

Kialakul bennük az ápoltság, tisztaság igénye önmagukkal és környezetükkel szemben.

Igényük lesz a harmonikus külső megjelenés, az ápoltság mellett, az arányos testalkat elérése is cél lesz számukra.

Mindennapos szükségletnek érzik a testmozgást, más passzív tevékenységek helyett egyre többen választják az aktív életmódot.

A szülők közül is egyre többen lesznek kíváncsiak egészségvédő előadásainkra, programjainkra, tehát a felnőtteket is sikerrel vonjuk be.

A védőnőkkel közösen végzett felmérésekben, amelyek ismeretekről, életmódról tájékoznak, évről évre kedvezőbb eredmények születnek.

II. Környezeti nevelés

„Bánjunk jól a földdel, nem szüleinktől kaptuk, gyermekeinktől vesszük el.”

Célja

A tanulók tevékenységbe ágyazottan ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, környezetük értékeit Indítsuk el érdeklődésüket a természeti jelenségek iránt.

Célunk, hogy a környezeti nevelés legyen:

- ◆ tanulóközpontú
- ◆ holisztikus; figyeljen a természetes és épített környezetre
- ◆ problémaközpontú; iskolánk vonzáskörzetében érzékelje a környezetvédelmi problémákat
- ◆ tevékenységközpontú
- ◆ épüljön folyamatos tapasztalatszerzésre és cselekvésre

A környezeti nevelés feladata

- ◆ megtanítani a természettudományos ismeretszerzést és az ehhez szükséges egyszerűbb módszereket
- ◆ a gyermekek ösztönzése a lakóhelyi és természeti környezet védelmére
- ◆ a szabadidő tartalmas eltöltésére törekvés (hobby, kirándulás, tábor, erdei iskola, madáretetés, erdőismeret, szabadban eltöltött tanórák stb.)
- ◆ tantárgyak közötti szoros koncentráció

A környezeti nevelés szinterei

- ◆ Udvari papírhulladék szedése, az iskolai kertben ültetett növények folyamatos, tudatos gondozása, az iskola környezetében lévő szemét szedegetése, ha valami rendellenességet látunk, tudatosítani; hol, kinek kell jelenteni)
- ◆ a „Föld Napja” keretén belül szemétyűjtési akcióban való részvétel
- ◆ településünk
- ◆ az ország

Nincs éles határ a szakaszok közt, mivel a témák többször ismétlődnek, bővülnek, egymásra épülve mélyülnek.

Tanulói tevékenységek: egyéni megfigyelés, csoportmunka, iskolán kívüli csoportos munka, kirándulás, erdei iskola.

A program új vonásai

- ◆ esetenként tömbösített órák
- ◆ a hagyományos ismeretszerzés helyett vizsgálódás a természetben
- ◆ a kirándulásokon feladatok végrehajtása (gyűjtés, megfigyelés, stb.)
- ◆ táblázatkészítés
- ◆ az iskolai kert megújítása (veteményes, virágos)
- ◆ szelektív hulladékgyűjtés
- ◆ a város nevezetességeinek megismerése, végiglátogatása
- ◆ a Pálfája parkerdő látogatása, az ott lévő Oktatóközponttal együttműködve tanórák szervezése

Ismerkedjenek meg az ételmyszer-adalék fogalmával. Tudatosuljon bennük az egészséges táplálkozásra való felkészülés jelentősége.

Feltételrendszere

A legfontosabb jogszabály az EU. 1988. május 24-i határozata, mely leszögezi, hogy bátorítani kell a tantermen kívüli iskolai tevékenységeket, melynek révén a környezetről az iskolában szerzett ismeretek gyakorlattá válhatnak. Az iskolák minden évben egy hetet szánjanak a környezetre, melynek során a tanulók a gyakorlatban is tevékenykednek.

A környezeti nevelés feltételei adottak. A nevelőtestület elhivatott és a szükséges eszközök is rendelkezésre állnak, illetve pályázati úton beszerzésre kerülnek.

Tevékenységünk sikeres, ha

- ◆ tanulóink érdeklődnek szűkebb és tágabb környezetük iránt
- ◆ érdekli őket a természeti jelenségek oka, illetve azok magyarázata
- ◆ ügyelnek környezetük tisztaságára, védik a természetet
- ◆ felelősséggel vesznek részt hulladékgyűjtő tevékenységben
- ◆ vásárláskor figyelembe veszik a termékek környezetvédelmi szempontjait.

III. Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Célunk pedagógiai eszközökkel és szolgáltatással enyhíteni a szociális hátrányokon. Pedagógiai munkánk során nagyhangsúlyt fektetünk a tanulók közötti társadalmi, szociális, tanulási képességek, hátrányok enyhítésére. Törekszünk a „Normalizációs” elv alapján a sérült, fogyatékos gyermekek/tanulók szintjét a „normálhoz” közelíteni. Mindezek az esélyegyenlőség megvalósítását segítik.

Feladataink:

- ◆ Felvilágosító munka a szülők felé
  - tanácsadás – kikhez fordulhatnak segítségért
  - tájékoztatás a törvény által biztosított juttatásokról
- ◆ Pedagógiai eljárások:
  - drog és egészségügyi programok
  - ifjúságvédelmi programok
  - felzárkóztató programok
  - egyéni foglalkozás
  - tehetségfejlesztés
  - könyvtár és informatika hozzáférés
  - szabadidő-szervezés
  - táborok
- ◆ Tanórán kívüli szolgáltatásaink (napközi, szakkörök, terápiák stb.) egyik fontos célja szintén a hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása
- ◆ A szociális ellátások számbavétele
  - étkezési támogatásra javaslatétel
  - reggeli, délutáni ügyelet
  - nevelőtestületi pályázatok
  - iskolánkat hosszú évek óta segítő szervezetek; iskolánk alapítványa; **„Kéz a Kézben Alapítvány”**

A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységünk szorosan összefügg a gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladataink megvalósításával.

14. Téma napok, témahetek

A téma nap vagy témahét azt jelenti, hogy adott napon (vagy héten) az iskola (vagy valamely csoportja) minden tagja ugyanazzal a témával foglalkozik. Iskolánkban több téma napot is tartunk. Megemlékezünk sok világnapról: Magyar kultúra világnapja, Holokauszt nemzetközi világnapja, Költészet világnapja, Down világnap, Víz világnapja, Autisták világnapja, Föld napja, Madarak és fák napja, Anyák napja, Gyermeknap, Magyar dal napja, Népmese napja, Zene világnapja, Állatok világnapja, Koraszülöttek világnapja, Márton nap.

Több éve kapcsolódunk az iskolák számára meghirdetett témahetekhez is: pénzhét, digitális témahét, fenntarthatósági témahét. Rendszeresen csatlakozunk az országosan meghirdetett sportnapokhoz is, mint Magyar Diáksport napja, Paraspport napja.

Saját kezdeményezésű programjaink a Tök-jó nap, házi Diákolimpia, Dalmady-nap.

Ezekkel a napokkal, hetekkel fontos dolgokra hívjuk fel tanulóink figyelmét. Az odafigyelés, ráfigyelés által kiemelt feladatok teljesülnek: a hagyományok tisztelete, a hazaszeretet, a környezettudatosság.

15. Felvételi eljárás szabályai

Intézményünk bemenet-szabályozott.

Az a gyermek kerülhet a gyógypedagógiai óvodába/iskolába, aki rendelkezik a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményével.

A szülő kérésére és Szakértői Bizottság írásos véleménye, javaslata és intézménykijelölése alapján fogadjuk a gyermekeket/tanulókat.¹⁴

Az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról - a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével - az intézményvezető dönt.¹⁵

Az intézményünkbe más iskolából, intézményből érkező tanulók esetében a tanuló képességeit felmérve zárkóztatjuk fel, illetve illesztjük be a megfelelő osztály/csoport évfolyamába.

---

¹⁴ Nkt. 2011. évi CXC törvény 47.§ (2) alapján

¹⁵ Nkt. 2011. évi CXC törvény 47.§ (4) alapján

ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK¹⁶

KÜLDETÉSNYILATKOZAT

Eltérő nevelési programmal működő gyermekközpontú óvodának valljuk magunkat. Intézményünk nyitott szemléletű, ahol az emberi értékek minél teljesebb kibontakoztatása a cél. Érzelmekben gazdag óvodai légkört szeretnénk megteremteni. Az értelmi képességek fejlesztése mellett nagyobb hangsúlyt kap a sokszínű, személyiséget gazdagító játék, érzelmi és erkölcsi nevelés. A társadalmi és ismeretszerzési tapasztalatok széles körét biztosítjuk gyermekeink számára, figyelembe véve életkori sajátosságaikat, képességeiket és igényeiket. Egymás személyiségét tiszteletben tartva szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításra törekszünk. Következésképpen magas szakmai igényeink vannak, s ezek megvalósításához megfelelő eszközök, játék és sokszínű fejlesztő módszerek állnak rendelkezésünkre. Az óvodai életünk és munkánk minden területén folyamatos a fejlődés.

*"Nem vagyunk mindannyian arra hivatottak,
hogy rendkívüli dolgokat hajtsunk végre,
hanem arra, hogy nagyon egyszerű
hétköznapi munkát végezzünk rendkívüli
szeretettel..."*
Jean Vanier

---

¹⁶ 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 6.§ (1) alapján

I. AZ ÓVODA MŰKÖDÉSE

I.1. Működési területe

Nagykőrös város

I.2. Tevékenységi köre

A sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai nevelése, iskolai életre való felkészítése. A nevelési feladatok mellett logopédiai fejlesztést biztosítunk. Az ellátandó alaptevékenység: időben elkezdett korai megsegítés, gyógypedagógiai nevelés, fejlesztés.

I.3. Óvodai célok

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelvei:

- a) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia; az egyenlő hozzáférés biztosításával
- b) a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg;
- c) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik.

I.4. Óvodai Fejlesztő Program:

Óvodai csoportjaink a hátrányos helyzetű gyermekek számára személyiségfejlesztő óvodai fejlesztő programot szervez. Az óvodai fejlesztő programban az a gyermek vehet részt, aki hátrányos helyzetűnek vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül. Az óvoda igazgatója felveheti az óvodai fejlesztő programba azt a gyermeket is, aki nem hátrányos helyzetű, feltéve, hogy a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül.

Az óvodai fejlesztő program keretében biztosítjuk a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet, valamint az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

A fejlesztő program keretében a pedagógus feladata az egyéni fejlesztési terv készítése és ennek alapján történő képességfejlesztés, együttműködést támogató, szociális képességeket fejlesztő módszerek alkalmazása a gyermekek nevelésében, a gyermek fejlődését segítő más szakemberekkel történő együttműködés, a gyermekek differenciált, fejlesztő értékelése, a családjaikkal történő rendszeres kapcsolattartás.

Az óvodai fejlesztő programban részt vevő gyermek haladását, fejlődését, továbbá az ezeket hátráltató okokat az egyéni fejlesztésben részt vevő pedagógusok legalább háromhavonta értékelik. Az értékelésre meg kell hívni a gyermek szülőjét és indokolt esetben a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság, valamint a nevelési tanácsadást végző pedagógiai szakszolgálat képviselőjét.¹⁷

---

¹⁷ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

II.1. Gyermekkép

A **gyermekkép** megrajzolásában az eltérő pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonásai:

- a gyermek fejlődő személyiség,
- fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek:

- sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.
- A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.
- Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést,
- **Nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.**

Óvodai programunk jelentősen eltér a többségi óvodák nevelési programjaitól, hiszen programunk a családban élő, enyhe fokban értelmileg sérült, valamint integráltan nevelhető közép súlyos fokban értelmileg sérült óvodás korú gyermekek nevelését hivatott segíteni.

Munkánkat a gyermekközpontúság, a rugalmasság, valamint speciális nevelési szükségletekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazása jellemzi.

Igyekszünk praktikus és esztétikus környezet megteremtésével, az elfogadó, szerető és biztonságot adó légkör kialakításával segíteni a gyermekek egyéni képességeinek kibontakoztatását.

A rugalmasan összeállított foglalkozások mindig a gyermek speciális nevelési szükségleteihez igazodnak. Az óvodai foglalkozások komplexen összeállítottak és egymással szoros kapcsolatban vannak.

II.2. Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Óvodásaink különleges gondozást, speciális nevelést igényelnek. Ezt szem előtt tartva építettük fel nevelési programunkat. Idegrendszeri sérülésük miatt sokszor direkt módon kell nevelni, szoktatni őket mindazokra, amelyeket a gyermekek a többségi óvodában indirekt módon sajátítanak el. Kíváncsiságuk alacsonyabb szintje, illetve hiánya miatt nem várható, hogy mindig önként kapcsolódjanak be egy tevékenységbe.

Törekszünk kialakítani bennük az összetartozás érzését, a problémamegoldó készséget, az önértékelést. A humort is fejlesztjük úgy, hogy a kognitív funkciók fejlesztése során az alapvető gyermeki tevékenység a játék megmaradjon. Mindehhez megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberekre, a gyermekek feltétlen elfogadására van szükség, hogy mindent megtegyünk a gyermekek szocializációja érdekében.

II. 3. Pedagóguskép

Speciális nevelést szakképzett gyógypedagógusok végzik. A gyermekek gyakran a tanulásban vagy értelmi akadályozottságon túl más problémákkal is küzdenek. A pedagógusok szülőkkel való kapcsolatát a kölcsönös tisztelet és megbecsülés, a gyermekekről nyújtott teljes körű és valós információ nyújtása, a családi vonatkozású információk szigorú titokként való kezelése jellemzi. Bízunk abban, hogy helyi, óvodai pedagógiai programunk a gyógypedagógiai óvodában, illetve a többségi óvodában dolgozók számára is segítséget tud nyújtani a sérült gyermekek neveléséhez.

II. 4. Az óvoda funkciói

Óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkció. Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

II. 5. Az óvodai nevelés alapelvei

- a gyermeki személyiséget, elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi
- a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedések a gyermek személyiségéhez igazodnak

Az óvodai nevelés gondoskodik:

- a gyermeki szükséglet kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékokra
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség-tartalmak közvetítéséről, a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítja:

- az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését
- nyelvi nevelését
- a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítja:

- az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését
- **társadalmi integrálását** az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Óvodai Pedagógiai Programunk olyan feltételrendszert biztosít:

- amely figyelembe veszi a sajátos nevelési igény sokféleségét,
- kis lépések elvének alkalmazásával- a gyermek egyéni képességét, speciális szükségleteit
- törekszik a harmonikus személyiségfejlesztés, a testi, szociális, értelmi fejlettség kialakítására,
- az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzésére, az iskolában történő beválás érdekében.

A speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtás, az érzelmi biztonság nyújtásán túl szükség van:

- Az interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítására, az önismeret fejlesztésére, attitűdök, normák kialakítására;
- Speciális módszerek, terápiák alkalmazására, mely segíti az egyre pontosabb észlelést, fejleszti a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegíti a verbális és nonverbális kommunikáció kialakítását;
- A tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésére, amely a mozgásra alapoz;
- A program gyógypedagógiai hagyományokra, tapasztalatokra támaszkodik, a sérült gyerek egyéni szükségleteihez, és eltérő fejlődési üteméhez;
- Differenciált, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással szolgálja a képességfejlesztést, és törekszik a hiányosan működő képességek korrekciójára valamennyi területen.

III. ÓVODAI NEVELÉS

III.1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása,
- az anyanyelvi, - kognitív fejlesztés, nevelés megvalósítása.

III. 2. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése.

Ezen belül:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermek testi képességei fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, **az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak** alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet;
- megfelelő szakemberek bevonásával – **a szüleivel, gyógypedagógussal/óvodapedagógussal együttműködve- speciális** gondozó, prevenciós és korrekciós testi, **lelki** nevelési feladatok ellátása.

Az enyhe fokban sérült és értelmileg akadályozott gyermekek többsége már születésétől kezdve egészségi problémákkal küzdenek. Megkésett mozgásfejlődésük miatt lassabban fejlődik izomzatuk, kevesebbet mozognak önálló indítatásból a szabadban. Gyakoribb az olyan idegrendszeri elváltozás is, (pl.: epilepszia) mely rendszeres, gyógyszeres kezelést igényel, mely kihat mindennapi életmódjukra, cselekedeteikre is. A gyermekeknél esetenként előforduló kedvezőtlen szociális háttér, valamint az életvezetési problémák miatt a családok nem szolgálhatnak ideális mintaként az egészséges életmód, egészséges életvezetés bemutatására sem. A gondozás a testi nevelésén kívül hozzájárul gyermek egész személyiségének egészséges fejlődéséhez is. Fokozott figyelmet fordítunk gyermekeink – önmaguk és társaik – testi épségének megőrzésére, a baleset megelőzésére. Fejlesztjük az önkiszolgálás képességét és elősegítjük, hogy a gyermekek egy idő után megszokják, és bizonyos fokig igényeljék is az egészséges életmódot. Az óvodai élet során törekszünk arra, hogy a gyermekek egészsége, későbbi igényei megalapozása érdekében kapja meg a szükségleteinek megfelelő gondozást, és egyre inkább legyen számára természetes igény az egészséges életmód. A szokások kialakításánál nagy jelentősége van az utánzásnak, az állandó ellenőrzésnek. A jól megválasztott napirend, a fokozatosság és egymásutánosság betartása segíti az önállóság kialakulását. Segítségnyújtással és gyakoroltatással segítjük a gyermekeket a megfelelő jártasságok megszerzésében.

III. 2. 1. Az egészséges életmódra nevelés

Az óvodai élet során törekedni kell arra, hogy a gyermekek egészsége, későbbi igényei megalapozása érdekében kapja meg szükségleteinek megfelelő gondozást, s egyre inkább legyen számára természetes igény az egészséges életmód.

III. 2.2. Megvalósulási területei:

testápolás - célja: a tisztaság igényének felkeltése, a fokozatos önállóság: tudják a csapot kinyitni, elzárni, saját törölközőt felismerni, kis segítséggel kezét törölni.

WC használat után, étkezés előtt kezét mosni, segítséggel fogat mosni, tűrni a fésülést, kérjenek zsebkendőt, tudjanak orrot fújni, üljenek helyes testtartással.

étkezés: esztétikus környezetben fokozatosan alakulnak, az étkezési szokások az etetéstől az önálló kanalazáson át megtanulják a villa használatát, a szalvéta használatát, a pohárból ivást, a rágást.

Fontos az étkezésnél a helyes mérték, a tempó megtanulása is.

öltözés-vetkőzés: a célszerű, könnyen le-felvehető kényelmes ruhadarabok segítik az önállóságra nevelést.

A fokozatosság elvét betartva tanulja meg az egyes ruhadarabok levételét, majd segítséggel az öltözködés fázisait, a saját ruhadarabok felismerését.

WC használat, szobatisztaságra nevelés: A mosdó használat naponta többször ismétlődő rutin feladat. Cél, hogy a gyermekek eljussanak a teljes szobatisztaságig, a WC-t és WC papírt adekváтан használják.

testedzés: a teremben vagy szabad levegőn való tornázás, kirándulás, sok-sok mozgás legyen igénye minden gyermeknek.

III. 3. Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségén belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott szeretettel léghő vegye körül.

Mindezzért szükséges, hogy

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket;
- a szereplőket pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését én tudatának alakulását, engedjen teret **önkifejező, önértékesítő** törekvéseinek;
- az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit; nevelje a gyermeket a különbözőségek elfogadására, **tiszteletére**.

A **szocializáció** szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását.

A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetet, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű a gyógypedagógus/óvodapedagógus és óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló érzékszervi, **értelmi** vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor, stb.) közreműködésével.

Az óvodai csoportba kerülés fordulópontot, új életformát jelent a gyermekek és családjuk számára. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől vagy addigi nevelőiktől, társaiktól való elszakadás nehéz a gyermekek számára. Az új, ismeretlen nevelők, társak kezdetben esetleg megriaszthatják őket. Új az óvodai környezet életrendje, újak a kapcsolatok, új szokásokkal és tevékenységformákkal találkoznak. Fokozatos átmenetet kell biztosítanunk, hogy a gyermek életében ne változzon meg minden radikálisan az óvodába kerüléssel egy időben, és az új életforma érdekes, örömszerző élményekhez fűződjék.

Céljaink

- Következetes szabályokkal, ismétlődő tevékenységekkel kialakítani a gyermekben az óvodai élet meghatározott rendjét, mely a biztonság érzését keltik.
- Érzelmi biztonság nyújtása, nyugodt, harmonikus környezetben. A gyermekek fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtése.
- A gyermekek alapvető erkölcsi normájának és tulajdonságainak megalapozása, kialakítása.
- Az önérvényesítő képesség és a kooperációs képességek megalapozása és erősítése.

Feladataink

- Derűs, nyugodt, szeretetteljes légkör biztosítása.
- Közvetlen érzelmi kapcsolatok megteremtése.
- Példaadás (a nevelő példakép a társas viselkedés alakulásában).
- A csoport közös életének (gyermekek napirendje, tevékenységei) megszervezése.
- A gyermekek fejlettségéhez igazodó szokás- és szabályrendszer kialakítása.
- Énkép, önismeret és önértékelés fejlesztése.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt között.

A célok, feladatok megvalósulásának kritériumai

A fejlődő gyermek iránt érzett megbecsülés a nevelő gyermekszeretete alapvető követelmény. Az óvoda minden nevelőjének egységes bánásmódot kell alkalmaznia. Következetesen kell követelni, és betartatni azt, amit már tudnak a gyermekek. Segíteni kell őket az új ismeretek megszerzésében. A gyermekek a nevelési folyamatban nem magányosan, hanem egy közösség tagjaként vesznek részt. Alapvető szerepe van a közös tevékenységnek, mivel a nevelő hatás közösségi jellegével válik hatékonyá. Az óvodáskorú gyermekek egymással kialakított kapcsolata kezdetben kisebb érzelmi töltésű, még bizonytalan, rövid ideig tartó, állandóan változó. A közös tevékenységek, munka során alakulnak ki az együttélés szabályai, normái, melyekhez az egyén igazodik. Társas együttműködés közben tanulják meg figyelembe venni a másikat, egymás segítségét. Természetessé válik, hogy mindenki más egyéni tulajdonságokkal rendelkezik, de elfogadható és szerethető. A személyiség alakulásának legfontosabb tényezője a társas kölcsönhatások milyensége, a környezetéből felé irányuló reakcióktól a gyermek

megerősítést vagy elutasítást kap saját személyére vagy viselkedésére vonatkozóan. Az együttélés erkölcsi normái csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermek állandóan gyakorolja a társaihoz való helyes viszonyulást. Ahhoz, hogy a gyermekek a közösség aktív tagjaivá váljanak, az szükséges, hogy jól érezzék magukat ott. Így könnyebben építhetik ki a gyermekek másokkal való kapcsolataik is. Igyekezni kell kiküszöbölni azokat a cselekvési alkalmakat, amelyekből a rossz szokások származnak. A helyes viselkedést kell megerősíteni. Az enyhe fokban értelmileg akadályozott óvadás még nem látja be a helyes vagy a helytelen viselkedésének a következményét. Az utánzásnak, a modellkövetésnek van nagy jelentősége. A következetes elvárás mellett szükséges az állandó ellenőrzés. Figyelni kell a fokozatosságra, az egymástutániságra, a fontossági sorrendre. A szokások biztosítják a közös óvodai élet biztonságát, nyugalomát, a gyermekek védelmét. Általuk válik gördülékennyé az óvodai csoport élete. A szokásokat az óvodába lépéstől kezdve felállítjuk, de a gyermekektől csak fokozatosan kívánjuk meg, hogy önálló viselkedésük szabályozóivá váljanak. Az újonnan érkezőket szeretetteljes, barátságos légkörben fogadjuk. Fontos a gyermekek sikere beilleszkedése, új személyi kötődések kialakítása. A magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek számára biztosítjuk az egészséges lelki fejlődéshez szükséges feltételeket, a pozitív érzelmi és intellektuális élményeket, kapcsolatokat.

III. 4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az **anyanyelvi nevelés** valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével)- az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, **ösztönzésére** a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

IV. 1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvoda- és gyógypedagógus. Jelenléte *a nevelés egész időtartamában* fontos feltétele az óvodai nevelésnek. A gyógypedagógus/óvodapedagógus **elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.**

A gyógypedagógusi/óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvodai nevelésben résztvevő, nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó és a migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit. A **migráns** gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit.

Az értelmileg és tanulásban akadályozott gyermekeket nevelő óvodai csoport ellátásához feltétlenül szükséges óvodai feltételek:

Csoportonként: 1 fő gyógypedagógus és 1 fő gyógypedagógiai asszisztens

IV. 2. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületet, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsenek lehetőséget a szülők fogadására.

IV. 3. Az óvodai élet megszervezése

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és heti rendet a gyermekcsoport gyógypedagógusai/óvodapedagógusai alakítják ki.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. A gyógypedagógus/óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, **a fejlődésük nyomon követését** különböző kötelező dokumentumok, valamint az gyógypedagógusok/óvodapedagógusok által készített feljegyzések, szolgálják. Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét gyógypedagógus/óvodapedagógus irányítja.

IV. 3.1. A fejlesztés területei:

- **Nagymozgások** kialakítása, korrigálása
- A **finommotorikus** készség indítása, fejlesztése
- A beszédszervek ügyesítése, a **beszéd** indítása
- A **játéktevékenység** indítása, fejlesztése
- A **zenei nevelés** alapjainak lerakása
- Az **önkiszolgálás** kialakítása

Nagy hangsúlyt kap ezen kívül az iskolai életmódra való felkészítés, egyéni, kiscsoportos, csoportos formában, játékosan sok tapasztalatszerzést biztosító módszeres, következetes, apró lépésekben való fejlesztés. Lehetőséget teremtünk kiegészítő terápiák alkalmazására is.

Kiemelt feladataink:

- Intenzív mozgás és kommunikáció fejlesztés
- Praktikus ismeretek, önkiszolgálási feladatok megtanítása játékos- mozgásos- kommunikációs feladatokon keresztül
- A tanulási képesség kialakítása
- A gyakorlati- praktikus tevékenység fejlesztése
- Megfelelő tájékozódó képességfejlesztése az iskolai életre való felkészítés céljából
- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör kialakítása, nyitott, érdeklődő, önmagukban és másokban bízó gyerekek nevelése.

IV. 3. 2. Fejlesztési célok

Az óvodáskorú gyermekek az óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorban, fejlettségi szintben, a sérülés súlyosságában, típusában, a gyermek előzetes életében, családi vagy előző intézményes nevelésében gyökereznek.

Az optimális fejlesztés a transzferhatás következtében az egész személyiségre hat, a gyermek pszichomotoros fejlesztését szolgálja. Így nem egymástól elkülönült funkció tréning zajlik, hanem egyidejűleg több funkció fejlődését segíti a komplex környezet.

A szociális nevelés támogatása közben figyelembe veszi a program a különböző funkciók egymásra épülését, hogy sikerélményt biztosítson a gyermekeknek.

Miután a spontán ismeretszerzés is sérült, gyakran hiányzik a természetes kíváncsiság belőlük, tudatosan kell kiépíteni a környezetük megismerésére irányuló élethelyzeteket.

Meg kell tanulniuk az összes érzékszerv bevonásával a helyes érzékelést, észlelést, mint a magasabb mentális folyamatok kialakulásának első lépcsőfokát.

Az észleléssel igen szoros kapcsolatban van a megismerés folyamatában az emlékezet és figyelem, hisz csak azt tudják felidézni, amire emlékeznek, az emlékezet, pedig függ a figyelemtől.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

A nagy mozgásigényre, a tevékenység érzelem vezéreltségére, a viszonylag jó utánzókézségre, a felnőtt központúságra támaszkodva lehet eredményt elérni.

A gyermeki személyiség fejlődése szempontjából a legfontosabb tevékenységformára a játékra épülhet a pedagógiai munka, bármilyen képesség-fejlesztés legyen az mozgás, pszichomotoros vagy nyelvi-kommunikációs fejlesztés.

A tanulás játék keretében történik. Játék közben a gyermek tanul: tanul szociális szerepet, érzelmeket, motívumokat, beállítódást, tanulja a környezet személyi és tárgyi világának elsajátítását.

IV. 3. 3. Az óvodába kerülés módja

IV. 3. 3. 1. Bemenet

Intézményünk bemenet-szabályozott. Megyei Szakértő Bizottság Szakértői Véleménye és intézménykijelölése alapján fogadjuk a gyermekeket.

A gyermeknek az óvodába kerüléskor meg kell felelni az alábbi minimum követelményeknek:

Mozgás terén:

- helyzet és helyváltoztató alapmozgásokra képes

Gondozás terén:

- öltözésnél együttműködő, étkezésnél kanállal képes enni, pohárból kevés folyadékot inni

Szobatisztaság:

- nem kizáró ok, ha még pelenkázni kell (gyógypedagógiai asszisztens segítségével cél a szobatisztaság)

Kommunikáció terén

- figyel a beszélőre, minimális kontaktus kialakítható vele

Szociális fejlettség terén:

- csoportban nevelhető, önmagára és társaira nem jelent veszélyt

IV. 3. 3. 2. Az óvodai felvétel

A nevelési év során folyamatos a felvétel. A jelentkező gyermekeket érkezési sorrendben tudjuk fogadni az óvodai csoportok engedélyezett férőhelyszáma függvényében. Túljelentkezés esetén várólistára kerülnek a gyermekek.

IV. 3. 3. 3. A foglalkozások heti rendszeressége

a foglalkozás neve	heti előfordulás	a foglalkozás formája
anyanyelv	5	csoportos, egyéni
mozgásfejlesztés	5	csoportos
önkiszolgálás	2(év elején 5)	egyéni, mikrocsoportos
vizuomotoros fejlesztés	3	mikrocsoportos vagy egyéni
játékra nevelés	2 - 3	csoportos, mikrocsoportos vagy egyéni
egyéni fejlesztés	5	egyéni
zenei nevelés alapjai	2	mikrocsoportos

IV. 3. 3. 5. Szokások kialakítása, napirend

A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye egy adott helyzetben. Ennek kialakulásához meghatározott számú gyakorlásra, ismétlésre van szükség, hogy a cselekvés vagy viselkedésforma szokássá váljon.

A gyermek sérülésének, életkorának megfelelő élethelyzeteket kell teremteni, a kialakult feltételes reflexeket meg kell erősíteni.

Szükséges, hogy a már kialakult szokásokat mindig, minden körülmények között azonos módon várják el a gyermektől. A szokások keletkezésekor a **tudatosságnak**, a szükségesség belátásának a **cselekvés akarásának** is lényeges szerepe van, megkönnyíti, meggyorsítja a szokásfejlődés folyamatát.

Az értelmi fogyatékos óvadás még nem látja be helyes vagy helytelen viselkedésének következményét, itt az **utánzásnak**, modellkövetésnek van nagy jelentősége. A cselekvés hasznosságát kell hangsúlyozni elsősorban. A helyes viselkedést kell megerősíteni. A következetes elvárás mellett szükséges az állandó ellenőrzés. Figyelni kell a **fokozatosságra**, **egymásutániságra**, fontossági sorrendre.

A jól megválasztott **napirend**, a határozott, de szeretetteljes **követelés**, az **értelmes rend** segíti a szokások kialakítását.

Napirend

A tevékenység kezdete	A tevékenység vége	Időtartama	A tevékenység megnevezése
07.00	08.00	60'	Gyülekezés
08.00	11.30	210'	Játék, szabadon választott tevékenység, ismeretszerzés kötött vagy kötetlen szervezésben. Tisztálkodás, tízórai, önkiszolgálás fejlesztése. Udvari játék, levegőzés.
11.30	12.30	60'	Előkészületek az étkezéshez, étkezés
12.30	15.00	120'	Pihenés
15.00	16.00	60'	Öltözködés, testápolási teendők, uzsonna. Játék, szabadon választott vagy irányított tevékenység.

A nevelés során egyre nagyobb szerepet kap az önállóságra nevelés, amely azonban soha nem nélkülözheti az ellenőrzést, az ehhez kapcsolódó jutalmazást, büntetést.

A gyermekek a pedagógusban, illetve a velük kapcsolatban levő felnőttekben **érzelmi támaszt** keresnek. Szavaikat, azok tartalmát, egész magatartásukat, annak minden összetevőjét úgy kell szabályozni, hogy érzelmeiken alapuló, bensőséges személyes kapcsolat alakulhasson ki.

A **szoktatási idő** (8-10 hét) arra szolgál, hogy fokozatos legyen az átmenet, de feltétlenül örömszerző a gyermek számára, hogy **fokozatosan** szokják meg az új miliót.

A közösségi élet szokásainak megalapozása

A bölcsődéből érkező gyermek óvodai beilleszkedése viszonylag könnyebb, mint a családból érkező gyermekeké. A középsúlyos gyerekeknek nehezíti a helyzetét, hogy a kommunikáció hiányában nem tudják kívánságaikat, szükségleteiket jelezni, kódjai nem egyértelműek az új környezet számára. A szülő és pedagógus türelmes kivárása egyszerű gesztussal megerősítheti beszéde fejlődését.

A napirend, a foglalkozások változatos ismétlődése, a pihenés, szabad játék számtalan lehetőséget ad az egymásra figyelésre, az együttes örömszerzésre, a másság elfogadásának segítésére.

Megtanulják az elemi illemszabályokat. Az óvodai élet alkalmat nyújt az egyre nagyobb sétákra, miközben számtalan lehetőség nyílik a **szociális** tanulásra, derűs légkör kialakulására. Fontos, hogy ne változtassanak meg radikálisan mindent a gyermek életében, ezt türelmesen, határozott **követeléssel**, speciális **tréningekkel** érhetjük el.

Az **óvodai élet tudatos szervezésével**, a mindennapos szakszerű csoportos és egyéni **képességfejlesztő munkával**, az **érzelmi biztonság megteremtésével**, a gyermekek tevékenység-szükségletének kielégítésével, a sokoldalú tapasztalatszerzést, a szociális tanulás feltételeit biztosítva **kell elérni**, hogy az óvodások:

- biztonságban érezzék megukat a szeretetteljes légkörű közösségben;
- testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek;
- tudjanak utánozni;

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni, a felnőtt irányítását elfogadni;
- használják adekvátan a játékeszközöket;
- értsék az egyszerű - alkalmanként gesztussal kísért - verbális utasításokat, azokat hajtsák végre.
- fejlettségi szintjüknek megfelelően tudjanak kommunikálni;
- kívánságukat, kérésüket, szükségleteiket tudják közölni, használjanak nonverbális jelzéseket is;
- közvetlen környezetükben, tudjanak tájékozódni;
- tudjanak rövid ideig feladathelyzetben maradni, figyelmüket egy adott tevékenységre irányítani;
- alakuljon ki segítséggel az elemi tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés, WC használat készsége;
- igényeljék a rendszeres mozgást, vegyenek részt mozgásos játékokban;
- tudjanak különböző anyagokkal ügyesen manipulálni, alakuljon ki az ábrázolás igénye bennük;
- szívesen hallgassanak rövid mesét, verset, tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, verseket, mondókákat;
- ismerjék az alapvető viselkedési szokásokat, tudjanak köszönni, kérni, kívánni.

IV. 4. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. A gyógypedagógus/óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A szülők legfontosabb érdekérvényesítési szerve az óvodai csoportban a Szülői Munkaközösség. A szülők ezen szervezeti kereten keresztül informálódnak és nyilvánítják ki véleményüket az óvodai életet érintő kérdésekben, illetve – a pedagógusokkal együttműködve - részt vesznek az ünnepélyek, hagyományos rendezvények és egyéb programok szervezésében. Előzetes egyeztetés alapján a szülők fogadóórákon, szülői értekezleteken, fórumokon és úgynevezett “nyílt napokon” tájékozódhatnak az óvodai csoportban folyó munkáról, a gyermekek teljesítményeiről, eredményeiről. A szülőkkel minden nap közvetlen kapcsolatban vagyunk. Lehetőség nyílik az éppen aktuális kérdések megbeszélésére, tanácsadásra is. Gyermekeink otthoni körülményeiről a rendszeres családlátogatások alkalmával tájékozódunk. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsőde, és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

A **nemzeti, etnikai kisebbség**hez tartozó gyermekeket nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett kisebbségi szervezetekkel, kisebbségi önkormányzatokkal.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

A közoktatási törvény értelmében az intézmény önálló jogi személy, melynek élén az iskolaigazgató áll.

Az óvoda életét, szervezeti felállítását, belső rendjét, működését a **nevelőtestület** határozza meg. Valamennyi terület szabályozását az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza.

A követelményeket, a zökkenőmentes működést a további szabályzatok segítik:

- Munka és Balesetvédelmi Szabályzat
- Óvodai házirend
- Éves munkaterv és ütemterv
- Nevelési és Pedagógiai program
- Minőségbiztosítási program
- SZMSZ

Az óvoda szervezetét a gyógypedagógus/óvodapedagógus organizálja, az iskolaigazgatóval az élen.

Az érdekegyeztetés, érdekérvényesítés szervei, formái:

A közalkalmazotti érdekérvényesítés szervei:

- a közalkalmazotti tanács

A gyermekek érdekérvényesítő szerve a szülői munkaközösség, amely csoportonként működik. Évente megerősítést nyernek a tisztségviselők. A **szülői munkaközösség** ismeri és véleményezi az óvoda programját, házirendjét, nevelési tervét. Részt vállal a közösség, illetve az óvoda életét érintő események, ünnepek, hagyományos rendezvények szervezésében.

Nagy szerepe van a **szülők egymás közti kapcsolatának**. A sérült gyermek nevelése során számtalan alkalommal kerülhet krízishelyzetbe a szülő, ahol a szakmai segítség mellett kiemelt jelentőségű a sorstársak támasznyújtó segítése.

IV. 4. 1. Társadalmi kapcsolatok

- az óvoda kapcsolatot tart fenn az Önkormányzat többségi óvodáival
- saját szülői szervezetével, iskolánkat támogató Kéz a kézben alapítvánnyal
- a Nagykőrösi Pedagógiai Szakszolgálattal
- körzeti gyermekorvosokkal
- védőnőkkel
- Családsegítő Szolgálattal
- Gyermekjóléti Szolgálattal

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI és A GYÓGYPEDAGÓGUS/ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

A nevelés folyamatában elméleti, gyakorlati ismeretek, jártasságok, készségek elsajátítását, képességek kialakulását, viszonyulások, érzelmi akarati tulajdonságok fejlődését, magatartástanulást segíti a pedagógus. A verbális, mozgásos és szociális nevelés eredményeként alakulnak a gyermek érzelmei, a cselekvés módja, a szociális magatartás, különböző tulajdonságok és képességek.

Óvodai csoportunk tevékenységét meghatározó célok

- Egyénre szabottan biztosítani az óvodás gyermekek szociális érzelmi és értelmi szükségleteinek kielégítését.
- A gyermeki játék hatékony alkalmazása a nevelői munkában.
- Az iskolai, potenciális tanulási zavarok megelőzése egyéni- és kiscsoportos formában
- A pszichikus funkciók prevenció, korrekció, kompenzáció, rehabilitáció és rehabilitációs fejlesztésével segíteni a tanulási képességek kialakulását – az iskolába lépés érdekében.
- Fő törekvésünk - a képességek, készségek célzatos fejlesztésével -, hogy minden gyermeket egyéni lehetőségeihez mértén felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdéshez.
- E cél elérése érdekében fejlesztjük mindazokat a készségeket, képességeket, amelyek a későbbi- iskolai életben való boldoguláshoz szükségesek. Ennek megvalósításához gyermekközpontú, érzelmeiben gazdag óvodai légkör megteremtésén fáradozunk.
- Az iskolai életmódra való felkészítés célja kialakítani (az egyéni fejlettségi szinthez igazodva) az iskolaérettséget, az iskolai életre való felkészültséget, azaz a gyermekek rendelkezzenek alapvető testi fejlettséggel, a pszichikus folyamatok fejlettségével, legyen szociálisan fejlett az iskolai életre.

V. 1. Játék

- A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék - szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.
- A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és a gyógypedagógus/óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőt, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
- A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és a gyógypedagógus/óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző

játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a **szimbolikus szerepjátékokhoz**, a konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

- A játék folyamatában a gyógypedagógus/óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.
- A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

V. 1. 1. Játékra nevelés

Az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok megismertetése. Az egymás melletti és együttes játék megvalósítása énekes-verses népi játékok játszása.

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás.

Formája: mikrocsoportos, csoportos, esetleg egyéni

Ideje: heti 2-3 alkalommal

Időtartama: 10-15 perc

Célja:

- a játékkedv felkeltése
- az adekvát játékhasználat megtanítása
- az egymás melletti tevékenység támogatása
- az együttes játék örömeinek felfedeztetése
- a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyairól
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása

A személyiség fejlődésében meghatározó szerepe van a játéknak, amely a gyermeki fejlődés velejárója.

A játék nem csupán szabadidős tevékenységet jelent, hanem **jelen van minden célzott foglalkozáson** is, a játék ismeretszerző funkcióval bír, nélkülözhetetlen a beszédfejlesztésnél, a mozgásnevelésnél, a finommotorika fejlesztésénél.

A játékra nevelés **együttjátszást, együttes cselekedtetést** jelent, ahol a gyógypedagógus szerepe fokozatosan csökken, helyét a játékkezdeményezés, majd az egyre önállóbb játék veszi át. a foglalkozás akkor tölti be szerepét, ha a gyermek játéktevékenységében egyre több lesz az olyan elem, amely önálló elgondolásból, a tanult formák alkalmazásából születik.

V. 1. 2. Az értelmében és tanulásban akadályozott gyermek játékának jellemzői

A gyermek játékát **nem az életkora, hanem fejlettségi szintje** határozza meg. Tükrözi az adott gyermek sérülés okozta elmaradását, értelmi állapotát.

Játéka nem csupán alacsonyabb szintű, mint a többségi óvodába járó gyermeké, hanem **minőségileg is más**. Sokszor hiányzik belőle a természetes kíváncsiság, a kreativitás, az alkotás vágya, a fantázia. Gyakran sztereotipen rakosgat, a játékot a szájába veszi, dobálja. A már

megtanult játékot önmagától nem fejleszti tovább, **megreked egy adott tevékenységnél**, előfordulhat, hogy a játék számára nem bír felhívó jelleggel. Tevékenységéhez nem mindig társul öröm. Nem a játék okozta kellemes tapasztalat motiválja, hanem tevékenysége többnyire betanult, begyakorolt helyzetekre épül. Egy-egy játékfolyamatot képes kitartóan, monoton módon ismételtetni. Gyakran hiányzik a kezdeményezés, igényli a felnőtt irányítását, jelenlétét.

Az óvodáskorú gyermekekre jellemző, hogy elsősorban a mozgásos játékokat (futkározás, ugrálás, mászás) preferálja. Uralkodó játékforma a **magányos** játék. A fejlesztés hatására megjelenik a **párhuzamos** játék, amikor a pedagógus irányítása mellett utánozza a felnőttet. Majd **önállóan** is próbál játszani, végül az egymás mellett tevékenykedő gyermekek rövid ideig megpróbálnak **együtt** játszani.

A játék helye az értelmükben és tanulásban akadályozott óvodások nevelésében

A sérült gyermek egész napos tevékenységének legfontosabb eleme a játék. Minderre lehetőség nyílik a **reggeli gyülekezés idején**, a „**játékra nevelés**” **foglalkozáson**, a **szabadban** történő játék, illetve a délutáni irányított, vagy szervezett **szabad játék** idején.

Szervesen kapcsolódik az óvodai foglalkozáshoz, amikor a tanult, játékos tevékenységet, játékszituációkat felhasználva segíti a foglalkozások eredményességét. Miközben játszik, megismeri a környező világot és az emberi viszonylatokat. Egyben az ismeretek rögzítésének eszköze. Játék közben átismétli a látott, hallott dolgokat.

Megtanulandó játékok: - óvodáskor végére –

Finommotorikát fejlesztő játékok

- ki-be pakolás
- válogatás, csoportosítás
- építés vízszintesen
- építés függőlegesen
- építés különböző formájú, anyagú, nagyságú elemekből
- építés minta után (felnőtt)
- illesztés
- fűzés
- ujjak ügyesítése mondókákkal, mesékkel

A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok

- képes lottó
- szétvágott képek összeillesztése
- hasonlóság, különbség észrevételét segítő játékok
- memória
- képtörténet kirakása
- sorozatok
- hallási differenciálást segítő játékok
- tájékozódás a hang alapján
- tárgyak felismerése tapintás útján

Mozgásos játékok

- köralakítás
- körbejárás
- párválasztás
- körjátékok
- páros játékok
- menetelés, vonatozás, sétálás
- egyensúlyozó játékok

A játékeszközök kiválasztásának szempontjai

- a gyermek fejlettségi szintje
- az adott feladat
- az esztétikum
- tartósság, könnyen tisztíthatóság
- ne veszélyeztesse a gyermek testi épségét
- legyen választási lehetőség
- lehetőleg fejlesztő jellegű legyen

Elvárások az óvodáskor végén

- ismerjék az alapvető játékokat
- legyenek képesek rövid ideig adekvátan játszani
- válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre
- tanuljanak meg elkérni a játékot, tudjanak várni
- tudjanak egyszerű építményt konstruálni
- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékaikban
- ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be körjátékokba
- legyenek képesek rövid ideig együtt játszani
- ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen
- ha kell, játékaikat kísérik beszéddel
- a tanult játékokat próbálják továbbfejleszteni

V. 2. Vers, mese

- Az érzelmi biztonság megadásának s az **anyanyelvi nevelésnek** egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolóok, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában - tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyatairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról.
- A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világvilágának.

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átéltesítő szemléletmódja es az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világvilága, csodákkal és átváltozásokkal **ráébreszt** a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

- A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.
- A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
- A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.
- Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

V. 2. 1. Anyanyelvi nevelés foglalkozások

A kommunikációs készség fejlesztése, a közvetlen környezet megismerését segítő forma, kettős feladata: a beszédmegértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetése. Egyszerű mesék, versek, mondókák megtanítása.

formája: csoportos, egyéni, esetleg kiscsoportos

ideje: 5 – 30 perc

célja:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzóképeség fejlesztése, kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása
- a beszédszervek ügyesítése
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése
- a grammatikai rendszer kiépítése
- a közvetlen környezet tárgyairól, élővilágáról, cselekvéseiről, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

Az értelmi fejlődésükben akadályozott gyermekek speciális beszédfejlesztését az teszi szükségessé, hogy beszédük később indul, lassabb ütemben fejlődik, s a szókincs, a mondataalkotás, illetve az artikuláció területén egyaránt sajátosságokkal bír.

A beszéd-rendellenesség együtt járója az értelmi sérülésnek és egyben súlyosbítja is azt. A gyermek nehezen sajátítja el a beszédet, és éppen a sérülésből adódóan, nehezen tudja „asszimilálni” a beszéd differenciált rendszerét.

Ezeknél a gyermekeknél **kommunikációs igényű beszédnevelésről** kell beszélni. Ez annak a törekvésnek a kihangsúlyozása, miszerint csak a kommunikációba való tudatos beillesztéssel és kommunikációs képességre való ráneveléssel érhetők el a célok. A kommunikáció fejlesztésénél figyelembe kell venni mindazokat a **nonverbális ismerethordozókat**, amelyek az emberi kapcsolatrendszerben szerepet játszanak. Ilyen vizuális elemek pl. a mimika, tekintetváltás, gesztusok, taktilis elemek (érintés, simogatás) auditív elemek (hang intenzitása, ritmusa, hanglejtés)

Az értelmi fejlődésükben, középsúlyos fokban sérült gyermekek beszédfejlődési sajátosságai:

Az értelmi fejlődés zavar egyik fő társuló tünete a különböző mértékű beszédfejlődésbeli elmaradás. A tünetek formái, jellemző jegyei összefüggnek a sérülés súlyosságával.

- a nyelvi differenciáltság is tökéletlen marad
- évekig megrekedhetnek a preverbális kommunikáció szintjén
- jellemző az artikulációs hibák nagy száma
- nyelvük tartalmilag szegényes
- tényleges szókincsük lassan bővül, az utánzott szavakat nem képesek adekvátan használni

Az anyanyelv (a beszédfejlesztés és környezetismeret) foglalkozás feladata

A beszédfejlesztés jelen van a gyermek egésznapos tevékenységében, tehát *nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának*. A beszéd fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez, mintegy összefonódik ezekkel.

A megkésett mozgásfejlődés hátráltatja a beszéd fejlődését. Megzavarja azt a folyamatot, amelyben a gyermek közvetlen közélről ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását és érezteti hatását az artikulációban, amely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igényli.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban.

Ezért az értelmükben akadályozott gyermekeket nevelő óvodákban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy foglalkozáson belül szerepel a beszédfejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi nevelés.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeihez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (bekapcsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körülölelő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezet kell.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire, a már meglévő ismereteire kell támaszkodni ahhoz, hogy új ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve a meg lévőket bővítsék. Ehhez egy **sokat beszélő, megértő környezet** megteremtése szükséges, amely a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagál és megfogalmazza azt.

Fontos a **pedagógus** – mint **modellértékű személy** – érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való jó érzelmi kapcsolat kialakulását.

Speciális feladatok:

- az érdeklődés felkeltése
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása
- a beszédmegértés fejlesztése
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés) a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása

Témakörök a környezet megismerésére

1. óvodások lettünk:

- nevek, jelek, felnőttek neve
- tájékozódás az óvoda helyiségében

2. testünk:

- saját név, jel tudatosítása
- saját test részei
- testrészek másokon

3. a család:

- a család tagjainak felismerése, megnevezése
- a szülők, testvérek munkája
- a család otthoni tevékenysége

4. az ősz:

- az őszi természet megfigyelése (gyűjtés)
- őszi időjárás
- őszi gyümölcsök (befőzés)
- őszi zöldségek
- őszi öltözködés, testséma fejlesztés

5. a tél:

- a téli természet megfigyelése, téli örömök
- a téli időjárás
- a téli öltözködés, testséma fejlesztés
- a téli ünnepek (mikulás, karácsony, farsang)

6. a tavasz:

- a tavaszi természet megfigyelése (növényültetés)
- a tavaszi időjárás
- a tavaszi virágok, gyümölcsök, zöldségek
- a tavaszi öltözködés, testséma fejlesztés
- a tavaszi ünnep: húsvét, anyák napja

8. a nyár:

- a nyári természet megfigyelése (növényültetés)
- a nyári időjárás
- a nyári virágok, gyümölcsök, zöldségek
- a nyári öltözködés, testséma fejlesztés

9. az óvoda:

- csoportszoba, öltöző, fürdőszoba, konyha, udvar

10. otthoni tevékenységek:

- mosás, takarítás, főzés, terítés, mosogatás, ágyazás

11. a közlekedés:

- a járművek felismerése
- közlekedés a járműveken
- helyes viselkedés a járműveken
- elemi közlekedési szabályok elsajátítása

12. az állatok:

- a ház körül élő állatok
- állatkertben élő állatok

13. az utca:

- üzletek, vásárlás
- járművek, járókelők

14. játékok:

- szobai játékok
- játékok a játszótéren

A beszédfunkciók fejlesztése és korrekciója

A beszédfejlesztés egyéni és csoportos formában zajlik. Természetesen egy – egy gyermek sérülésének súlyossága, milyensége nagymértékben meghatározhatja a vele való foglalkozás formáját. A beszédfejlesztés bizonyos elemeit csak **egyéni foglalkozás** keretében lehet jól begyakorolni. Ebben a munkában elengedhetetlen a **logopédus** aktív közreműködése.

Az aktív beszéd elsajátításának alapja a nonverbális és verbális kommunikáció elemeinek egymásra épülése, ezek tudatos fejlesztése.

A beszédfejlesztés fontos lépése a **kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése**, amit a következők segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével
- állathangok, állatmozgások utánzása
- az akusztikus figyelem felkeltése: hosszú-rövid, lassú-gyors, magas-mély hangok megkülönböztetése
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése
- a beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok)
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókinccs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókinccsbe
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése

A foglalkozások **időtartama** az év folyamán változik, hiszen ahogy növekszik a gyermek figyelme, koncentrációkészsége, egyre hosszabb ideig lehet velük dolgozni. Kezdetben 5-10 , később 20-30 percesek lehetnek ezek.

A foglalkozások **felépítése**:

Minden anyanyelvi foglalkozás azonos rítus szerint zajlik.

A *bevezető részben* a gyermekek gyakorolják nevüket, jelüket, egymás nevét. Beszélgetés keretében számba veszik a hiányzókat. Az időjárás megfigyelése is a mindennapi feladatok közé tartozik. a megfigyelteket minden alkalommal, képekkel (szimbólumokkal) rögzítik.

A *fő részben* az adott témakör feldolgozása történik, amelyek hetente változnak. A témakörök mélységének feldolgozását az adott csoport fejlettségi szintje határozza meg.

A *befejező részben* az értékelés zajlik, de a gyermekeknek a foglalkozás egész ideje alatt folyamatos visszajelzést kell kapniuk.

Az értelmében akadályozott gyermekek beszéde az óvodáskor végén

Általános követelményeket nem lehet meghatározni.

- Egy részük az óvodai évek végére megtanítható szavakba, egyszerű mondatokba beszélni. Közlésük azonban a különböző artikulációs hibák miatt nehezen érthető.
- Vannak, akiknél később indul a beszédfejlődés, szavakban, szótöredékekben beszélnek.
- Egy részük eljut ugyan a beszédmegértés bizonyos szintjére, szituációhoz kötötten viszonylag jól érti a közléseket, utasításokat, de szavakat még nem mond, csak hangokat hangoztat.

V. 3. Ének, zene, énekes játék

- Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös énekzenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.
- Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál a gyógypedagógus/óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.
- A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

V. 3.1. Zenei nevelés alapjai

Egyszerű ritmusú versek, mondókák segítségével a ritmus, a zenei hallás fejlesztése. Ez a foglalkozás lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására.

Formája: csoportos, mikrocsoporthoz, egyéni

Ideje: alkalmanként, illetve heti 2 alkalommal

Időtartama: a gyermekek igényének megfelelően 5 – 10 perc

Célja:

- a zenei érdeklődés felkeltése
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása
- utánzásra készítés
- a ritmusérzék fejlesztése
- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása
- a zenei hallás fejlesztése
- hangulatkeltés, motiválás
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése
- a nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása
- a zenehallgatás megszerettetése
- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése

Az értelmükben akadályozott gyermek életét végigkíséri a zene. A zene megnyugtató, elringató, figyelemfelkeltő, motiváló szereppel bír. Már a **zörejek** fontos szerepet játszanak a gyermek ismeretszerző folyamatában. A beszéd és a zene szoros kapcsolatban van. A beszéd tempója, a ritmus, a hangleadés, a hanghordozás, a hangmagasság más – más jelzéssel bír a gyermek számára. **Érzelmi hatása** különös jelentőséggel bír. A kisgyermeket zenei hangok tömege veszi körül, ebből az óvodás gyermek életében az ének játszik óriási szerepet. A hangszerek élményt jelentenek a gyermekeknek, a felnőtt furulyázása, gitározása, sőt ő maga megismerkedik a különböző hangszerekkel, azonban az énekhang közvetlen személyes kapcsolatot teremtő, játékot, mozgást kísérő szerepe nagyobb. A dalokat először a felnőtt éneklő, a gyermek figyel, vele örül, újra és újra kéri. Egy – egy mondóka vagy dal önmagában is öröm, de igazi örömet a sokszori ismétlés ad. Fokozza a gyermek érdeklődését, a szép, tiszta felnőtt éneklés, a tempóváltoztatás, a halkabb, hangosabb előadásmód. A pedagógus mimikája, gesztusai esetleg bábok alkalmazása fokozhatja a hatást.

A zenei nevelés helye a gyógypedagógiai óvodában

A felnőtt minden olyan alkalommal énekelhet, amikor a gyermekek jó közérzettel tevékenykednek, szabadon játszanak. Használhatja motiválásként a gyermek megnyugtatóására, akár jutalmazhat is vele, az éneklés a felnőtt és a gyermek közötti személyes kapcsolatot elmélyíti, közös örömszerzés forrása. Az óvodások életében a hőcölő, lovagoltató énekek, mondókák fordulnak elő gyakrabban. Ezeknél a dal, mondóka lüktetését mindig mozgás kíséri. A játékos együttléteknél a testi kapcsolat is fontos. A mindennapok során számtalan mód nyílik az éneklésre. A gyermekek a kedvenc énekeket, mondókákat megpróbálják énekelni, dúdolni, imitálni. A ritmusfejlesztés során az egyenletes lüktetésen túl érzékeltetik **a gyors és lassú ritmust, a magas és mély hangokat.**

Elvárások az óvodáztatás végére

- ismerjék fel a tanult énekeket
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban
- szívesen énekeljenek
- tudjanak egyenletes lüktetéssel kísérsni egyszerű dobbal
- ismerjék a hangszereket

V. 4. Rajzolás, mintázás, kézi munka

- A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.
- A gyógypedagógus/óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget. Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.
- A gyógypedagógus/óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és a kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.”

V.4.1. Vizuomotoros fejlesztés

Vizuomotoros készség fejlesztése: a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem-kéz koordináció, alakállandóság, alak-háttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.

A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését a gyerekek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás.

formája: mikrocsoportos, egyéni

ideje: heti 3 foglalkozás

időtartama: 15 – 20 perc

célja:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása
- a kéz izomerejének szabályozása
- a célirányos kézmozgások kialakítása
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása
- az ujjak tapintásérzetének fokozása
- a csukló, az ujjak laza mozgatása

- a látás- tapintás- mozgásérzet együttes szabályozása
- a dominancia kialakításának segítése
- a testséma fejlesztése
- az ábrázoló kedv felkeltése
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése
- a helyes ceruzafogás kialakítása
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése
- a téri tájékozódás fejlesztése
- az analízis, -szintetizáló készség kialakítása
- az egyszerű ok-okozati összefüggések felismertetése
- a beszéd-készség fejlesztése
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése

A nagymozgások és a finommotorika fejlődése egymással szoros kapcsolatban van. A mozgásos tanulás közben vizuális, akusztikus, kinesztetikus, taktilis ingerek fejlesztik a percepciót, hatnak a kognitív funkciókra és a beszédre, segítik a manipulációt. A vizuális percepció által alakul a látás, tapintás és mozgásérzet együttes szabályozása. Amikor a gyermekek kezét kívánjuk alkalmassá tenni az egyszerű feladatok elvégzésére, vagy ábrázolásra, elsősorban az **érzékelés-észlelését** kell elvégezni. Az **ujjak, a kéz ügyesedésével** kialakult szem-kéz koordinációval fejlődik a forma, szín, nagyság megkülönböztető képesség, a taktilis érzékelés, a soralkotás, osztályozás, elrendezés képessége is. A célirányos mozgás kivitelezése érdekében számtalan tanulási helyzetet kell létrehozni. Tág területet biztosít az **önkiszolgálás** e terület fejlesztésére. A testséma fejlődése is szoros kapcsolatban van a mozgás, azon belül a finommotorika fejlődésével is. A szem – kéz koordináció fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szem fixáló mozgásának kialakítása, az alak – háttér felfogó képesség, a téri irányok, térbeli viszonylatok fejlesztése. Meg kell erősíteni az érzékelő apparátust, fejleszteni kell a motoros folyamatokat és a nyelvi képességeket. A különböző fejlesztő játékokkal végzett manipuláció ügyesíti a gyermek finommotorikáját.

V. 4. 2. Az értelmében akadályozott óvodás vizuomotoros készségének jellemzői

A motoros készségek és a percepció fejlettsége alapvető szerepet játszanak a kognitív képességek kialakulásában. Az értelmi fogyatékos gyermeknél a **mozgásszerveződés** különböző **zavarai** gyakran társulnak az észlelés különböző tartományainak zavarával. Mozgásos ügyetlensége a manualitásban is megjelenik. A kognitív funkciók sérülése, a pontatlan megfigyelés, a célirányos mozgások kivitelezésének nehézségei, a hibás vizuális emlékezet, a kialakulatlan dominancia, a tartós figyelem, a feladattartás gyengesége, szétszórtságuk, nyugtalan magatartásuk nehezíti az ismeretszerzést. A finommozgást igénylő feladatokat erőtlen, pontatlan mozgáskoordinációval oldják meg.

A vizuomotoros készség fejlesztésének feladatai

A foglalkozás kettős feladatot lát el:

1. alkalmassá teszi a gyermeket egyre pontosabb célzott manipulálásra
2. az ábrázoló kedvet igyekszik felkelteni, támogatja az önkifejezését

feladatok :

- olyan nevelési helyzetet kell létrehozni, ahol az ingerek sokoldalú felvétele, szelekciója biztosított.
- törekedni kell a pontos megfigyelésre (fejlesztő játékok, eszközök segítségével)

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- megismerik a különböző. eszközök fogását, elengedését, osztályozását: színek, formák, nagyság, súly alapján
- megtanulják tárgyakat megkülönböztetni tapintással
- azonos tárgyakat csoportosítanak
- párosítanak, ritmikus sort alkotnak
- ujjtornával ügyesítik a kéz ujjait

A szem – kéz koordináció, az alak – háttér differenciáló képesség, az alakkonstancia, a testséma fejlesztés, az ujjak és kéz ügyesítése mellett a gyermek ábrázoló képességét is fejlesztik. Különböző anyagok, technikák megismertetésével, együttes tevékenységgel teszik őket alkalmassá arra, hogy örömeiket, élményeiket rajzzal, festéssel, mintázással is ki tudják fejezni.

V. 4. 3. Az ábrázolás, alakítás fejlesztésének lehetőségei

Mintázás

- **homok:** formázás, építés, formakitöltés
- **víz:** töltögetés, pancsolás
- **gyurma:** lapítás, sodrás, gömbölyítés, formálás
- **agyag:** formálás

Festés

- **kézzel:** tenyérrel, öt ujjal, ököllel, egy ujjal
- **eszközökkel:** szivacsos flakonnal, szivacs-ecsettel, vastag ecsettel

Nyomdázás: szivaccsal, dugóval, terményekkel, játéknymódával

Papírmunkák: gyűrítés, tépés, sodrás, ragasztás, nyírás

Rajzolás: vastag zsírkrétával, vastag színessel, grafit ceruzával

Vegyese technikák

A felsorolt technikákkal és eszközökkel dolgozhatnak különböző nagyságú, minőségű, térbeli elhelyezésű anyagokon (papír, üveg, tükör, fólia, paraván, tábla, fa, textil, stb.)

A munka során fontos, hogy ügyeljenek a helyes irányra és gyermekekkel is igyekezzenek megtanítani a balról jobbra és a fentről lefelé haladást.

Elvárások az óvodáskor végén

- tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni
- alakuljon ki kétujjas fogása
- tudjon pontosan illeszteni
- alakuljon ki megközelítőleg helyes ceruzafogása
- szívesen ábrázoljon
- használja a megismert eszközöket
- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni
- munkájában balról jobbra haladjon
- alakuljon ki kezessége, testsémája

V. 5. Mozgás

- A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.
- Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.
- Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.
- A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

V. 5. 1. Mozgásfejlesztés-foglalkozás

A foglalkozás fő feladata az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot kialakulásának elősegítése.

formája: csoportos vagy egyéni

ideje: naponta

időtartama: 20 - 30 perc

célja:

• a motoros tanulás elősegítése;
az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;

- a biztos egyensúly kialakítása;
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése;
- a teljesítőképesség növelése;
- a mozgásos gátlás oldása;
- az utánzókézség fejlesztése;
- a testséma fejlesztése;
- a légzéstechnika javítása;
- a ritmusérzék fejlesztése;
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása;
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a téri tájékozódás fejlesztése.

A mozgás fejlődése az érés és tanulás egységében valósul meg. Mozgásmintákból épülnek fel a motoros készségek, a sok-sok gyakorlással, ismétléssel lesznek pontosak, célszerűek. Fontos, hogy a környezet készítse a gyereket a motoros válaszadásra, miközben biztonságot is hordoz. A gyermek saját aktivitásán átjusson újabb és újabb tapasztalatokhoz, amelyek az érzékszervi és mozgásos tanulás további fejlődését szolgálják.

V. 5. 2. Az értelmi fogyatékos gyermek mozgásának jellemzői

Az értelmi fejlődésükben akadályozott gyermekek mozgásukban is eltérnek ép társaiktól. A pszichoszomatikus fejlődésüket befolyásolja -- az életkor mellett - a **fejlődési tempó nagyfokú lelassúbbodottsága**, a fejlődés **szabálytalansága**, **egyenetlensége**, az egyes területek egymáshoz való viszonyában bekövetkező változás. Ehhez járul a fejlődés során jelentkező minőségi változásokat jelentő mozzanatok **elmosódása**, **jellegtelensége**.

Tanítványainknál a mozgásfejlődés során bizonyos **fázisok kimaradnak**, **kevésbé gyakorlódnak be**, illetve **hibásan rögzülnek**.

Ez a **mennyiségi és minőségi eltérés** megmutatkozik a mozgáskoordináció és egyensúlyérzék zavarában, a mozgás folyamatainak kivitelezésének pontatlanságában, a testséma, a téri, időorientáció fejlődésének elmaradásában, ügyetlen, lassú mozgásban, vagy hipermotilitásban. A figyelem zavara miatt gyakran egyszerű feladatok utánzására képtelenek. Számolnunk kell az esetleges társuló fogyatékosként jelentkező mozgássérüléssel, esetleg mozgásos félelemmel. Ugyanakkor bizonyos kórfarmájú gyerekek jó utánzókézsége jó kiinduló alapot ad a fejlesztéshez.

V. 5. 3. Az óvodába kerülő gyermek mozgásának jellemzői

Az értelmi fogyatékos gyermek szembetűnő vonása a **bizonytalan, ügyetlen, kevésbé harmonikus** mozgás. Járása általában széles alapú, a kezek együttmozgása hiányzik, testi fejlettségük eltér ép társaiktól. A gracilis csontozatú, kissúlyú gyermekek mellett sok az elhízott, lusta óvodás is. Mozgáskészségüket **infantilizmus** jellemzi, az érési egyenetlenség, a fejletlen testséma, a taktilis háritás, a zavart kinesztetikus észlelés, a nagy és finommotorika koordinálatlansága figyelhető meg. A szenzoros-motoros információk rendezése nehézségbe ütközik. Az ingerre való reagálás pontatlan. Nincs késztetésük a közelítő mozgásokra, megfigyelésük bizonytalan. Mozgásuk ritmusa diszharmonikus, statikai hibák, tartási rendellenességek, az izomtónus zavara jelentkezhet. Mozgás kivitelezésük erőtlén.

V. 5. 4. A mozgásfejlesztés feladata

Az óvodai mozgásnevelés feladata, hogy fejlessze az erőt, ügyességet, gyorsaságot, állóképességet, a biztos egyensúly kialakítását, növelje a teljesítőképességet, továbbá javítsa a hibás összerendezetlen mozgásokat. Meg kell tanítani a gyermekeket a különböző helyzetekben való értelmes cselekvésre, célirányos mozgásra. Az utánzókézség fejlesztését a nagymozgások utánzásával lehet a legjobban fejleszteni. Első lépés a **passzív mozgásindítás** (passzív tornáztatás). Eleinte sok ringató, gurítós játékot játszanak, amely a feszültség oldását segíti és az érzelmi nevelés szempontjából is nagy jelentőségű. Ezután a gyermeki mozgásfejlődés állomásainak megfelelő **alpmozgások kialakítására**, gyakorlására térnek át, majd az alpmozgásokból állítanak össze mozgássorokat.

Ezzel párhuzamosan sok **gesztussal kísért mondókat** tanulnak.

A mozgásfejlesztés területei

- játékos utánzó gyakorlatok
- alpmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása
- mozgásos játékok.

Játékos utánzó gyakorlatok

Feladatai: az utánzőképesség fejlesztése, sikerélmény biztosítása, közös tevékenység, kapcsolatteremtés, az egyes testrészek átmozgatása, ráhangolódás a foglalkozásra, testséma fejlesztés, a beszéd megértés és beszédkésztetés, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

A játékos utánzó gyakorlatokat kezdetben segítséggel, majd egyre önállóbban végzik a gyerekek. A mondókával, verssel, énekkel kísért gimnasztikai gyakorlatok az egész test átmozgatását célozzák. Az énekek, versek megadják a mozgások ritmusát, az egyszerű, könnyen utánozhatók felkeltik a gyermek érdeklődését. Átalluk megismerik az egyes testrészeket, megtanulják, hogy melyik a páros, és azt, hogy azok egymástól függetlenül is mozgathatók. Testsémájuk, testtudatuk, testfogalmuk fejlődik.

Az alapmozgások kialakítása, korrigálása

Feladatai: a pontos mozgás-kivitelezés segítése, a hibás, összerendezetlen mozgások javítása, a mozgásos gátlások oldása, a mozgásigény kiélésének segítése, az erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság, teljesítőképesség növelése, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, beszéd fejlesztése. A foglalkozások fő részét ezek a gyakorlatok töltik ki. A csoportos együttlét alatt meg tanulnak a gyermekek egymásra figyelni, egymást megvárni, segíteni egymáson. Megtanulnak egyszerű verbális utasításokat végrehajtani. Viselkedésük fegyelmezt lesz. A foglalkozás e része alatt **hely- és helyzetváltoztató mozgásokat** végeznek. A különböző minőségű talajon, szőnyegen, szabadban végzett, sokoldalúan begyakorolt mozgások hatására gazdagodnak ismereteik önmagukról. A páros gyakorlatok a kapcsolatteremtést is segítik. A hibás mozgás korrekcióját az új dinamikus sztereotípiák kialakítása szolgálja. A foglalkozások e részének tervezésekor különös figyelmet kell fordítani a gyermek **biológiai állapotára** az esetleges **társuló fogyatékoságára**.

Gyakorlatok:

rendgyakorlatok

kartartások   nyújtott
   hajlított
   vegyes

karkörzések

állások   alapállás
   lábujjon
   sarkon
   talp élen
   guggoló állás
   terpeszállás

ülés   nyújtott
   terpesz
   török

fekvés   hanyatt
   hason
   oldalt

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

függés	függőállás függeszkedés
járás	kis és nagy lépéssel előre, oldalra gyors, lassú különböző minőségű talajon vonal között vonalon tárgyak kikerülésével tárgyak átlépésével hullámvonalon irányváltatással különböző eszközökkel lépcsőn járás
futás	gyors, lassú tempóban tempóváltással különböző irányba irányváltással különböző szélességű vonalak között futás közben akadály átlépése, megkerülése futkározás célba futás futás eszközzel a kézben
ugrás	szökdelés átugrás leugrás ki-be ugrás
dobás-fogás	elkapás eldobás célba dobás
támaszgyakorlatok	csúszás kúszás mászás gurulás

egyensúlyérzék
fejlesztő gyakorlatok

lábujjhegyen állás nyitott, majd csukott szemmel
fél lábon megállás
statikai egyensúlyhelyzetből való kibillentés
egyensúlyozás gerendán, vonalon
járás közben tárgy egyensúlyozása
állatmozgások utánzása
egyensúlyozás Bobath labdán,
hengeren, AYRES eszközökön
forgások, hintázás
gördeszkán húzás, tolás
postura utánzás
stb.

Mozgásos játékok

Feladata: a tanult mozgásformák játékos gyakorlása, egyszerű szabályok megismerése, a versenyszellem előhívása, a foglalkozás játékos lezárása.

Ezek a játékok azokból az elemekből épülnek fel, amelyek a foglalkozásokon megjelentek. Játék formájában szolgálják a rögzítést, gyakorlást. Alkalmat kínálnak versenyzésre, páros gyakorlatra, együttes játékra. Siker, kudarc átélését reprezentálják. Megtanulják a gyerekek ezek elfogadását, ezzel alkalmazkodóképességük is fejlődik az ügyességük, erőnlétük mellett. A foglalkozások része a **lélegzőgyakorlat** is.

Célja: a hasi légzés kialakítása, a helytelen ritmusú légzés korrigálása és a túlnyomóan szájon át történő ki- be légzés helyett az orron át történő belégzés megtanítása.

Elvárások az óvodáskor végén

- alakuljon ki a természetes mozgásigény
- örömmel szívesen mozogjanak
- tudjanak mozgást utánozni
- alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez
- értsék az egyszerű verbális utasítást
- az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot
- lépcsőn kapaszkodva, váltott lábbal közlekedjenek
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőttre és egymásra
- elemi szabályokat ismerjenek meg, próbáljanak betartani.
- a légzéstechnika javítása;
- a ritmusérzék fejlesztése;
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása;
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a téri tájékozódás fejlesztése.

V. 6. A külső világ tevékeny megismerése

- A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-, emberi-, tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.
- A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok szokások a családi a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.
- A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.
- A gyógypedagógus/óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

V. 6. 1 . Hagyományok kialakítása

A hagyományok minden közösség életében nagy jelentőségűek. A készülődés, az ünnepi hangulat, majd a rá való emlékezés, fényképek, filmek nézése sok közös élmény forrása lehet. Erősíti az összetartozást, segíti az egymás figyelését, az egymásnak segítést. Fokozza önmaguk megismerését, önbizalmukat. A hagyományok egy-egy közösség sajátjai, csak rájuk jellemző apró mozzanatokkal, intimitásokkal bírnak. Hagyomány lehet, pl. az alvás előtti rövid mese, a reggeli közös éneklés, névsorolvasás, a közösen megünnepelt születésnapok, névnapok, akadályverseny egy-egy ünnephez kapcsoltnak. Az ünnepek is a hagyományépítést szolgálják. A legjelentősebbek: mikulás, karácsony, farsang, anyák napja, gyermeknap, tanévzáró ballagás. Ezek egy része csoportban zajlik, más része a szülők számára is nyilvános.

V. 7. Munka jellegű tevékenységek

- A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség a gyógypedagógus/óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.).
- A gyermek munka- jellegű tevékenysége önként - azaz örömmel és szívesen - végzett **aktív** - a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges **attitűdök és** képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége, a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

- A gyermeki munka a gyógypedagógus/óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

V. 7. 1. A tevékenységekben megvalósuló nevelés

- Az óvodában a nevelésfolyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, a gyógypedagógus/óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
- Az óvodai nevelés elsődleges célja **az óvodás gyermek kompetenciainak fejlesztése** attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. A gyógypedagógus/óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.
- A nevelés lehetséges formái az óvodában:
  - az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedésnevelés (szokások alakítása),
  - a spontán játékos tapasztalatszerzés;
  - a cselekvéses tanulás;
  - a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
  - a gyógypedagógus/óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
  - a gyakorlati problémamegoldás.
- A gyógypedagógus/óvodapedagógus a nevelés irányítása során **személyre szabott pozitív értékeléssel** segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

V. 7. 2. Munka jellegű tevékenységek

A középsúlyos és enyhe értelmi fogyatékos óvodások szívesen tevékenykednek, "segítenek". Ha a gyermek érzi munkája fontosságát, szívesen hajt végre egyszerű feladatokat önmaga ellátására, társai javára.

A felnőttet utánozva egymásnak is szívesen segítenek, gyakran elvégezve egymás helyett a feladatot, segítenek az eszközök kikészítésében, elrakásában, terem átrendezésben.

Az egyszerű "add ide!", "hozd ide!", "rakjuk el!" jellegű feladatoktól fokozatosan jutnak el a gyermekek az elemi "naposi" feladatokig.

Fontos, hogy a szülők is igényeljék az otthoni feladatvégzést, s a későbbi önálló életvezetés érdekében bízzák meg őket egyszerű feladatokkal.

V.7.3. Képességfejlesztés a célzott foglalkozásokon

Az önállóság kialakítása

Önkiszolgálásra nevelés:

Mindennapos tevékenységi forma, nem külön órarendszerű foglalkozás. Fontos, hogy kellő időt adjunk a gyakorlásra, fokozatosan, kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat, a tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés, egyszerű munkavégzés, szobatisztaságra nevelés terén minél nagyobb önállóságra nevelni az óvodás gyermeket.

formája: egyéni illetve mikro csoportos

ideje: értelemszerűen a WC használattal, tisztálkodással, étkezéssel, öltözéssel, teremrendezéssel kapcsolatosan naponta

célja:

- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése
- verbális utasítások a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése
- a testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek- ruhadarabok viszonyának felismerése
- alapvető higiénés szokások kialakítása
- az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése
- helyes viselkedési formák elsajátítása
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az "én is tudom" függetlenség érzésének segítése
- a téri tájékozódás elősegítése.

Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, **alkalmat** és **időt** kell adni a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtenni még akkor sem, ha sürget az idő, s a felnőtt gyorsabban, komfortosabban végezné el a feladatot. Az óvodának tehát alapozó szerepe van e téren. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek **életkorától függnnek**, hanem **fiziológiai érettségétől** (pl. szobatisztaság), **mozgásos ügyességétől** (pl. öltözés), s nem utolsósorban **értelmi állapotától**.

Étkezési szokásoknál feladat:

- kanalizás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés)
- a poharazás: a pohár felemelése kertyolás, nyelés, a pohár letétele
- a szalvéta használata
- a villával való ismerkedés (felszúrás vagy merítés)
- kérés, megköszönés
- a rágás megtanítása
- a helyes tempó elsajátítása
- kenyér vagy kifli fogása, leharapás a kenyér és a rajta levő együttes elfogyasztása
- a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése). Az étel és a hozzávaló eszközök felismerése.

Tisztálkodás terén:

- a vízcsap kinyitása, elzárása
- szappan használat, utána kézöblítés

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- a saját törülköző felismerése
- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel
- önálló kéz- és arcmosás
- fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása) - önálló fogmosás
- a fésülés tűrése, önálló próbálkozás
- igény a tiszta, ápoltság külsőre
- étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése
- orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a használt zsebkendő szemétként való dobása.

Szobatisztaságra nevelés

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése
- a jelzés megtanítása (után jelzés majd mutató, hangadás stb.)
- WC és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése
- kérdésre jelezze szükségletét
- önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér
- a biliről a gyermek WC-re szoktatása
- fiúk állva pisiltetésének megtanítása
- WC papír használata segítséggel
- "baleset" jelzése
- a WC használatához szükséges ruhadarabok le-, felhúzó
- WC használat utáni kézmosás megtanítása
- ajtó nyitás-cukás megtanítása.

Öltözés, vetkőzés

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél
- sapka, sál levétele
- egyszerű ruhadarabok levétele segítséggel (cipő, zokni, nadrág stb.)
- vetkőzésnél segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.)
- egyszerű ruhadarabok felvétele segítséggel

Önálló munkafeladatok

- saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.)
- játékok közös elrakása
- szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozáshoz)
- közös teremrendezés
- egyszerű tárgyak kivétele (pl. konyhába)
- társak segítése
- asztal letörlése
- szemét összeszedése
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása

V.7.4. Egyéni fejlesztés

Míg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletes tempóban, nagyobb lépcsőfokokon átjut el a célig, addig az értelmi fogyatékos gyermek sok kisebb, alacsonyabb lépcsőfokok megmászásával, *kis lépésekkel*, sok-sok gyakorlás útján közelíti meg a célt, saját lehetőségeinek csúcát. Az egyéni felkészítés, az egyéni bánásmód pedagógiai elvein alapul. Történhet egyénileg vagy kiscsoportos formában két-három gyerekkel egyszerre. Helye a napirendben, de nem a kötött foglalkozások keretében van. Egyéni fejlesztés, rehabilitáció, rehabilitáció végezhető elsősorban a kötetlen közös játék idején. A pedagógus ilyenkor csak azt a gyermeket (azokat a gyermekeket) hívja magához a csoportból, akikkel egyéni fejlesztést végez. Ezt naponta többször is ismételheti a fejlesztési feladattól függően. A fejlesztő foglalkozásnak tervszerűek, előre tervezettek, és az egyes foglalkozások - egyes gyermekeknél is - összefüggő folyamatot alkotnak. Az egyéni foglalkozások, oktatás fejlesztés anyagának felhasználásával arra épülve elsősorban játékos módszerekkel, játékosan történik, tehát nem öncélú, funkcionális gyakorlás. Az egyes fejlesztő célú foglalkozások konkrét anyagát a pedagógus választja ki - a feladat ismeretében - és adaptálja az illető gyermekre. A fejlesztés során a cél érdekében vissza lehet lépni az előző, alacsonyabb fejlettségi fokra is. Általában a fejlődési folyamat rekonstrukciójára kell törekedni, megkeresve és pótolva az adott területen hiányzó szakaszokat. A fejlesztés történhet tárgyi és képi szinten, cselekvés illetve beszéd segítségével.

Egyéni fejlesztés az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyénre szabott terápiáját is jelenti. A gyermekek speciális nevelési szükségletéhez, a képességstruktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülés specifikus fejlesztés.

Formája: individuális képességfejlesztés

Ideje: naponta

Időtartama: 5 – 15 perc a gyermek állapotától, az adott tevékenységtől függően

Célja:

- hatásfokozó, erősítő, támogató, kiegyenlítő – esetleg gondozó tevékenység
- esetleges társuló sérülésekből adódó problémák kiküszöbölése
- taktilis, kinezetikus, vizuális, auditív ingerléssel, a játékok, eszközök felhívó jellegét kihasználva növelni az együttműködő készséget, a kitartást, feladattartást, fejleszteni a modális, intermodális, szeriális észlelést
- a figyelem, az emlékezet fejlesztése a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, a beszéd indítása
- a formaészlelés, alak – háttér differenciáló képesség, a látási – hallási diszkriminációs készség fejlesztése
- a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése
- a megfigyelőkészség fokozása
- a kognitív funkciók közül a válogatás, csoportosítás, rendezés (nagyság, szín, forma szerint) analógiák, a rész – egész viszony észrevétele.

Az együttműködéshez nélkülözhetetlen a **szándékos figyelem**. Ez olyan szenzoros organizációt kíván, amely minden cselekvésben a lényeges érzékletet különbözteti meg a lényegtelentől. A vizuális figyelmet a kívánt tárgyra kell irányítani. Olyan **játéksituációt** kell biztosítani, amelyben a gyermek velünk szembeni interakciója számára érdekes lesz. Az egyéni fejlesztésnél éppen a gyermek sokfélesége miatt témaköröket, megjelölni nem lehet.

Fontos, hogy sor kerüljön a **fixálás**, a **tárgyra irányultság**, a **tárgy** szemmel való **követése**, a **változás** illetve **állandóság** megfigyelésére. Szerep jut a foglalkozásokon az adott feladathoz illő rövid mondókák, versek, énekek mondogatására, mutatóására. Feladat lehet a **tárgyállandóság** kialakítása a különböző szempont szerinti válogatás, osztályozás, csoportosítás, a sorrendiség kialakítása. A tárgyakkal történő manipuláció mellett a foglalkozásokon a **képek** is jelentőséget kapnak. A tárgyat képpel, a képet képpel egyeztetik, észrevetetik a **hiányt**, **azonosságot**, **különbséget**, **változást**, **rész – egész viszonyt**. A színek megtanítását, nagyság szerinti csoportosítást, fő fogalom alá rendelést végeznek. Mindezeknél nyilvánvaló nagy különbségtől haladnak az alig észlelhető felé. A tárgyon végzett játékos gyakorlatokat igyekeznek sükra lefordítani, képeken, feladatlapokon is felismerni, megmutatni, kiválasztani ugyan azt. A helyes ceruzatartás, a helyes nyomaték, az egyszerű ábrák színezése, a bekarikázás, összekötés technikájának megtanítása, illetve iskolába induló jobb képességű gyermekek grafomotoros fejlesztése is e foglalkozásokon történik. Itt tanulhatják meg az **időrendi** sorrendet, az **egyszerű történetek** képek segítségével történő felidézését épp úgy, mint a **bal – jobb differenciálását**. Bővül az aktív szókincsük, kezd kiépülni **grammatikai rendszerük**, meg tanulnak **kérdezni**. Fontos, hogy a csoportos és egyéni fejlesztés összhangban – az utóbbi egyénre szabott – legyen, hogy kellő időt biztosítson a gyakorlásra, s ne nélkülözze a pedagógiai tudatosságot.

V.7.4.1. Az egyes részterületek fejlesztését szolgáló gyakorlatok:

A mozgásfejlesztésre irányuló gyakorlatok

- a testkép, testfogalom, testséma fejlesztése
- a vestibuláris rendszer fejlesztése: statikus, illetve dinamikus egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok
- a két testfél mozgásának összerendezése, téri tájékozódás fejlesztése
- a mozgás – és beszéd (ritmus) összekapcsolása
- bizalomerősítés

A beszédindítást segítő gyakorlatok

- a beszédre való figyelés fejlesztése
- a beszédszervek ügyesítése
- aktív szókincs bővítése
- a verbális és nonverbális jelzések megtanítása
- a grammatikai rendszer kiépítése
- a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása
- beszédmegértés segítése
- színek egyeztetése, megnevezése, osztályozás, válogatás, csoportosítás, fő fogalom alá rendezés
- ritmikus sorok kialakítása

A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok
- a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése
- a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges, a lényeges – lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása

- az emlékezet fejlesztése, a felidézés segítése, az azonosság – különbség felismerése, összehasonlítása
- a rész – egész viszony érzékeltetése
- hiány felismerése, változás észrevétele
- Analizáló – szintetizáló készség fejlesztése
- fő fogalom alá rendelés
- analógiás gondolkodás fejlesztése
- a szerialitás fejlesztése

A vizuomotoros koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- ujjak ügyesítése
- kézügyességet fejlesztő gyakorlatok
- fixációs gyakorlatok
- a szem – kéz koordináció fejlesztés az ábrázoló készség fejlesztése, helyes ceruzafogás, kellő nyomaték kialakítása, a rajzkészség fejlesztése

V. 8. Kiegészítő terápiák

- **Logopédiai kezelés:** megkésett beszéd fejlesztése terápiával.
- **Ayres terápia:** célja a vesztibulális rendszer sokoldalú ingerlése, mely során a gyermekeknek módjuk nyílik arra, hogy hibás neurofiziológias rendszereiket kijavítsák.
- Szomatopedagógiai megsegítés: mozgásában korlátozott gyermekek rehabilitációját, rehabilitációját célozza.
- Evésterápia: nehezen táplálkozó gyermekek megsegítését képzett terapeuta végzi.
- Autizmus specifikus rehabilitáció: autisták speciális pedagógiája szakiránnyal rendelkező gyógypedagógus kiscsoportban vagy egyéni fejlesztés keretében rehabilitálja, rehabilitálja a megsegítésre szoruló gyermekeket.
- Alternatív és augmentatív kommunikáció: speciális AAK képzésen részt vett gyógypedagógusok a nem kommunikáló gyermekek kommunikációját segítik.

VI. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai lét megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

Testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciák, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele, a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését, feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.
- A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

VI. 1. A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése

A pedagógus a tanév elején a gyermekkel felveszi a Strassmeier-fejlődési skálát, mely pontos képet ad a gyermek fejlettségi szintjéről. A Strassmeier-fejlődési skála az 5. számú mellékletben található.

Az egyéni fejlesztési terv a Strassmeier-fejlődési skála, a gyógypedagógus és a Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján készül el. A gyógypedagógus a pedagógiai vizsgálatot félévkor, évvégén megismétli.

A nevelőtestület rendszeres esetbeszélésein team munkában keresik a lehető legjobb megoldást egy – egy gyermek esetében.

A nevelőtestület rendszeres esetbeszélésein team munkában keresik a lehető legjobb megoldást egy – egy gyermek esetében.

Ez a team gyakran kiegészül a gyermeket kezelő szakorvossal, pszichológussal, pszichiáterrel.

A tanköteles gyermekek a Pedagógiai Szakszolgálat iskolaérettségi vizsgálatán vesznek részt.

A Pedagógiai Szakszolgálat véleménye, a gyermekkel foglalkozó pedagógus és a szülő véleménye alapján kezdi meg a gyermek tanulmányait, általában az értelmükben akadályozott gyermekeket nevelő általános iskolában..

Néhány jól fejlődő gyermek a tanulásban akadályozott gyermeket oktató általános iskolába kerül, illetve van, aki felmentettként további gyógypedagógiai óvodai ellátást kap .

A szülőkkel való kapcsolattartás több fórumon is megvalósul (napi beszélgetések, a szülői értekezletek). A gyermek kiállított munkáit megtekinthetik, illetve a **nyílt nap során** meggyőződhetnek gyermekük fejlődéséről.

VI.2. A nyomonkövetés és az értékelés rendszere

Alkalmazott eszközök:

- folyamatos megfigyelés
- feljegyzések készítése
- munkaközösségi megbeszélések
- a gyermek viselkedésének elemzése
- fejlődési tesztek végzése
- felmérések

A gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követjük, melyről évenként a szülőt is tájékoztatjuk (fejlődési, értékelő lap).

VII. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA AZ ÓVODAI CSOPORTBAN

A gyermekvédelmi tevékenység áthatja az óvodai élet egészét. A nevelő munkánk mindennapjaiban, a gyermekkel töltött minden mozzanatban érvényesül azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, a rászorulóknak esetében a védő – óvó intézkedéseket tegyen, fokozott figyelemmel kíséresse a veszélyeztetett és hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek életét.

A gyermekvédelem fő feladata, hogy megelőzze, elhárítsa és enyhítse a gyermek egészséges testi és személyiség fejlődését gátló tényezőket. A gyermekvédelmi munka kiindulópontja a felderítés, az okok feltárása, kezelése. Fontos, hogy a felderítés után a jelzés időben kerüljön a megfelelő segítő szervhez. Partnerként kezeljük a szülőket. A fejlesztés középpontjába az anya – gyermek kapcsolat erősítését helyezzük, segítünk abban, hogy az anya helyesen és

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

hatékonyan értelmezze gyermeke viselkedését, reálisan ismerje gyermeke állapotát, fejlesztésének lehetőségeit, korlátait.

VII. 1. Célunk

- A gyermekek és környezetének alapos megismerésével a gyermek fejlődését hátrányosan befolyásoló tényezők feltárása és azok megszüntetésének elősegítése.
- A szülőben a kilátástalanság helyett a fejlesztő beállítódás kialakítása.

VII. 2. Feladatunk

- Alapvető feladataink közé tartozik a gyermekvédelmi preventív munka;
- Az intézményi szociális munkás segíti a nehezen megoldható problémák kezelését;
- A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör biztosítása, és testi épségének óvása a családon belül és a családon kívül;
- A gyermek egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres ellátás biztosítása az iskolaorvosi szolgáltatáson keresztül, az iskolafogászati rendeléseken, a szakorvosi ellátáson keresztül (szemészet, fülészet, ortopédia, stb.) a segédeszközök igény szerinti hozzáférhetőségéig
- A gyermek intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása (ügyelet, étkezés, fejlesztő foglalkoztatás, felzárkóztatás, tehetség gondozás, stb.) a gyermek igénye szerint;
- A család szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különféle - pénzügyi és természetbeli - támogatások felkutatása, a hozzájárulás segítése, valamint tanácsadás
- segítségnyújtás a játékidő kulturált eltöltéshez az életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő rendezvényeken történő részvételhez;
- Gyors és hatékony intézkedést tenni a gyermeket veszélyeztető helyzetekben;
- Folyamatosan ellenőrizni a gyermek eredményeit, a rendszeres óvodába járást, szükség esetén eljárást kezdeményezni;
- Segítséget nyújtani a gyermekeknek a kulturális és szociális hátrányaik csökkentése érdekében.

VII. 3. Alkalmazott módszerek

- Többszöri családlátogatás, nevelési segítség, tanácsadás;
- Az intézményi pszichológus tanácsadásának igénybevétele
- Javaslat a Gyermekjóléti Szolgálat szolgáltatásainak igénybevételére;
- Segélykérelem kezdeményezése, illetve kérelem véleményezése;
- Javaslat a gyermek ideggondozói, gyermekpszichiátriai vizsgálatára;
- Javaslat a gyermekvédelembe vételére;
- Kezdeményezés a gyermek gyermekvédelmi gondoskodásba vételére;
- A gyermek súlyos bántalmazása, abúzus gyanúja esetén rendőrségi feljelentés;
- Esetmegbeszélés.

5. sz. melléklet

Strassmeier fejlődési skála

Profil-lap

Név: _____

Születési idő: _____

Dátum: 1. _____

2. _____

3. _____

84					
81					
78					
75					
72					
69					
66					
63					
60					
57					
54					
51					
48					
45					
42					
39					
36					
33					
30					
27					
24					
21					
18					
15					
12					
9					
6					
3					
0	A Önellátás	B Finom- motorika	C Nagymozgás	D Nyelv/ beszéd	E Gondolkodás/ Érzékelés

Felmérést végezte: _____

A: Önellátás – Szociális fejlődés

1. é l e t é v	1			Tud szopni és nyelni.
	2			Lába után nyúl, illetve kezét a szájához veszi.
	3			Alkalmat teremt arra, hogy felvegyék.
	4			Reagál a kapcsolat megszakadására.
	5			Egy játéktárggyal három percig önállóan játszik.
	6			Tiltakozás nélkül hagyja magát öltöztetni.
	7			Megpróbál kapcsolatot felvenni és felhívja magára a figyelmet.
	8			Segítséggel iszik csészéből vagy pohárból.
	9			Megrágja az ételt.
	10			Az ujjai segítségével eszik.
	11			„Kukucs”-játékot (bújócskát) játszik.
	12			Négyből háromszor reagál a „nem” vagy „állj” utasításra.
2. é l e t é v	13			Öltözésnél segítségképpen emeli a karját.
	14			Más gyerekek jelenlétében játszik, de <i>velük</i> még nem.
	15			Érdeklődéssel nézi a tükörképét.
	16			Zokniját le tudja húzni, a cipőjét még nem.
	17			Segítség nélkül (önállóan) iszik csészéből vagy pohárból.
	18			Három egyszerű utasításból kettőt követ.
	19			Önállóan eszik kanállal – lepotyogtatás még megengedett.
	20			Babát, mackót simogat, „szeretget”.
	21			Segít a játékok elrámolásában.
	22			Élvezi a fogócskát.
	23			Rövidebb időre megmarad ismerősöknél.
	24			Levetkőzik – kigombolás még nem követelmény.
3. é l e t é v	25			Elkerüli az egyszerű veszélyforrásokat (forró kályha, stb.).
	26			Műanyag szívószállal iszik.
	27			Verbálisan közli kívánságait.
	28			Megtörli a kezét.
	29			Kívánságra, kérésre osztozkodik másokkal.
	30			Kanállal eszik és alig potyogtat le valamennyit.
	31			Magától visszavonul bóbiskolni vagy pihenni.
	32			Villával eszik, de egy keveset még szétken.
	33			Lehúzza a nadrágját, ha vécére megy.
	34			Megmossa a kezét.
	35			Jelzi, ha vécére kell mennie – nappal és éjjel egyaránt.
	36			Megpróbál segédkezni a házimunkában (söprés, portörölgetés).
4. é l e t é v	37			Felveszi a kabátját (gombolás még nem követelmény).
	38			Rövid történeteket végighallgat.
	39			Önállóan enged magának a vízcsapból innivalót.
	40			Kimegy a vécére (vetkőzés, öltözés, kézmosás nem követelmény).
	41			Villával és kanállal önállóan eszik, csak keveset potyogtat el.
	42			Nagyobb súrlódások nélkül játszik más gyerekekkel.
	43			Szívószállal iszik, anélkül, hogy meghajlítaná.
	44			Felveszi a zokniját és cipőjét (megkötni még nem kell).
	45			Fogat mos.
	46			Könnyen leválasztható az anyáról.
	47			Megmossa az arcát.
	48			Konstruktívan játszik és épít, anélkül, hogy azonnal lerombolná.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

5. é l e t é v	49			Esténként teljesen levetkőzik.
	50			Nagyobb gombokat gombol.
	51			Másoknak előad, pl. verset mond vagy énekel.
	52			A ruhadarabok eleje és háta között különbséget tesz.
	53			Játék után néhány dolgot felszólítás nélkül helyre tesz.
	54			Közepes méretű gombokat gombol.
	55			A vécén teljesen önálló, beleértve az öltözést és a kézmosást.
	56			Önállóan öltözik a cipőkötést kivéve.
	57			Késsel megkeni a kenyeret.
	58			Kisebb felfedezőkörutakat tesz (nem messzire) a házon kívül.
	59			Versenyez.
	60			Önállóan öltözik és megpróbálja bekötni a cipőjét.

B: Finommotorika

1. é l e t é v	1			Keze nyitott, vagy lazán ökölben van.
	2			Kezét nézegeti, ujjával játszik.
	3			A csörgőt (rágókát) rövid ideig megtartja a kezében, figyel.
	4			Fog és elenged.
	5			Közelebb fekvő (látóterébe eső) tárgyak után nyúl, melyek keze ügyétől kissé messzebb esnek.
	6			Csípőfogással (hüvelykujj-mutatóujj) kisebb golyókat megfog.
	7			A kockát egy kisebb edénybe (csészébe) dobja, majd kiveszi.
	8			Könyvet lapozgat.
2. é l e t é v	9			Kinyújtott mutatóujjjal biztosan eltalál (elpöcköl) apróbb tárgyakat.
	10			Célnak megfelelően, de még nem egészen korrekten fogja a rajzkrétát.
	11			Golyót –utánzással- az üvegbe dobja (kézbe adott golyóval).
	12			A golyót felveszi az asztalról és az üvegbe dobja (utánzással).
	13			4-5 fakockából tornyot épít.
	14			Kicsomagolja a cukorkát.
	15			Laponként lapozza a könyvet.
	16			3 darab kb. 24 mm átmérőjű gyöngyöt felfűz.
3. é l e t é v	17			6 kockából tornyot épít.
	18			Függőleges és vízszintes krétavonalakat utánrajzol.
	19			Négy kísérletből háromszor megfogja a feléje guruló labdát.
	20			Kisebb konstrukciós játék elemeit (pl. Lego Plastikant, stb.) összerakja.
	21			Legalább 4 darab kb. 12 mm átmérőjű gyöngyöt felfűz.
	22			Papírlapot egyszer meghajlítja, bemutatás után.
	23			Ujjával helyesen fogja a rajzkrétát.
	24			Gyurmából az asztalon „hurkát” („kukacot”) sodor.
4. é l e t é v	25			9 kockából tornyot épít.
	26			Ollóval nyír, bár még nehézkesen és pontatlanul.
	27			Bemutatott minta alapján kört utánrajzol (nem kell pontosnak lennie).
	28			30 másodperc alatt 10 golyót dob az üvegbe.
	29			Ügyesen bánik az ollóval, de vonal mentén még nem nyír.
	30			Megadott keresztformát (+) lekötéssel átrajzol.
	31			Krétával előrajzolt „V” és „H” formát utánrajzol.
	32			25 másodperc alatt dob 10 golyót az üvegbe.
5. é l e t é v	33			Minta alapján keresztet (+) megrajzol.
	34			Megfelelően használja a rongyot.
	35			A ceruzával leköveti az előre megrajzolt rombusz formát.
	36			Megpróbál egy szalagot megkötni (nem kell sikerülnie).
	37			20 másodperc alatt dob 10 golyót az üvegbe.
	38			Minta alapján emberalakot rajzol (fej, törzs, lábak).
	39			Négyzetet megrajzol.
	40			Ollóval vonal mentén nyír.

C: Nagymozgás

1. é l e t é v	1			Hasonfekvésben fejét rövid időre megemeli.
	2			Ülőhelyzetben fejét fél percig függőlegesen tartja.
	3			Néhány másodpercig önállóan megül.
	4			Néhány percig önállóan megül.
	5			Kúszással vagy mászással előre felé mozog.
	6			Felhúzza magát állásba.
	7			Bútorokba kapaszkodva, azok mentén lépeget.
	8			Kisszéken egyenesen ül.
2. é l e t é v	9			Rövid ideig segítség nélkül megáll.
	10			Rövid távon önállóan megy.
	11			Nagyobb labdát dob vagy rúg (célirányosság nem követelmény).
	12			Földön ülésből feláll, falba vagy bútorba kapaszkodás nélkül.
	13			Felügyelettel járkál a lakásban vagy az udvaron.
	14			Kapaszkodással felmegy a lépcsőn (utánlépéssel).
	15			Biztonságosan jár, és ritkán esik el.
	16			Guggolóhelyzetben játszik, támaszkodás nélkül.
3. é l e t é v	17			Állóhelyzetben, támaszkodás nélkül elrúgja a labdát.
	18			Bútorokra felmászik, akadályokat legyőz.
	19			Kapaszkodással felmegy a lépcsőn (váltott lábbal).
	20			Kapaszkodással lemegy a lépcsőn (váltott lábbal).
	21			Páros lábbal helyben ugrál.
	22			Bemutatás után lábujjhegyen jár.
	23			Egy másodpercig megáll kapaszkodás nélkül egy lábon.
	24			Triciklivel közlekedik.
4. é l e t é v	25			Hajlított karral elkap egy nagyobb labdát.
	26			3 métert megy lábujjhegyen.
	27			3 méterre elviszi a vízes poharat.
	28			Kapaszkodás nélkül fel- és lemegy a lépcsőn (utánlépéssel).
	29			Kapaszkodás nélkül felmegy a lépcsőn (utánlépéssel).
	30			20 cm-t ugrik páros (zárt) lábbal.
	31			Páros lábbal leugrik a heverőről.
	32			Ugrál vagy szökdel, az ugróláb cseréje nélkül.
5. é l e t é v	33			Egy lábon ugrál.
	34			Kapaszkodás nélkül fel- és lemegy a lépcsőn (váltott lábbal).
	35			4-8 másodpercig egy lábon megáll.
	36			Tyúklépésben jár (sarok a lábujjak elé lép).
	37			Az ugróláb váltogatásával ugrál.
	38			Hátonfekvésből feláll megfordulás és kéztámasz nélkül.
	39			9 vagy több másodpercig megáll egy lábon.
	40			4 kísérletből kétszer 2 m-ről beletalál teniszlabdával egy kb. 25 cm átmérőjű körbe.

D: Beszéd

1. é l e t é v	1			Spontán gügyög, különböző ingerekre nevetéssel reagál.
	2			Hangokra mosollyal reagál.
	3			Zajforrásokat lokalizál, csengő hangjára fejét fordítja.
	4			Érzelmi színezetű hangokat ad.
	5			Étkezés előtt jelentősen aktívabb lesz.
	6			Kitartóan gügyög.
	7			Szótagpárokat használ (pl. ma-ma, da-da...).
	8			Szavakra vagy gesztusokra megfelelően reagál (pl. „pá-pá”).
	9			Zenére gőgicsél vagy sikongat.
	10			Egyszerű utasításokat követ (pl. „Fogd meg a labdát!”).
	11			Szívesen nézeget képeket.
	12			Mutatással közli kívánságait.
2. é l e t é v	13			A környezet zajait utánozza.
	14			Két egyszerű szót utánoz.
	15			Rákérdezésre legalább egy testrészét megmutatja.
	16			Kétszavas aktív szókinccse van.
	17			Cipőjét, ruháját, játékát megmutatja.
	18			10 szavas szókinccse van.
	19			3 különböző tárgy képét megmutatja.
	20			Egyes szavakat megismétel, amiket hallott.
	21			A „Mit szeretnél?” kérdésre két kívánságot közöl.
	22			Kérdésre megnevez a környezetből 3 tárgyat.
	23			Kétszavas mondatot használ.
	24			Háromból két utasítást követ.
3. é l e t é v	25			Két tevékenységet megnevez.
	26			A „Hogy hívnak?” kérdésre megmondja keresztnévét.
	27			4-5 bemutatott tárgyat megnevez.
	28			Megérti a „nagy” és „kicsi” fogalmát.
	29			Háromszavas mondatokat használ.
	30			Két számnevet megismétel.
	31			10 igen gyakran használt tárgyat megnevez.
	32			Használja az „én”, valamint az „engem, nekem, enyém” kifejezéseket.
	33			5 percig figyelmesen hallgat egy történetet.
	34			Vezeték- és keresztnévét is megmondja.
	35			5 szótagból álló mondatot megismétel (pl. „Ott az autó.”).
	36			15 tárgyból tízet helyesen megnevez.
4. é l e t é v	37			Három számot utánmond.
	38			Megmondja a keresztnévét és a nemét.
	39			Öt állatot megnevez.
	40			Többes számot (eset) használ.
	41			Képeket az „állat”, „játék” és „étel” főfogalom alá rendez.
	42			Egyszerű dalt énekel.
	43			Négyzavas mondatokban beszél.
	44			Spontán elmesél – közelmúltban bekövetkezett – élményeket, eseményeket.
	45			Megválaszolja a „Mit csinálsz, hogyha éhes vagy?” kérdést.
	46			Fesztelenül beszélget, egyszerűbb „párbeszéddel” próbálkozik.
	47			Ellentétpárokat tud mondani (hideg-meleg, világos-sötét, lassú-gyors).
	48			Ötszavas mondatot megismétel (pl. „Adj nekem egy nagy almát!”).

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

5. é l e t é v	49			Egyszerű gyermekmondókákat utánmond.
	50			90%_ban tisztán, érthetően beszél.
	51			„K”, „F” és „D” hangokat tud képezni.
	52			Három utasítást helyes sorrendben tud követni.
	53			Legalább hat színt megnevez.
	54			Megpróbál új szavakat spontán használni.
	55			Két szó jelentését a használat körülírásával definiálja.
	56			Három egyszerű szót formálisan definiál (Mi az a labda, ágy, ruha, kulcs, alma?).
	57			Általában ötszavas mondatokat használ.
	58			Használja a múlt időt.
	59			Nem használ infantilis fordulatokat („bébi-nyelvet”).
	60			Fantáziadús történeteket mesél.

E: Gondolkodás, érzékelés - észlelés

1. é l e t é v	1			Mozgó tárgyakat tekintetével követi.
	2			Felismer néhány hozzá közel álló „gyakran látott) személyt.
	3			A környezet tárgyait fixálja.
	4			Az asztalról leesett kanalat követi tekintetével.
	5			Reagál egy arc eltűnésére „kukucs-játék”.
	6			Kitartóan próbálkozik, ha szeretne valamit megnevezni.
	7			Guruló labda után néz.
	8			Reagál a saját tükörképére.
	9			Játékot zsinórjánál fogva húz.
	10			Lehúzza a kockára terített kendőt.
	11			Utánzasképpen dobol egy ütővel.
	12			Leemeli a csészét, ami alatt egy elrejtett tárgy van.
2. é l e t é v	13			Két fakockát összeüt.
	14			Firkálást próbál utánozni.
	15			Nagyobb elemeket behelyez egy lyukas táblába.
	16			Spontán firkál.
	17			Egy baba négy testrészét megmutatja.
	18			Kezdeményezés szintjén megpróbálja használni a háztartási eszközöket.
	19			Felszólításra két személyt megmutat.
	20			Két ütővel dobolást utánoz.
	21			Hat tárgyat felismer a környezetében vagy a képeskönyvben (Mutasd meg...!).
	22			Három lyukas hengert egymásba dug.
	23			Egy babának öt testrészét megmutatja (szem, orr, kéz, láb, haj).
	24			Érti a „több” kifejezést (szeretne valamiből többet).
3. é l e t é v	25			Megfigyelhetők a birtokos gondolkodás kezdetei.
	26			Formatáblába behelyezi a kört, négyzetet és háromszöget.
	27			Az „egy”-ről kialakult számfogalma van.
	28			Három pár lottó-játék képet párba rendez.
	29			Két eldugott tárgyat megtalál.
	30			Felszólításra a baba hat testrészét megmutatja.
	31			Érti a fölé-fölött, alá-alatt viszonyzókat.
	32			Ismeri különböző használati tárgyak funkcióját (Mutasd meg, mit lehet megenni, felvenni!).
	33			Öt kockát sorba rak.
	34			Építőkockát színek szerint különféle szortíros (piros és kék).
	35			Külső személy által megérintett testrészét megmutatja (csukott szemmel).
	36			Piros, kék és sárga felszólításra megmutatja.
4. é l e t é v	37			Három lerajzolt tárgy funkcióját ismeri (kanál, fésű, csésze).
	38			A tárgy kiemelésével kettőig számlál.
	39			3-4 részből álló puzzle-t összerak.
	40			Kör(öke)t és négyzet(eke)t ábrázoló kártyákat csoportba rendez.
	41			Fakockából hidat épít.
	42			Megérti Mi repül, megy, jár, úszik? (hal, madár, autó képei).
	43			Négyből kétféle zajt felismer felvételről: autó, telefon, írógép, kerékpárcsengő.
	44			Kialakult a „kettő” számfogalma (Mennyi, hány kocka van itt?).
	45			Megérti a „nagyobb, hosszabb” kifejezéseket.
	46			Három részre vágott képet (kutya) összerak.
	47			A felvételről hallott hangokat „hangos”-nak vagy „halk”-nak jellemzi.
	48			4 geometriai formát egymáshoz rendel (kör, négyzet, háromszög, hatszög).

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

5. é l e t é v	49			Meg tudja mondani, mit csinálunk nappal és éjjel.
	50			A tárgy kiemelésével háromig számlál.
	51			A labdát és az autót formálisan vagy használatuk leírásával definiálja.
	52			Emberalakot rajzol két részből (fej, törzs).
	53			Megoldja a következő feladatot: Adj ide három autót, három kockát...!
	54			Meg tudja mondani, mit csinálunk a szemünkkel, fülünkkel.
	55			6 fakockából felszólításra piramist vagy hidat épít.
	56			12 részből álló puzzle-t összerak.
	57			Tudja, miből készül a ház.
	58			Megérti: miért vannak könyveink, házunk...?
	59			Anyagokat megkülönböztet (Miből van a kanál, cipő, asztal?).
	60			Felismeri és megnevezi a pénzürméket (forint).

HELYI TANTERV AZ INTEGRÁLTAN NEVELŐ-OKTATÓ ISKOLÁK RÉSZÉRE

Ajánlásunk az integráltan nevelő-oktató intézmények részére

Helyi tanterv kiválasztásának és elkészítésének szempontrendszere, a módszertani intézmény ajánlása az integráltan nevelő-oktató intézmények részére

A napjainkban igen dinamikus fejlődő együttnevelési törekvések törvényi paraméterének jelentős és kötelező érvényű része a Sajátos Nevelési Igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos Nevelési Igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve.¹⁸

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos Nevelési Igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve.

A törvényi szabályozók értelmében a Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény ajánlásai a következők:

- ◆ A sajátos nevelési igényű és a nem sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók ugyanabban a kultúrában, emberi közösségben, társadalomban élnek és ezért az ő felnőtte válásukhoz is a tartalmi szabályozás állami dokumentumában foglalt tartalmak és fejlesztési követelmények jelölik ki az óvodában/iskolában elsajátítandó tudást és a kialakítandó képességeket.
- ◆ A Nemzeti Alaptanterven alapuló kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentumai.
- ◆ Az Irányelv egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű tanulók más, nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt és tőlük elkülönítetten történő óvodai nevelésére illetve iskolai nevelésére-oktatására.
- ◆ Az iskolák saját pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe kell venniük a közoktatási törvény rájuk vonatkozó előírásait, a rájuk vonatkozó kerettanterveket, a nevelési és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit, a szülők és a fenntartók iskolai neveléssel kapcsolatos elvárásait és az általuk integráltan nevelt gyermekek/tanulók sajátosságait.
- ◆ A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók különleges gondozási igénye biológiai, pszichológiai és szociális tulajdonság együttes, amely az életkori sajátosságokhoz hasonlóan a tanuló nevelhetőségének, oktathatóságának, fejleszthetőségének jellegzetes különbségeit fejezi ki.
- ◆ A sajátos nevelési igény a gyermekek között fennálló különbségek olyan formája, amely a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, a szokásostól eltérő eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások biztosítását teszi szükségessé. Ennek közreműködője a gyógypedagógiai módszertani intézmény és gyógypedagógusai.

---

¹⁸ https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alaprogramok

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Integrációs Programjának általános alapelvei Programunk célja

Óvodai nevelés esetén: a sajátos nevelési igényű óvodás gyermekek egyéni fejlesztése életkortól függetlenül, sérülés-specifikusan, megsegítésük a csoportban, valamint a tanulási zavarokat okozó részképesség gyengeségek felismerése, korrekciója, terápiája.

Iskolai integrált nevelés-oktatás esetén: a funkcionális integráció megvalósítása, mely során a sajátos nevelési igényű tanulók nem külön osztályban kerülnek oktatásra, hanem a képességeiknek megfelelő osztályfokon normál tantervű iskolában.

Ezen célok megvalósítása során munkánk alapelvei:

- ◆ minden sajátos nevelési igényű gyermeknek joga van megkapni az állapotának leginkább megfelelő sérülés-specifikus fejlesztést
- ◆ szakmaközi együttműködés során a kompetencia határok maximális tiszteletben tartása,
- ◆ a közös célért való együtt munkálkodás,
- ◆ az együttműködés zavartalanságának biztosítása,
- ◆ mind a gyermekek, mind a felnőttek irányában a személyiségi jogok tiszteletben tartása,
- ◆ titoktartási kötelezettség és adatkezelési szabályok maximális betartása,
- ◆ tájékoztatás biztosítása minden fél számára
- ◆ az egymás iránti tolerancia, a másság elfogadásának elősegítése növekvő körben

A gyógypedagógus feladata igen sokrétűek

- ◆ megismerkedik a fogadó óvoda/ iskola gyermekeivel/tanulóival, pedagógusaival,
- ◆ tájékoztatót tart az intézmény többi pedagógusainak a programról,
- ◆ tájékoztatót tart a szülői szervezetek képviselőinek a programról,
- ◆ tájékoztatót tart (iskola esetén) az intézmény diákönkormányzatának képviselőinek a programról,
- ◆ rendszeresen konzultál a pedagógusokkal,
- ◆ folyamatosan nyomon követi a gyermekek fejlődését, lehetőség szerint részt vesz a tanulók értékelésében,
- ◆ kapcsolatot tart a szülőkkel, a tanév végén betekintést tesz lehetővé a gyermek felmérési anyagába, válaszol az általuk feltett kérdésekre.
- ◆ tájékoztatást nyújt a befogadó pedagógusnak az adott fogyatékoság jellemzőiről, biztosítja a megfelelő szakirodalmat.

A gyógypedagógus feladata még:

Óvodában

- ◆ SNI-s gyerekek esetében egyéni vizsgálóeljárás keretén belül megállapítja a fejlesztendő területeket.
- ◆ Egyéni fejlesztési terveket készít az érintett gyermekek részére.
- ◆ Fejlesztő foglalkozásokat tart egyéni, kiscsoportos, valamint az intézményvezetők, és az óvónővel történő megállapodás szerint nagycsoportos formában, illetve segít megvalósítani a differenciálást.

Iskolában:

- ◆ A gyógypedagógus a rábízott integrált gyermekeket fogadó intézményt rendszeresen felkeresi és egyéni/mikro csoportos formában foglalkozik a sajátos nevelési igényű tanulókkal.
- ◆ A gyógypedagógus feladata a közös munka során a pedagógus munkájának segítése az integrált tanulókkal kapcsolatban (pl. közvetítés, kivitelezés), munkája az egyes gyermekek tanulási folyamatához igazodik.
- ◆ Egyéni/mikro csoportos fejlesztés esetén a gyógypedagógus feladata egyénre szabott tervek alapján a tanuláshoz szükséges képességek terápiás jellegű megsegítés.
- ◆ A gyógypedagógus feladata, a közös team-megbeszéléseken részt venni, azokra a szükséges formában felkészülni. Ezen alkalmakkor tájékoztatást nyújt az általa végzett munka folyamatáról, esetleges nehézségeiről. A problémák megoldása érdekében igyekeznek különböző alternatív lehetőséget keresni.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény ajánlása az integráció objektív feltételrendszerének kialakítására a befogadó intézményekben

A tanterem: az integráló osztály számára olyan tantermet ajánlatos biztosítani, amelyben többféle kisebb tér kialakítására van lehetőség. Például: kiscsoportos munkához 2 – 6 asztalból álló csoportok, olvasó- és beszélgető sarok párnákkal, szőnyeggel.

Az egyéni tanuláshoz: különálló asztalok, szabad polcok a tanulók által használható segédeszközök, feladatlapok, taneszközök számára. Kisebbségi terápiai helyiségek kialakítására is szükség lehet.

A csoport/osztály létszáma: javaslat, hogy a befogadó osztály létszáma a 20 főt ne haladja meg és legfeljebb 3 sajátos nevelési igényű tanulót vegyenek fel egy – egy osztályba/csoportba.

A tanulás szervezése: az integrált osztályokban elkerülhetetlen a differenciált oktatás, az egyes tanulókhöz kell igazítani a tanulási folyamat szerkezetét, tempóját, eszközeit.

Figyelembe kell venni a gyermekek terhelhetőségét, fáradékonyságát. Az integráló osztályokban alkalmazhatók a nyitott tanítási formák, például a szabad tanulás, a projekt-oktatás, a kooperatív tanulásszervezés.

A tanuló értékelése: az integráltan oktatott tanulók a többségi értékelhetők a befogadó iskola követelményrendszere alapján, melyet harmonizálni szükséges az irányelvekben megfogalmazott követelményekkel. Szükség esetén az igazgató mentesítheti a sajátos nevelési igényű tanulót a minősítés alól egyes tantárgyakból vagy tantárgyrészekből, ebben az esetben, a törvényben meghatározott formában és óraszámában a tanuló számára egyéni foglalkozást kell szervezni.

Taneszközök, segédeszközök: hasznos, ha az integrált tanulók is - amikor csak lehetséges - ugyanazokkal a taneszközökkel dolgoznak, mint a többiek. Ha szükséges, más, eltérő taneszközt is be kell szerezni, viszont fontos, hogy ezeket ismerje meg a többi tanuló is és alkalmanként ők is használják.

Óraszámok

A módszertani intézmény által biztosított utazó gyógypedagógusi hálózatra, a szakszolgáltatásokra és szakmai szolgáltatásokra fordítható óraszámot a NAT alapján az Irányelvek határozzák meg.

Mérés, értékelés az Integrációs Program során

Az integráltan nevelt-oktatott gyermekek, tanulók diagnosztikus mérését értékelését minden esetben a sérülésnek megfelelő szakértői és rehabilitációs bizottság végzi. A módszertani intézmény munkatársai kizárólag a fejlesztési területek meghatározására irányuló méréseket végezhet. A mérés, értékelés alapelve a gyermek/tanuló önmagához képest mért fejlődés megállapítása.

Mérés, értékelés rendszere az óvodában:

- ◆ A befogadó intézmény a gyógypedagógus részére rendelkezésre bocsátja a sajátos nevelési igényű gyermek szakértői véleményét.
- ◆ A gyógypedagógus csoportos formában előszűrést végez, a mérés eredményeit megbeszéli a gyógypedagógus/óvodapedagógussal.
- ◆ Egyéni vizsgálóeljárás keretében feltérképezi a sajátos nevelési igényű gyermek állapotát.
- ◆ Az állapotfelmérést követően egyéni fejlesztési tervet készít.
- ◆ Meghatározott időközönként az állapotfelmérést megismétli s az elért eredményeket írásban rögzíti, s folyamatos tájékoztatást nyújt a szülők és a gyógypedagógus/óvodapedagógus részére.

Mérés értékelés rendszere az iskolában:

- ◆ A befogadó intézmény a gyógypedagógus részére rendelkezésre bocsátja a sajátos nevelési igényű tanuló szakértői véleményét.
- ◆ A gyógypedagógus áttekinti a befogadó iskola mérési rendszeréből származó eredményeket, s szükség esetén további csoportos méréseket végez, a fejlesztési területek pontosabb meghatározása érdekében. Egyéni és kiscsoportos megsegítés esetén a megsegítendő területnek megfelelően egyéni méréseket végez a fejlesztési tervek elkészítéséhez. Az egyéni mérések eredményeit minden esetben kiegészíti a pedagógus által felvett és értékelt tantárgyi mérések eredményei.
- ◆ Az állapotfelmérést követően egyéni fejlesztési tervet készít.
- ◆ Egyéni megsegítés esetén a tanév végén szöveges formában a gyógypedagógus értékeli az elért fejlődést. Kéttanáros oktatás esetén a gyógypedagógus folyamatosan nyomon követi a sajátos nevelési igényű tanuló tanulmányi előmenetelét.

Az integrációban dolgozó gyógypedagógusok számát minden esetben az ellátásra szoruló gyermekek száma és sérülés típusuk határozza meg.

Munkánkat és feladatunkat a szükségletek kielégítése határozza meg. Intézményünk integrációt segítő szolgáltatásaira az előzetes felmérések alapján kiderült, hogy nagy szükség van.

Fejlesztő nevelés – oktatás

Intézményi Rehabilitációs Pedagógiai Program

BEVEZETŐ

A rehabilitációs pedagógiai program elkészítésénél figyelembe vettük:

- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának alapelveit, a gyógypedagógia tudományelméletét, filozófiáját, módszereit, eszközeit, gyakorlatát,
- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának Irányelvét,
- a szülők elvárásait, a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit.

A rehabilitációs pedagógiai program alapján készített egyéni fejlesztési terv célja, hogy a tanuló szükségleteit és fejlődéstörténetét figyelembe véve megalapozza a gyermek nevelésének, oktatásának személyre szabott tervezését, és meghatározza nevelésének, oktatásának és fejlesztésének súlypontjait. Az egyéni fejlesztési terv valamennyi fejlesztési terület feladataira kiterjed.

Elsődleges cél

Célunk a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók speciális megsegítése gyógypedagógia eszközrendszerrel, amely lehetővé teszi a személyiségük és képességük fejlesztését, ezáltal a családi (mikro) és társadalmi (makro) környezetbe való beilleszkedésük elősegítését.

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók - mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés - minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság háttérben rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg (SNI irányelvek).

A fejlesztő nevelés - oktatás pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Alapelvei:

- A gyermek saját adottságaihoz, képességeihez igazodó, egyéni fejlődési tempóját figyelembe vevő személyiség-fejlesztő munka.
- Az önkiszolgálási képesség kialakítása, a mindennapi tevékenységrendszer dinamikus sztereotípiákká válásával. Az önállósulási és öntevékenységi vágy felkeltése, segítése, támogatása.
- A pedagógusok személyisége, attitűdjei olyan légkört teremtenek, amelyek megalapozzák és aktivizálják a kommunikációs képességeket.
- A munkatevékenység során előtérbe kerül a kitartó munkavégzés képességének kialakítása. A mindennapi tevékenységek, szokásrendszerének megalapozása, praktikus ismeretek nyújtása segítik az elemi munkaszokások elsajátítását.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

Céljaink:

- A gyermek bármely megnyilvánulásának értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása.
- A pedagógus és a gyermek közötti bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, a kommunikáció iránti igény felkeltése, erősítése.
- Fejlesztő ápolás-gondozás, a gyermekek szükségleteinek kommunikációval kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése.
- Kiemelt cél a lehető legönállóbb életvitel kialakítására képesek legyenek.
- A képességekhez mérten az önrendelkezés lehető legmagasabb fokára eljuttatni tanulóinkat.
- Lehetőség szerint az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás segítése, a választás lehetőségének felkínálása.
- Lehetőség szerint a beszélt kommunikációs formák elsajátításának előkészítése, a nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába.
- Az alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek feltárása, a kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

Feladatunk:

Komplex gyógypedagógiai megsegítés a szakértői véleményben megfogalmazott fejlesztési területek alapján, egyénre szabottan, amely a fejlesztési terv szerint évente értékelésre kerül.

- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók szükségleteiknek és fogyatékoságaik struktúrájának megfelelő nevelésben, oktatásban részesüljenek.
- a fejlesztés, lehetőség szerint segítse a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését, a társadalomba való teljesebb beilleszkedést.
- a tanuló és a pedagógus közötti összhang, együttműködés kialakítása
- kommunikációs lehetőségeinek kipuhatolása, feltárása, és kiaknázása, sokoldalú fejlesztése
- verbális, nonverbális kommunikáció kialakítása
- testkép, testfogalom laterális kialakítása
- alapvető szükségleteit ki tudja fejezni.
- családterápiás céllal a családok, szülők segítése
- gyermekek képessé váljanak a családi életbe való beilleszkedésre
- figyelembe venni a szülők elvárásait
- mindennapi gyakorlati készségek kialakítása
- a fejleszthetőség, önálló tevékenykedtetés
- biztonságérzet kialakítása
- a sérült gyermekek személyiségfejlesztésével a másodlagos sérülések megelőzése
- az egyéni szükségletekhez igazított differenciált képességfejlesztés, terápiás szemlélet érvényesülése
- a sérült képességek kompenzáló nevelése, a viszonylag épen maradt képességek maximális fejlesztése
- segédeszközök használatának elsajátítása, gyakorlása

Fejlesztési területek:

- érzelmi és szociális nevelés
  - játékra nevelés
  - mozgásnevelés
  - kognitív fejlesztés
- Alapmozgások kialakítása, korrigálása
  - Nagymozgás finommozgások fejlesztése
  - Spontán mozgásfejlődés támogatása
  - Saját test megélésének elősegítése
  - Az utánzókézség fejlesztése
  - Az érző és mozgató funkciók, valamint ezek integrációjának sokoldalú fejlesztése
  - A szenzomotoros ismeretszerzési lehetőségek javítása
  - Manipulációs készség, vizuomotoros koordináció fejlesztése
  - Mozgásos tapasztalatszerzésre építve az elemi mozgáskultúra kialakítása
  - Mozgásos sikerélményekre alapozva az önismeret fejlesztése, önbizalom növelése
  - Szociabilitás

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

- lehetőség szerinti önállóságra nevelés
- komplex gyógypedagógiai fejlesztés

- Bazális stimuláció, minden érzékelési terület bevonásával:
  - szomatikus ingerlés
  - vestibuláris ingerlés
  - vibratorikus ingerlés
  - akusztiko-vibratorikus ingerlés
  - orális ingerlés
  - akusztikus érzékelést fejlesztő feladatok
  - taktilis orientálódás
  - szaglási érzékelés
  - ízlelési érzékelés
  - vizuális érzékelés

- Mozgás, egyensúlyérzék fejlesztése, tájékozódás
- Önkiszolgálás, gondozás, öltözés, étkezés, szobatisztaságra szoktatás, toalett- tréning
  - A gyermek folyamatosan egyre nagyobb önállóságra tegyen szert az egyes tevékenységek végzése során.
  - Fejlesztő ápolás-gondozás
  - Verbális utasítások a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése
  - Testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek ruhadarabok viszonyának felismerése
  - Speciális szükségleteknek megfelelő komfortérzés kialakítása
  - Társadalmilag elfogadott viselkedési formák elsajátítása
  - Téri tájékozódás segítése.
  - A mindennapi élethez szükséges életvezetési ismeretek, készségek, háztartási ismeretek elsajátítása, alkalmazása

- Kommunikáció:
  - Beszédszervek ügyesítése, passzív tornáztatása
  - Beszédkésztetés erősítése
  - Hangutánzások
  - Passzív szókinccs bővítése
  - Beszéd- és nagymozgások összekapcsolása
  - Beszédre való odafigyelés, reagálás, kifejezőképesség és közlési képesség javítása, stabilizálása
  - Hallási figyelem fejlesztése, differenciálása
  - Beszéd megértése, verbális irányíthatóság kialakítása – saját névre való odafigyelés, egyszerű kérések teljesítése gesztussal, majd gesztus nélkül, szituációk, bonyolultabb kérések megértése
  - igen-nem jelzés bővítése

Eszközök, eljárások:

A fejlesztő nevelés - oktatás céljának elérése érdekében a fejlesztés, az alkalmazott módszerek, minden esetben igazodnak a gyerekek életkori sajátosságaihoz, egyéni képességeihez, egészségi állapotához, az adott szituációhoz.

Az eljárások, eszközök alkalmazásának egyetlen törvénye van: a módszerek, eljárások kombinációja.

Napjaink gyógypedagógiai gyakorlata, tapasztalata, valamint a nevelés kiemelt szerepe a nevelő- oktató munka során megkívánja, hogy a módszereket a nevelés folyamatában betöltött szerepük alapján csoportosítsuk.

Ennek alapján az alábbi csoportosítás végezhető el:

- a meggyőzés módszerei
- a tevékenység megszervezésének módszerei
- a magatartásra ható, ösztönző módszerek
- a jutalmazás
- a nevelés sikerét veszélyeztető körülmények kizárását célzó módszerek

Mérés, értékelés

Céljainkat hosszú- és rövidtávú célkitűzésekkel valósítjuk meg, amelyek eredményességét az évenkénti felmérésekkel ellenőrizzük. A sikertelen eredmény esetében a célokat a fejlődés mértékéhez igazítjuk.

A mérés, értékelés során figyelembe vesszük:

- az életkori sajátosságokat
- sérülés -specifikumokat
- egyéni sajátosságokat

Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal:

A fejlesztő nevelés – oktatásban nagyon fontos a szülőkkel és a gyermekekkel tartott folyamatos kapcsolattartás.

Együtműködési formák:

- családlátogatás
- szülői konzultáció, tanácsadás
- nyílt foglalkozások
- írásbeli tájékoztatás
- részvétel az iskola hagyományos ünnepein

Jogszabályi hivatkozások:

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

15. §

2)⁶⁷ Ha a sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdődően, hogy tankötelessé válik, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt.

(2a)⁶⁸ A fejlesztő nevelés-oktatást a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény látja el egyéni vagy csoportos formában

a) saját intézményében külön erre a célra létrehozott csoportban,

b) otthoni ellátás keretében,

c) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

(3)⁶⁹ A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő gyógypedagógus, konduktor foglalkoztatásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni. A heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható. Megszervezésekor e törvénynek a tankötelezettségre, a pedagógiai munka szakaszaira, a Nat-ra és a kerettantervekre, az intézménytípusokra, a tanítási év rendjére, a tanítási, képzési idő rendjére, a tanulói jogviszony létesítésére, a gyermek, tanuló köteletségének teljesítésére és a felnőttoktatásra vonatkozó rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.

(4)⁷⁰ A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulókat a sajátos nevelési igényük, fejlettségük és életkoruk alapján osztják be fejlesztő csoportokba.

(5) Ha a tanuló - a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint - iskolába járással nem tud részt venni a fejlesztő nevelés-oktatásban, a tankötelezettségét a fejlesztő

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti. Az egyéni fejlesztés megszervezhető

- a) otthoni ellátás keretében,
- b) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

11. §

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló esetében az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás a fejlesztő nevelés-oktatás teljes időtartamára engedélyezhető.

140. § (1) A tankötelezettség teljesítését a fejlesztő nevelés-oktatásban

- a) az a gyermek kezdheti meg, aki hatodik életévét május 31. napjáig betölti,
- b) a szülő kérelmére az a gyermek is megkezdheti, aki a hatodik életévét az év december 31. napjáig betölti.

(3) A fejlesztő nevelés-oktatás a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve alapján készített intézményi rehabilitációs pedagógiai program és a tanév helyi rendjét meghatározó éves munkaterv alapján folyik.

(4) A fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjéhez igazodó, a tankötelezettség teljes időtartama alatti rehabilitációs célú, az elért fejlődési szakaszokat követő egységes folyamat. A nevelés-oktatás fejlesztési területeinek tartama tanítási évfolyamokra nem tagolódik, a pedagógiai munka szakaszolása a tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálásában, koncentrikus bővítésében jelenik meg.

(5) A tanév tizenkettedik hetének végéig minden tanuló részére el kell készíteni a személyre szabott, a tanuló fejlesztésének súlypontjait meghatározó egyéni fejlesztési tervet.

(6) A tanuló fejlődését a nevelőtestület a tanítási év végén, a központilag kiadott nyomtatványon szövegesen értékeli. A szöveges értékelés tartalmazza a tanulónak az egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, valamint a következő tanítási év egyéni fejlesztési tervének elkészítéséhez szükséges javaslatokat.

ZÁRADÉKOK

Nyilatkozat

A Pedagógiai Programban szereplő, nem közvetlenül a nevelő-oktató munkához kapcsolódó tevékenységeink végrehajtására az intézményben a személyi, tárgyi, infrastrukturális feltételek maradéktalanul és teljes körűen rendelkezésre állnak.

Versenyekhez kapcsolódó jóváhagyható többletkötelezettségek:

- A Magyar Speciális Olimpiai Szövetség (MSOSZ), és a Fogyatékosok Országos Diák- és Szabadidősport Szövetsége (FODISZ) által meghirdetett sportversenyekre való utazási költségek.

Intézményi hagyományainkhoz kapcsolódó jóváhagyható többletkötelezettségek:

- Szakköri foglalkozások működési költségei, eszköz- és anyagszükséglete.
- A minden évben megrendezésre kerülő karácsonyi ajándékműsorunk helyszínének – Arany János Kulturális Központ – bérleti díja, jelmez, díszlet készítéséhez szükséges anyagok költsége.
- Kiváló tanulók évi egy alkalommal történő jutalmazása (2000.- Ft/fő mértékben)
- Tanulmányi kirándulások utazási költsége.
- A nyári tábor részvételi díja a rászoruló tanulók esetében /a Pálfája Oktatóközpont használati díja, foglalkozásokhoz szükséges alapanyagok beszerzésének költsége.

A fenti feladatok ellátásához szükséges pénzügyi kötelezettség az iskolai bérkeret 5%-át nem haladja meg.

Nagykőrös, 2023.09.01.

Verbó-Kecskés Ilona Ildikó
igazgató

The stamp is circular and contains the following text: 'Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény', 'Nagykőrös', and 'OM 038542'. In the center of the stamp is the coat of arms of Hungary.

Záradék II.

A szülői képviselet, a Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programjának és Egybeszerkesztett Óvodai pedagógiai programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez (a dokumentumok nyilvánosságának biztosítása, az intézmény, tájékoztatási kötelezettsége, valamint a gyermekek adatainak kezelésével kapcsolatban) a véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Nagykőrös, 2023.09.01.

.....
Tóth Sándor Zsoltné
Szülői Közösség elnöke

Záradék III.

A diákönkormányzat a Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programjának és Egybeszerkesztett Óvodai pedagógiai programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez (a dokumentumok nyilvánosságának biztosítása, az intézmény, tájékoztatási kötelezettsége, valamint a gyermekek adatainak kezelésével kapcsolatban) a véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Nagykőrös, 2023.09.01.

.....

Vass Krisztina Erika
Diákönkormányzat segítő tanár

Záradék IV.

Az Intézményi Tanács a Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programjának és Egybeszerkesztett Óvodai pedagógiai programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez általános véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Nagykőrös, 2023.09.01.

.....

Ady Irén
Intézményi Tanács elnöke

Záradék V.

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programjának és Egybeszerkesztett Óvodai pedagógiai programjának nyilvánosságra hozatali módja:

- iskolai könyvtár
- igazgatói iroda
- Intézmény honlapja

Iktatószám: I. EGYMI/31-1/2023
Ügyintéző: Verbó-Kecskés Ilona
Ildikó

Intézményvezetői határozat

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógia Módszertani Intézmény 2023. 09. 01-én 15 órakor megtartott nevelőtestületi értekezletén az alábbi határozatot hozta:

**Az alkalmazotti közösség nyílt szavazás keretében- kézfenntartással egyöntetűen (100%)
elfogadta az intézmény szakmai alapidokumentumának (Pedagógiai Program)
módosítását.**

Nagykőrös, 2023.09.01.

Verbó- Kecskés Ilona Ildikó
igazgató

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programja és Egybeszerkesztett Óvodai Pedagógiai Programja

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai Programjának és Egybeszerkesztett Óvodai pedagógiai programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez a fenntartó egyetértési jogát a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta.

Nagykőrös, 2023.09.01.

.....
Ceglédi Tankerületi Központ
Tankerületi Központ Igazgató